

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899. Andra Kammaren. N:o 27.

Fredagen den 21 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 innevarande april.

§ 2.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 9 mom. 1 c tulltaxeunderrättelserna; och

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 10 mom. 4 i kongl. förordningen den 13 juli 1887 angående vilkoren för tillverkning af bränvin, sådant nämnda moment lyder enligt kongl. kungörelsen den 1 juni 1894.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herrar *C. Wallis'* och *C. H. Björcks* å kammarens bord hvilande motion, n:o 248.

§ 4.

Föredrogs, men blefvo å nyo bordlagda:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 10;

statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 6, 55, 56, 57, 58, 59 och 60; samt

lagutskottets utlåtanden n:is 48, 49 och 50.

Härefter yttrade:

Herr vice talmannen Swartling: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren i afseende å de på föredragningslistan stå-

ende ärendenas behandling ville besluta, att behandlingen af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 10 måtte få anstå till plenum onsdagen den 26 innevarande månad, och att det då måtte uppföras främst på föredragningslistan bland två gånger bordlagda ärenden. Vidare hemställer jag, att å föredragningslistan till morgondagens plenum måtte bland två gånger bordlagda ärenden i främsta rummet uppföras statsutskottets utlåtande n:o 6 och i andra rummet statsutskottets utlåtande n:o 60 samt derefter ärendena i vanlig ordning.

Den af herr vice talmannen sålunda gjorda hemställan blef af kammaren bifallen.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, i anledning af väckta motioner om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande lagstiftning för slitande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare; och

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 18, med anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder för säkrare förvaring af de under pastors uppsigt varande arkivalier.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,49 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böss.

Lördagen den 22 april.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 dennes.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. greve *H. Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående upplåtande till landtförsvaret af lägenheten Berrita Gurrisyckan inom Malmöhus län;

angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften;

angående försäljning af viss del af förra militiebostället 1 mantal Örby n:o 2 Bossgård i Elfsborgs län jemte kronans andel i fallet och vattnet i Viskaån utanför samma område m. m.;

angående försäljning af förra militiebostället $\frac{3}{4}$ mantal Hunna n:o 3 Östergård i Kronobergs län;

angående försäljning af en till förra häradsskrifvarebostället 1 mantal Vestra Hälgestad n:o 1 Mellangård i Östergötlands län hörande lägenhet;

angående upplåtelse af mark från förra landshöfdingebostället kungsgården Noret i Kopparbergs län för utvidgning af Falu stads område;

angående upplåtande åt aktiebolaget Gellivare Malmfält af kronan tillhörig mark i Norrbottens län m. m.;

angående försäljning till Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag af kronan tillhörig mark i Juckasjärvi socken i Norrbottens län m. m.;

angående upplåtelse åt Folkare härads tingshusbyggnadsskyldige af mark från kronohemmanet Åvesta i Kopparbergs län till plats för tingshus; samt

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre fabriksarbetaren Lars Persson.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda:

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17;
och Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 18.

§ 4.

*Angående
anslagen till
sjöförsvaret.*

Till en början förelåg till afgörande statsutskottets utlåtande n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret.

Punkterna 1-9.

Biföllos.

Punkten 10.

Mom. a.

Ordet begärdes af

Herr Schenström, som yttrade: Herr talman! Då nu under mom. a) i denna punkt kommer att beviljas anslag till fullbordande af ett under byggnad varande pansarfartyg, tillåter jag mig föra på tal frågan om den fart eller hastighet, våra fartyg i allmänhet göra.

Af våra s. k. första klassens pansarbåtar kunna ju endast de två senast byggda komma upp till 17 knops fart eller engelska sjömil i timmen. Men i de stora magternas mariner byggas nu första klassens slagskepp med 18 knops hastighet och pansarkryssare med omkring 24 knops fart. De två norska i England senast beställda pansarfartyg, som blifva några hundra tons större än vårt största pansarfartyg, skola enligt kontrakt göra minst 18 knops fart. Våra torpedbåtar göra högst 24 knop och de äldre af dem endast omkring 19 knops fart. I främmande länders mariner åter byggas torpedbåtar med ända till 30 knops fart, och nyligen har man sett uppgifter, att i Tyskland blifvit byggda s. k. torpedbåtsjagare med 36 knops fart.

Att i krig öfverlägsen hastighet hos pansarfartyg utjemnar förhållandena, äfven om en motståndare skulle komma med ett mindre antal fartyg, är ju gifvet, och den mindre hastigheten hos svenska flottans fartyg kan bli ödesdiger nog.

Nu är väl ett pansarfartygs hastighet i öfvervägande grad beroende af dess maskiners kraft, men påverkas gifvetvis också något af de modifikationer i skeppets konstruktion, som blir en följd af de fordringar, hvilka uppställas med hänsyn till bestyckningens vikt, placering, plats för förvarandet af kol, ammunition m. m.

Frågan, om det lönar sig att vid förändring af äldre pansarfartyg gifva dem större maskinkraft, är ju tvifvelaktig nog, men att man söker

gifva ett nytt pansarfartyg så stor hastighet, som resurserna tillåta, är väl en själfklar sak och af väsentlig betydelse vid försvaret af en lång, öppen kust med få och svaga replipunkter. Låter det sig nu göra med under byggnad varande pansarfartyget "Dristigheten", som kanhända ännu ej kommit långt, så beklagligt långsamt går det med själfva byggandet af våra pansarfartyg, förekommer det mig, att man borde försöka gifva det större hastighet, än som kan ske med nu begärda anslag. Ett ytterligare anslag för sådant ändamål vore enligt mitt förmenande väl använda penningar; och för min del anser jag, att vi åtminstone hüdanefter skulle särskildt lägga an på att skaffa oss mycket snabbgående fartyg samt förse dem med så kraftiga snabbskjutande kanoner som möjligt.

Det är just också denna min uppfattning, herr talman, som föranledt mig att nu göra detta uttalande.

Vidare anförde

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Dyrssen: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag är den sist ärade talaren tack skyldig, för det han beredt mig tillfälle att i denna fråga få meddela några upplysningar. Då frågan är uteslutande af teknisk natur, är det klart, att jag icke utan att besvåra kammaren med några tekniska upplysningar och sifferuppgifter kan meddela dessa upplysningar, och jag får be om tillgift dertför, men jag skall icke meddela flera siffror, än hvad ändamålet kräver.

Om man går igenom en marin-almanacka och ser efter, hvilka bepansrade fartyg, som der finnas upptagna af en storlek, jemförlig med våra pansarbåtars, d. v. s. 3,000 à 4,000 tons, skall man finna, att antalet af dessa fartyg är 91, och af dessa 91 fartyg är det endast 4, som hafva en hastighet af 17 knop, nemligen 2 norska, om hvilka jag sedan skall tala, och 2 ryska. En hastighet af 16 knop uppnås af 14 st., af hvilka 2 äro tyska, 4 holländska, 2 ryska och 6 svenska, deri inberäknad den under byggnad varande pansarbåten Dristigheten. Alla de öfriga hafva en hastighet af mindre än 16 knop. Allt detta är, som sagdt, siffror, som man kan hemta ur marin-almanackan. Hvad nu särskildt de norska fartygen beträffar — efter som dessa bragtes på tal af den siste ärade talaren — äro de visserligen i marin-almanackan upptagna till 17 knops hastighet, men uti "Norsk tidsskrift for søvæsende" upptagas de icke till mer än 16 knops hastighet. Siffran 17 knop är också i själfva verket endast profartsknop — så att säga reklamknop. När ett fartyg gör sin profur, är naturligtvis tillverkaren angelägen om att för sin verkstads anseende komma upp till en så god fart som möjligt, och dertför verkställes profturen under möjligast gynsamma förhållanden. Fartyget ligger icke så djupt som till den lastlinie, det sedan kommer att intaga, man använder endast de bästa handplockade kol och eldare, som äro särskildt tränade för ändamålet, och under sådana förhållanden har man lyckats komma upp till 17 knop, men denna fart är ingalunda att räkna på under fartygens användning i tjensten. Att

*Angående
anslagen till
sjöförsvaret.
(Forts.)*

Angående
anslagen till
sjöförsvaret.
(Forts.)

de norska fartygen fullt utrustade icke kunna komma upp till 17 knop, torde också bevisas deraf, att de hafva ungefär 100 tons dräktighet mer än "Tor", men 500 hästkrafter mindre. "Tor" uppnår en hastighet af 16,43 knop, och af det ofvan anförda torde väl vara klart, att de norska fartygen icke kunna komma ens dit. "Norsk tidskrift för søvæsende" upptager också, som sagdt, deras hastighet till endast 16 knop.

Med afseende på de svenska fartygens fart ber jag också att få påpeka, att de för dem angifna siffrorna representera mycket ärliga knop. Om man ser på de farter, som dessa fartyg uppnådde vid sina profurer, och jemför denna fart med de fartsiffror, som de sedan uppnått under löpande expeditioner, skall man finna, att de senare äro betydligt högre än den förra. "Oden" skulle enligt kontrakt utveckla 3,500 hästkrafter och 15 knops fart; vid profturen kom man upp till 5,354 hästkrafter och 16,57 knops fart, och under löpande expedition har man, då man anställt s. k. fullkraftsprof, kommit upp till 16,82 knop. Herrarne torde häraf finna, att våra pansarfartyg ingalunda äro underlägsna fartyg af motsvarande styrka inom utländska mariner.

Den ärade talaren nämnde vidare om torpedbåtarna. Ej heller med afseende på dessa tror jag, att man med fog kan säga, att våra fartyg äro underlägsna i fart. De sista torpedbåtarna, som byggts i Karlskrona, uppnå en fart af mellan 23 å 24 knop, och utländska fartyg med samma tontal komma icke högre. Det är visserligen sant, att de s. k. torpedbåtsjagarne, hvilka hålla 350, 370 till 400 tons, komma upp till 30 knop, men detta är ju helt andra fartyg, som alls icke äro jemförliga med våra torpedbåtar.

Det är för öfrigt ingalunda så enkelt att öka ett fartygs fart med en eller annan knop, och det är en mycket dyr affär. Skulle man öka "Odens" fart med en knop, skulle detta fordra ytterligare 2,250 hästkrafter, hvilket skulle draga med sig en ökning i displacement af 400 tons och i kostnaden af omkring 350,000 kronor, och ville man öka farten med två knop, skulle det fordra en tillökning af 5,200 hästkrafter. Sålunda behöfver man för att åstadkomma en ökning i farten med två knop å "Oden" och "Tor" nära nog fördubbla hästkrafternas antal.

Med afseende på "Dristigheten" är den kontraherad att utveckla 5,400 hästkrafter, och den kontraherade farten är 16½ knop. Nu bruka fartyg realisera åtminstone ½ knop mera än den kontraherade hastigheten, ty tillverkarne våga helt naturligt ej gå alltför nära gränsen. Man kan därför tryggt hoppas på, att "Dristigheten" kommer att göra 17 knops fart. Att numera vidtaga några åtgärder, som skulle ytterligare öka farten, är omöjligt, ty de uppgjorda planerna för fartyget tillåta det ej, men det torde ej heller vara erforderligt, för att det skall kunna konkurrera med jemförliga fartyg.

Jag tror således, herr grefve och talman, att man icke med fog kan säga annat, än att våra ingenjörer med det tontal, till hvilket vi måste hålla oss, med afseende på hastigheten presterat hvad som rimligtvis kan begäras.

Vidare yttrades ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Angående
anslag till
sjöförsvaret.
(Forts.)*

Mom. b.

Bifölls jemväl.

Punkterna 11—18.

Biföllos.

Punkten 19.

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Dyrssen yttrade: Jag anhåller att få uttrycka min tacksamhet för det sätt, hvarpå statsutskottet och kammaren i de punkter, som hittills genomgått, behandlat den kongl. propositionen. I denna punkt har emellertid gjorts en icke så oväsentlig nedsättning i det af Kongl. Maj:t äskade beloppet, nemligen från 210,000 kr. till 165,000 kr. Jag ber att med anledning häraf få erinra, att marinförvaltningen först hade uppgifvit denna summa af 210,000 kr. såsom nödvändig. Då detta belopp föreföll chefen för sjöförvarsdepartementet väl högt, remitterades frågan å nyo till marinförvaltningen, för att den skulle se till, huruvida icke någon besparing kunde göras. Marinförvaltningen afgaf då ett förslag, gående ut på en reduktion i kostnaden af 11,000 kr. Besparingarne voro emellertid af den beskaffenhet, att byggnadens ändamål genom desamma skulle hafva blifvit i viss mån förfeladt. Statsutskottet har icke heller för sin del accepterat denna väg att reducera kostnaden, utan har i stället tillgripit en annan. Utskottet har först och främst genom att framflytta byggnaden från sjöstranden gjort en besparing å 10,000 kr., hvilket belopp i förslaget beräknats för pålning. Genom denna förflyttning af byggnaden uppstår likväl den olägenheten, att exercisplatsen framför byggnaden blifvit icke så obetydligt förminskad, men deri får man väl finna sig. Vidare har statsutskottet afdragit 18,243 kr. 51 öre, som motsvarar den s. k. varfsprocenten. Varfsprocenten är den procent, som måste läggas på arbetsmaskiner och de artiklar, som för ett arbetes utförande uttagas från förrådet, derför att maskinerna och förrådet måste underhålla sig sjelfva; åtminstone har hittills icke af Riksdagen äskats något anslag härför. Nu säger statsutskottet, att om arbetet öfverlemnas till en entreprenör, skulle denna varfsprocent kunna undvikas. Ja, det är nog sant, att varfsprocenten då bortfaller, men frågan är, huru vida icke hvad man på detta sätt förtjenar in i stället kommer att gå i entreprenörens fickor, ty han skall väl dock i alla händelser hafva någon förtjenst.

Slutligen förutsätter utskottet, att 17,000 kr. skulle kunna af Kongl. Maj:t anskaffas på annat sätt. Ja, för tillfället kan jag verkligen icke se, hvarifrån detta belopp skulle kunna anskaffas, men det

*Angående
anslagen till
sjöförsvaret.
(Forts.)*

skulle väl blifva från allmänna besparingarne; och om det är möjligt, får väl marinförvaltningen söka åstadkomma dessa 17,000 kr. Om det åter icke lyckas, blir väl nödvändigt att återkomma till Riksdagen med denna fråga — det kan ju i alla händelser icke bli tal om något större belopp.

I hvad på mig beror, skall jag nog för öfrigt försöka åstadkomma så stora besparingar, som utan förfelände af ändamålet äro möjliga. Det var endast dessa förklaringar, mina herrar, jag velat lemna.

Vidare till anteckning förekom icke. Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Angående
anslag till
postverket.*

§ 5.

Härefter företogs till afgörande statsutskottets utlåtande n:o 60, angående dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde hufvudtiteln gjorda framställning om anslag till postverket, dels ock inom Riksdagen i detta ämne väckta motioner.

I punkten 2 af sjunde hufvudtiteln i den till innevarande års Riksdag aflättna proposition angående statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1899 tillstyrkta ändringar i postverkets stater äfvensom af de bestämmelser, hvilka, i sammanhang med ifrågasatt reglering af aflöningsförmånerna för en del tjenstemän och betjente vid postverket, enligt samma statsrådsprotokoll tillstyrkts, för år 1900 bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 10,295,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen, hvarigenom postverkets utgiftsstaten skulle ökas med 1,151,400 kronor.

I sammanhang härmed hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att till den redan bildade fonden för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm finge afsättas ej mindre den behållning, som för år 1899 kunde å postverkets rörelse uppstå utöfver det redan för statsregleringen beräknade öfverskottet för samma år, än äfven, sedan postverkets bokslut för år 1900 verkstälts, af det för sistnämnda år uppkomna öfverskottet den del intill 200,000 kronor, som kunde komma att öfverstiga 305,000 kronor, och att den sålunda förstärkta fonden, under benämning "fond till posthusbyggnader", finge, i den mån Kongl. Maj:t funne sådant erforderligt, användas dels till fortsättande af uppförandet af ett posthus i Malmö, dels ock till betäckande af de kostnader, som utöfver förut beräknade kunde uppstå för uppförande af posthus i Stockholm och Helsingborg.

Slutsummorna af de för år 1900 föreslagna staterna, jemförda med de för innevarande år af Kongl. Maj:ts fastställda, vore, enligt hvad åberopade statsrådsprotokollet gafve vid handen, följande:

	år 1899	år 1900	
aflöningsstaten	kr. 3,447,300: —	kr. 5,049,100: —	<i>Angående anslag till postverket. (Forts.)</i>
öfvergångsstaten	" 2,400: —	" 2,400: —	
pensionsstaten	" 73,375: —	" 72,875: —	
omkostnadsstaten	" 5,100,500: —	" 4,618,500: —	
oförutsedda utgifter	" 450,000: —	" 465,000: —	
afkortningar och restitutioner m. m. "	" 70,025: —	" 87,125: —	
tillsammans	kr. 9,143,600: —	kr. 10,295,000: —	

Af den i statsrådsprotokollet (sid. 7—93) lemnade utredning inhemtades, att de föreslagna ändringarne i de särskilda staterna såsage:

Ökning.

Aflöningsstaten.

genom uppförande i staten af aflöning för en femte byråchef samt för ytterligare två aktuarier och en revisor hos generalpoststyrelsen med	kr. 15,400: —	
i anslaget till vikariatsersättning samt arfvoden till extra biträden m. m. hos generalpoststyrelsen med	" 10,000: —	
i aflöningsanslagen till postdirektörer och postinspektörer*) med	" 3,500: —	
i anslaget till aflönande af öfrige postförvaltare med	" 184,800: —	
i dito till aflönande af kontrollörer med	" 26,900: —	
i dito till aflönande af postexpeditörer med	" 648,200: —	
i dito till aflönande af vaktbetjente med	" 531,000: —	
i dito till aflönande af poststationsföreståndare med	" 20,000: —	
i dito till ålderstillägg med	" 152,000: —	
i dito till arfvoden åt extra vaktbetjente och till hushyresbidrag för en del betjente med	" 180,000: —	kr. 1,771,800: —

*) då i nuvarande särskilda aflöningsanslag till distriktsförvaltningarna eller postinspektionerna inberäknas det under nämnda rubrik uppförda anslag å 7,000 kronor till ersättning för mistning af uppbörds- och frimärkesprovision åt de kontrollörer och postexpeditörer vid postanstalterna, som beordras att tjensgöra vid distriktsförvaltningarna, hvilken ersättning kommer att upphöra.

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

Transport kr. 1,771,800: —

Pensionsstaten.

af Kongl. Maj:t beviljade nya pensioner ” 9,450: —

Omkostnadsstaten.

genom uppförande i staten af ett
anslag till felräkningspenningar
med kr. 50,000: —
i anslaget till postföringskostnad
vid befordran å jernväg med ... ” 200,000: —
i dito till postföringskostnad vid
befordran å landsväg och inom
postanstalternas områden samt
till landtbrefbäring med ” 40,000: —
i dito till postföringskostnad vid
befordran sjöledes mellan fasta
landet och Gotland med ” 3,000: —
i dito till postföringskostnad vid
befordran sjöledes mellan Sverige
och Tyskland med ” 140,000: —
i anslaget till tillverkning af fri-
märken, frankokvert, brefkort
och kortbref med ” 10,000: — kr. 443,000: —

Oförutsedda utgifter.

höjning af anslaget med kr. 15,000: —

Afkortningar och restitutioner m. m.

höjning af anslaget med kr. 17,100: —

Summa ökning kr. 2,256,350: —

Minskning.*Aflöningsstaten.*i anslaget till aflönande af extra biträden vid di-
striktförvaltningarna och postanstalterna med kr. 170,000: —*Pensionsstaten.*

besparing med kr. 9,950: —

Transport kr. 179,950: —

Transport kr. 179,950: ---

*Omkostnadsstaten.**Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

i anslag till uppboäds- och frimärkesprovision med	kr. 310,000: ---	
i dito till traktamenten för tjenstemän i jernvägskupé med	„ 105,000: ---	
i anslaget till traktamenten för vaktbetjente med	„ 510,000: ---	925,000: ---
	<u>Summa minskning</u>	<u>kr. 1,104,950: ---</u>

Om från summan af ökningen	kr. 2,256,350: ---
drages summan af minskningen	„ 1,104,950: ---
erhålles det belopp af	<u>kr. 1,151,400: ---</u>

hvarmed enligt Kongl. Maj:ts förslag postverkets utgiftsstaten skulle komma att för år 1900 på det hela ökas.

Postmedlen som i riksstaten för innevarande år uppförts med 9,925,000 kronor, hade för år 1900 beräknats till 10,800,000 kronor. Då, på sätt ofvan angifvits, postverkets utgifter enligt staterna för år 1900 af Kongl. Maj:t beräknats till 10,295,000 kronor, skulle alltså inkomsterna komma att öfverstiga utgifterna med 505,000 kronor.

I sammanhang med Kongl. Maj:ts förevarande framställning hade utskottet till behandling förhaft tre särskilda af herrar *F. Berg* och *A. Hedin*, *F. W. H. Pegelow* samt *Hj. Sjövall* inom Andra Kammaren väckta motioner, deri föreslagits,

af herrar *Berg* och *Hedin* (motion n:o 175), att Riksdagen, i händelse Kongl. Maj:ts proposition om ny aflöningsstat för postverket i öfrigt vunne bifall, ville besluta, att qvinlig t. f. postexpeditör skulle bibehållas vid sin nuvarande rätt att erhålla befattning såsom postexpeditör i andra lönegraden samt att inom tredje lönegraden aflöningen fastställdes till 1,500 kr. och de båda ålderstilläggen till 400 kr. hvardera:

af herr *Pegelow* (motion n:o 186), att Riksdagen för sin del måtte besluta, att qvinliga postexpeditörer skulle komma i åtnjutande af pension i samma ordning som de manliga; samt

af herr *Sjövall* (motion n:o 4), att Riksdagen ville besluta, att vid postanstalt anställd vaktbetjent, som enligt nu gällande bestämmelser efter fem års väl vitsordad tjenstgöring kommit i åtnjutande af ett ålderstillägg å 100 kronor, måtte förklarats berättigad att uppbära ett andra ålderstillägg å 100 kronor till lönen efter ytterligare fem år, under enahanda vilkor i öfrigt, som gälde i afseende å första ålderstillägget, dock med iakttagande, att detta andra ålderstillägg icke finge grundläggas ökad pensionsrätt för innehafvarne och icke i något fall utgå före 1900 års början.

I förevarande utlåtande hemställde utskottet:

1:o) att Kongl. Maj:ts förslag om uppförande å generalpost-

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

styrelsens stat af aflöning till ytterligare en byråchef icke må vinna Riksdagens bifall;

2:o) att Riksdagen må medgifva, att i generalpoststyrelsens stat uppföras aflöningar till två nya aktuarier och en ny revisor med 3,000 kronor för en hvar af desse tjänstemän, deraf 1,800 kronor lön, som efter fem år kan höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor, samt 1,200 kronor tjänstgöringspenningar;

3:o) att Kongl. Maj:ts förslag om förändrade aflöningar för postinspektörer, postdirektörer och öfrige postförvaltare, kontrollörer samt postexpeditörer i första och andra lönegraderna, om inrättande af tre nya kontrollörstjänster samt om ny klassindelning för postkontoren icke må af Riksdagen bifallas;

4:o) att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om inrättande af en tredje lönegrad för postexpeditörer, må besluta, att postexpeditör i nämnda lönegrad skall i aflöning åtnjuta 1,200 kronor, deraf 900 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar, hvilken aflöning må kunna höjas efter fem års tjänstgöring med 150 kronor och efter tio års tjänstgöring med ytterligare 150 kronor, äfvensom vara berättigad att enligt gällande grunder erhålla andel i uppbörds- och frimärkesprovision;

5:o) att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om inrättande af nya postexpeditörsbefattningar, må i postverkets stat uppföra 143 nya sådana befattningar, af hvilka 32 skola tillhöra första lönegraden, 31 andra lönegraden och 80 tredje lönegraden;

6:o) att herrar Bergs och Hedins omförmälda motion icke må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda;

7:o) att herr Pegelows ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas;

8:o) att Riksdagen i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om löne-reglering för den ordinarie vaktbetjentpersonalen vid postanstalterna, med undantag af de från äldre stat kvarstående vaktmästarne, må besluta, att samtliga ifrågavarande vaktbetjente skola åtnjuta lön 600 kronor årligen;

att vaktbetjent i första lönegraden, till hvilken hufvudsakligen skola höra vaktbetjente, anstälde vid postkontoren i Stockholm, Göteborg och Malnö, äfvensom de vid jernvägsposten tjänstgörande betjente, som stationeras å någon af dessa orter, skall ega uppbära tjänstgöringspenningar 400 kronor, äfvensom att honom må kunna tillerkännas efter fem års tjänstgöring ett ålderstillägg å 100 kronor, efter tio års tjänstgöring ett nytt ålderstillägg å 100 kronor, efter femton års tjänstgöring ett ytterligare ålderstillägg å 100 kronor och efter tjugo års tjänstgöring ett fjärde ålderstillägg, likaledes å 100 kronor, hvilka samtliga ålderstillägg jemväl skola anses såsom tjänstgöringspenningar;

att vaktbetjent i andra lönegraden, i hvilken skola placeras de vaktbetjente, hvilka äro stationerade norr om Dalelven eller på grund af särskilda omständigheter böra med dessa i aflöningsvilkor likställas, skall ega uppbära tjänstgöringspenningar 350 kronor, äfvensom att honom må kunna tillerkännas efter fem års tjänstgöring ett ålders-

tillägg å 75 kronor, efter tio års tjenstgöring ett nytt ålderstillägg å 75 kronor, efter femton års tjenstgöring ett ytterligare ålderstillägg å 75 kronor och efter tjugo års tjenstgöring ett fjerde ålderstillägg, likaledes å 75 kronor, hvilka samtliga ålderstillägg jemväl skola anses såsom tjenstgöringspenningar;

att vaktbetjent i tredje lönegraden, till hvilken skola höra öfriga vaktbetjente, skall ega uppbära tjenstgöringspenningar 300 kronor äfvensom åtnjuta ålderstillägg enligt de för andra lönegraden meddelade bestämmelser;

9:o) att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag om ökning af den ordinarie vaktbetjentpersonalen vid postanstalterna, må å postverkets stat uppföra 112 nya vaktbetjentbefattningar;

10:o) att herr Sjövalls omförmälda motion icke må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda;

11:o) att Riksdagen, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under ofvanstående punkter hemställt samt med godkännande i öfrigt af de utaf utskottet tillstyrkta ändringarna i postverkets stater äfvensom af de villkor och bestämmelser, hvilka, i sammanhang med ifrågasatt reglering af aflöningsförmånerna för en del tjenstemän och betjente vid postverket, af utskottet tillstyrkts, måtte för år 1900 beräkna postverkets stater till följande belopp:

aflöningsstaten	kr.	4,403,700: —
öfvergångsstaten	”	2,400: —
pensionsstaten	”	72,875: —
omkostnadsstaten	”	5,065,500: —
oförutsedda utgifter	”	465,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	”	90,525: —
	tillsammans kr.	10,100,000: —

och sålunda bestämma postverkets anslag för nämnda år, förslagsvis beräknadt, till omförmälda belopp 10,100,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen; samt

12:o) att till den redan bildade fonden för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm må afsättas ej mindre den behållning, som för år 1899 kan å postverkets rörelse uppstå utöfver det redan för statsregleringen beräknade öfverskottet för samma år, än äfven, sedan postverkets bokslut för år 1900 verkstälts, af det för sistnämnda år uppkomna öfverskottet den del intill 200,000 kronor, som kan komma att öfverstiga 500,000 kronor; och att den sålunda förstärkta fonden, under benämning “fond till posthusbyggnader“, må, i den mån Kongl. Maj:t finner sådant erforderligt, användas dels till fortsättande af uppförandet af ett posthus i Malmö, dels ock till betäckande af de kostnader, som utöfver förut beräknade kunna uppstå för uppförande af posthus i Stockholm och Helsingborg.

Vid utlåtandet voro fogade följande

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts).

Reservationer:

vid mom. 1:o) (ang. aflöning till ytterligare en byråchef i generalpoststyrelsen):

af herrar *Chr. Lundeberg*, friherre *F. W. von Otter*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *A. G. L. Billing*, *K. Bohnstedt*, *I. Wijk*, *F. E. Pettersson*, grefve *Ph. Klingspor*, *E. Fränckel*, *H. P. P. Tamm*, *N. Fosser* och *G. D. R. Tornerhjelm*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag i denna del bort erhålla följande lydelse:

1:o) att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts derom framställda förslag, i generalpoststyrelsens stat uppföra aflöning till ytterligare en byråchef med 6,400 kronor, deraf 4,400 kronor lön, som efter fem år kan höjas med 600 kronor, och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar;

vid mom. 4:o) och 5:o) (ang. inrättande af dels ny lönegrad för postexpeditörer och dels nya postexpeditörsbefattningar):

af herrar *S. G. von Friesen*, *Andersson* i *Vestra Nöbbelöf*, *Persson*, i *Stallerhult*, *Ivar Månsson* och *Erickson* i *Bjersby*, hvilka ansett, att utskottets förslag i denna del bort erhålla följande lydelse:

4:o) att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om inrättande af en tredje lönegrad för postexpeditörer, må besluta,

att för postexpeditörer skola inrättas dels en tredje lönegrad med 1,400 kronors aflöning, deraf 1,050 kronor lön och 350 kronor tjänstgöringspenningar, och dels en fjärde lönegrad med 1,200 kronors aflöning, deraf 900 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar; samt

att innehafvare af postexpeditörstjänst i någon af nämnda lönegrader må kunna efter fem års tjänstgöring erhålla ett ålderstillägg å aflöningen med 150 kronor och efter tio års tjänstgöring ett ytterligare ålderstillägg likaledes med 150 kronor äfvensom att sådan tjänstinnehafvare skall ega att enligt gällande grunder åtnjuta andel i uppörds- och frimärkesprovision;

5:o) att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om inrättande af nya postexpeditörsbefattningar, må i postverkets stat uppföra 143 nya sådana befattningar, af hvilka 32 skola tillhöra första lönegraden, 31 andra lönegraden, 40 tredje lönegraden och 40 fjärde lönegraden;

vid mom. 8:o) (angående löneroglering för den ordinarie vaktbetjentpersonalen vid postanstalterna):

af herrar *Pehrson* i *Törneryd*, *Persson* i *Stallerhult*, *N. Boström*, *Ivar Månsson*, *Larsson* i *Mörtrlösa*, *Ericsson* i *Ofvanmyra* och *I. A. Sjö*, hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa,

8:o) att Riksdagen ————— må besluta,
att samtliga ————— årligen;

att vaktbetjent i första lönegraden —————

————— tjänstgöringspenningar;

att vaktbetjent i andra lönegraden, i hvilken skola placeras de vaktbetjente, hvilka äro stationerade norr om Dalelven eller på grund

af särskilda omständigheter böra med dessa i aflöningsvilkor likställas, skall ega uppbära tjenstgöringspenningar 350 kronor, äfvensom att honom må kunna tillerkännas efter fem års tjenstgöring ett ålders-tillägg å 50 kronor, efter tio års tjenstgöring ett nytt ålderstillägg å 50 kronor, efter femton års tjenstgöring ett ytterligare ålderstillägg å 50 kronor och efter tjugo års tjenstgöring ett fjerde ålderstillägg, likaledes å 50 kronor, hvilka samtliga ålderstillägg jemväl skola anses såsom tjenstgöringspenningar; samt

att vaktbetjent i tredje lönegraden, till hvilken skola höra öfriga vaktbetjente, skall ega uppbära tjenstgöringspenningar 300 kronor äfvensom åtnjuta ålderstillägg enligt de för andra lönegraden meddelade bestämmelser;

vid *mom. 11:o och 12:o*) (angående dels postverkets stater samt dels användande af viss del af öfverskottet å postverkets rörelse):

dels af herrar *Chr. Lundeborg m. fl.*, och

dels af herrar *S. G. von Friesen, Andersson* i Vestra Nöbbelöf, *Persson* i Stallerhult, *Ivar Månsson* och *Erickson* i Bjersby, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

11:o) att Riksdagen, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under ofvanstående punkter hemställt samt med godkännande i öfrigt af de utaf utskottet tillstyrkta ändringarna i postverkets stater äfvensom af de vilkor och bestämmelser, hvilka, i sammanhang med ifrågasatt reglering af aflöningsförmånerna för en del tjenstemän och betjente vid postverket, af utskottet tillstyrkts, måtte för år 1900 beräkna postverkets stater till följande belopp:

aflöningsstaten	kr. 4,411,700: —
öfvergångsstaten	” 2,400: —
pensionsstaten	” 72,875: —
omkostnadsstaten	” 5,065,500: —
oförutsedda utgifter	” 465,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	” 87,525: —
tillsammans	kr. 10,105,000: —

och sålunda bestämma postverkets anslag för nämnda år, förslagsvis beräknadt, till oförmälda belopp 10,105,000 kronor, att utgå direkt af postmedlem; samt

12:o) att till den redan bildade fonden för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm må afsättas ej mindre den behållning, som för år 1899 kan å postverkets rörelse uppstå utöfver det redan för statsregleringen beräknade öfverskottet för samma år, än äfven, sedan postverkets bokslut för år 1900 verkstälts, af det för sistnämnda år uppkomna öfverskottet den del intill 200,000 kronor, som kan komma att öfverstiga 495,000 kronor; och att den sålunda förstärkta fonden, under benämning “fond till posthusbyggnader“, må, i den mån Kongl. Maj:t finner sådant erforderligt, användas dels till fort-sättande af uppörandet af ett posthus i Malmö, dels ock till be-

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

täckande af de kostnader, som utöfver förut beräknade kunna uppstå för uppförande af posthus i Stockholm och Helsingborg.

Sedan *punkten 1* blifvit föredragen, yttrade

Herr Centervall: Herr greve och talman, mina herrar! Jag skall taga mig friheten föreslå, att diskussionen får omfatta alla punkterna i förevarande betänkande.

Denna herr Centervalls hemställan blef af kammaren bifallen.

Härefter lemnades ordet till chefen för finansdepartementet, herr statsrådet greve Wachtmeister, hvilken anförde: Herr greve och talman! Mine herrar! Jag skall be att först få yttra några ord i fråga om Kongl. Maj:ts förslag, att en femte byråchef måtte uppföras på generalpoststyrelsens stat. Redan vid förra årets riksdag föreslog Kongl. Maj:t, att en dylik ny byråchef måtte uppföras på denna stat, men Riksdagen biföll icke då förslaget. Att Kongl. Maj:t sådant oaktadt redan nu återkommer med detta förslag, visar, såsom kammaren behagade finna, att Kongl. Maj:t vid denna sak fäster ej ringa vikt.

För närvarande finnes på generalpoststyrelsens stat fyra ordinarie byråer, men dessutom har en femte byrå, med en adjungerad ledamot såsom föreståndare, för hvilken Kongl. Maj:t årligen anvisat arvode, fungerat sedan början af år 1896. Frågan gäller nu uppförande på ordinarie stat af denna femte byrå, och denna fråga har framkommit därför, att behofvet af en sådan byrå visat sig vara af *stadigvarande* art. Jag ber att särskildt få framhålla detta af den anledningen, att, då man läser utskottets motivering för dess afstyrkande hemställan, man får det intrycket, som om utskottet skulle ansett, att förslagets framkomst i väsentlig mån berodde på *tillfälliga* förhållanden. Utskottet säger nemligen:

“Då af generalpoststyrelsens ordinarie byråchefer en ständigt tjänstgör såsom byråchef å postsparbanksbyrån och en sedan flera år tillbaka uppehåller generaldirektörsembetet i styrelsen, och då vidare allt sedan 1896 års början en adjungerad ledamot varit förordnad såsom chef för den icke å ordinarie stat uppförda andra revisionsbyrån i styrelsen, hafva under senare tider af de fem föredragande ledamöterna i styrelsen endast två varit ordinarie byråchefer.”

Vidare säger utskottet, att åtskilliga olägenheter torde häraf förledas. Detta säger utskottet, men jag vet, med förlof sagdt, icke, hvarför utskottet nu ansett sig böra erinra om, att åtskilliga olägenheter kunna härröra deraf, att en byråchef i generalpoststyrelsen är tillförordnad byråchef i postsparbanken och en annan tillförordnad generalpostdirektör. Ty de olägenheter, som till äfventyrs kunde härflyta häraf, har Kongl. Maj:t icke afsett att undanröjja genom den förevarande propositionen, och angående dessa olägenheter nämnes icke heller någonting i motiveringen till propositionen, därför nemligen, att detta icke har något att skaffa med behofvet af en femte byrå. På sådana tillfälliga omständigheter kan och får icke ett för-

slag om inrättande af ett nytt embete grundas; och Kongl. Maj:ts förslag är icke heller derpå grundadt. Det är sant, att den omständigheten, att poststyrelsen så att säga nödgats låna ut en af sina byråchefer på obestämd tid till postsparbanksstyrelsen, medför det ledsamma förhållandet, att denne byråchef's vikarie — en mycket förtjent och dugande embetsman — under många år nödgats stå såsom tillförordnad. Detta förhållande beklagar jag upprigtigt, men, som sagdt, på ett dylikt personligt förhållande kan icke ett förslag om inrättande af ett nytt statsembete grundas.

Då utskottet på Kongl. Maj:ts framställning svarar, att anmärkta olägenheter till en del synas kunna afhjelpas derigenom, att postsparbankens embets- och tjänstemän uppföras på ordinarie stat samt att frågan torde böra upptagas å nyo vid den tidpunkt, då postsparbanken erhåller sin organisation, visar utskottet härmed, att utskottet behjertat det ledsamma förhållande, om hvilket jag nyss talat, och har tänkt sig, när och huru detsamma bör afhjelpas, men detta är egentligen svar på en annan fråga, än den Kongl. Maj:t framställt. Ty Kongl. Maj:t har icke talat om den ifrågavarande tjänstemannens ställning, utan blott framhållit behovet utaf en ny, femte byrå, och detta behof skulle icke alls komma att fyllas derigenom, att postsparbanken uppfördes på ordinarie stat. Jag har också svårt att finna, hvarför den förevarande frågan skulle upptagas just vid tidpunkten för postsparbankens organisation, och hvarför den icke fasthellre borde upptagas vid någon annan tidpunkt, såsom t. ex. vid den närvarande.

Jag ber emellertid kammararen icke tro, att jag sagt hvad jag nu sagt för att tvista med statsutskottet om ord, utan därför att jag ansett mig böra framhålla, att utskottet syntes mig hafva åt den föreliggande frågan gifvit en annan och inskränktare innebörd, än den eger enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Kongl. Maj:ts förslag om en femte byråchef är grundadt derpå, att denna femte byrå sedan flera år tillbaka visat sig vara oundgänglig, samt att det icke ur någon synpunkt finnes anledning antaga, att de förhållanden skulle komma att upphöra, hvilka nu göra, att den ifrågavarande byrån synes böra uppföras på ordinarie stat. Behovet häraf har blifvit utförligt framhållet af generalpoststyrelsen och egentligen icke heller bestridt utaf utskottet, hvadan jag icke behöfver vara mångordig i det afseendet. Behovet beror emellertid naturligtvis derpå, att arbetet i styrelsen ökats och allt framgent säkerligen kommer att ökas. I hvilken mån denna ökning egt rum framgår deraf, att år 1895 antalet diarieförda mål i generalpoststyrelsen utgjorde 12,900, år 1896 13,088, år 1897 13,931 samt år 1898 14,742. Dessutom kan tilläggas, att antalet diarieförda mål under första kvartalet år 1898 utgjorde 3,216, under det att antalet sådana mål under samma kvartal år 1899 uppgick till 3,425.

Såsom herrarne erinra sig, infördes år 1892 postinspektionerna, i afsigt att erhålla decentralisation af arbetet inom postverket, så att ett betydande antal mål af enklare beskaffenhet skulle kunna öfverflyttas från centralstyrelsen till de underordnade myndigheterna. Detta beslut

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts).*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

trädde i kraft från och med år 1893. År 1892, således innan förändringen vidtogs, utgjorde antalet inkomna mål till styrelsen 14,596, men såsom jag nyss nämnde, uppgick antalet dylika mål år 1898 till 14,742, sålunda till ett högre antal, än innan decentralisationen egt rum, och det högsta antal, som någonsin förekommit. Då nu genom decentralisationen generalpoststyrelsen befriades från en del enklare mål, föreligger fullt fog för det antagande, att i den siffra, som jag sist nämnde på antal inkomna mål till styrelsen, ingår ett större antal mål, som äro af vidlyftigare och svårare beskaffenhet än i 1892 års siffra.

Det kan icke vara nyttigt, att centralstyrelsen för ett stort kommunikationsverk, sådant som postverket, är så öfverlupen med inkommande ärenden, att verkets alla arbetskrafter endast med den största möjliga ansträngning förmå beherska de löpande ärendena. Det är ju önskligt, att centralstyrelsen får någon tid öfrigt att egna åt arbetet på postväsendets utveckling och förbättring och åt studiet af äfven andra frågor än sådana, hvilka — såsom poststyrelsen uttrycker sig — representeras af diarietförda mål. Detta gäller särskildt generalpostdirektören. Honom åligger det speciellt att se till, att postväsendet befinner sig på höjdpunkten af tidens fordringar, att för detta ändamål med vaken blick följa företeelserna i andra länders postverk och att ständigt vara betänkt på att utveckla och förbättra postväsendet. Och detta är icke lätt för honom, då han, så att säga, drunknar i antalet mål, hvilkas föredragning han måste öfvervara och i hvilka han måste besluta. Det är därför mycket önskvärdt, att en förändring i instruktionen för generalpoststyrelsen må ega rum i sådan rigtning, att rätten att afgöra en del mindre mål öfverflyttas från generaldirektören till byråcheferna. Men för att en sådan ändring må kunna ske, är det nödvändigt, att den adjungerade ledamoten blir byråchef i styrelsen och uppföres på ordinarie stat, ty denne har lika viktiga ärenden att handlägga som de öfrige byråcheferne. Herrarne finna af betänkandet, att denna femte byrå, som för närvarande benämnas revisionsbyrån II, är på så sätt sammansatt, att den adjungerade ledamoten åligger, att utöfva det närmaste chefskapet öfver byrån och att vid densamma vidare anställts en af kanslibyråns notarier, revisionsbyråns samtliga revisorer med hos dem tjänstgörande amanuenser och biträden samt två amanuenser för expeditionsgöromål. Derjemte har generalpoststyrelsen förordnat, att den å styrelsens statistiska kontor tjänstgörande personal skall, i mån af behof, biträda den nya byrån med vissa ärendens handläggning, samt att de å styrelsens öfriga byråer anställda biträden för renskrifning tills vidare skall fullgöra dylika arbeten äfven för den nya byrån.

Man ser således, att detta är en helt och hållet tillfällig organisation. Innan den blifvit definitivt bestämd, kan icke någon ändring göras i styrelsens instruktion i antydd rigtning, lika litet som det kan vara lämpligt att afgörande rätten i viktiga frågor öfverlemnas åt en endast på ett år i sänder tillförordnad, adjungerad ledamot.

Med stöd af hvad jag nu anfört, ber jag kammaren behjerta behofvet för generalpoststyrelsen af en femte byråchef.

Vidare yttrade:

Herr Centerwall: Herr talman, mina herrar! Jag får väl be om ursäkt för att i hvad jag här har att säga det kommer att anföras mer än en siffra, i synnerhet som jag tycker mig liksom känna i luften, att det i dag är svårare än annars att få kammarens öra, då kammarens tankar måhända vandra på andra håll. Jag skall emellertid försöka fatta mig så kort som möjligt.

Utskottet har nedlagt särdeles mycket arbete på behandlingen af postverkets stat. Jag har mig bekant, att andra utgiftsafdelningen, som närmast haft att utreda densamma, fattat beslut och upprifvit dem, åter fattat beslut och åter upprifvit dem, hvilket ju visar, huru omsorgsfullt man gått till väga och huru samvetsgrant man försökt tillgodogöra sig hvarje nyvunnen upplysning.

Emellertid, huru mödosamt detta betänkande än är hopkommet, kan jag för min del icke i allo godkänna detsamma — det ligger i menniskonaturen att kritisera; och det kan ej heller jag här underlåta.

Att utskottet egnat denna fråga en så stor uppmärksamhet, finner jag emellertid helt naturligt, emedan postverket är densamma väl värdt. Postverket är utan tvifvel — det kunna vi ju alla komma öfverens om — en mycket vigtig och — jag vågar säga det — äfven en mycket välskött inrättning.

Om herrarne behaga taga del af vissa handlingar, som finnas här tillgängliga, skall det befinnas, huru oerhördt postverket på senare tider utvecklats. Postverkets omsättning uppgick år 1897 till en summa af 2,306,237,000 (säger nära 2½ *milliarder*) kronor. Det är sålunda ett bland de största finansiella verk, man kan tänka sig i vårt land. Och på hvar och en af de vid 1897 års slut å postanstalterna anställda tjänstemän, deri inberäknade såväl de ordinarie som de af generalpoststyrelsen antagna extra biträden, kom en ansvarssumma, utgörande i rundt tal, 2,150,000 kronor. Rörelsen var så omfattande, att vid rikets största postkontor, det i Stockholm, postbefordringsafgifter m. m., andra kontanta medel och värdeförsändelser *per dag* uppgingo till 1,837,513 kronor, och till och med i en så liten postanstalt som den i Hemse (Gotland) gick motsvarande summa till 2,607 kronor. I Ljusdal var den 19,270 kronor och i ett annat postkontor å landsbygden, det i Ludvika, steg den till 21,545 kronor. Postverket har också — på sätt herrarne se af en här i dag utdelad handling — utvecklats sig derhän, att antalet postanvisningar, som år 1877 utgjorde 123,786. år 1897 stigit till 2,158,800. Vi finna också af samma källa, att, medan det 1877 fanns 1,017 tjänstemän af alla grader, det 1897 ej fins mer än 1,434. Sålunda har tjänstemännens antal icke stigit mer än hvad vi kunna kalla "i banko", då deremot postverkets samtliga inkomster under samma tid vuxit från 4,727,125 kronor till 9,704,637 kronor, således mer än fördubblats, och samtidigt postförsändelsernas antal från 59,267,647 till 213,952,093, d. v. s. mycket mer än tredubblats.

Jag nämner dessa siffror, emedan de visa, huru postverket blifvit något storartadt utan att detsamma begärt eller kunnat erhålla så

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

stor ny personal, så många nya anslag, som stått i direkt proportion till denna kolossala utveckling.

Välskött kan man väl säga att postverket är. Det sista år, för hvilket fullständig redogörelse föreligger, visar, att postverket i ren nettobehållning har ett öfverskott af omkring 1,236,524 kronor. Dertill kommer också, att verket på senare tider utvidgat sin rörelse i flera särskilda brancher, t. ex. den stora branch, som kallas postsparbanken, och den likaledes mycket stora branch, som kallas tidningsprenumeration o. s. v.

Nu kan man icke neka, att Riksdagen i allmänhet varit ganska tillmötesgående mot poststyrelsen, och att postverket har fått, om icke allt hvad det begärt, åtminstone så stor del, som i Riksdagen brukar falla på de centrala verkens lott.

Att tillståndet emellertid är ohållbart, framgår med full evidens af generalpoststyrelsens inlaga till Kongl. Maj:t, sådan den är intagen i statsrådsprotokollet. Denna inlaga, som, oaktadt man från vissa håll vill förneka det, är väl skrifven och väl avvägd, visar, att något måste göras. Och hvarför måste något göras, mina herrar? Jo, helt enkelt af den glädjande anledning, att vårt svenska lands utveckling och dess affärsförbindelser såväl med främmande folk som inom landet i så hög grad ökats, att äfven postverket måste följa med denna utveckling. De nya kraf, som denna gren af statens verksamhet ställer på Riksdagens offervillighet, äro sålunda ej annat än helsotecken.

Den kongl. propositionen sönderfaller, om vi taga bort hvad jag ville kalla småfrågorna, hufvudsakligen i fem delar: 1:o inrättande af en ny byråchefsbeftattning, 2:o postkontorens omklassificering och deraf följande partiella omreglering af postförvaltarnes löneförhållanden, som herrarne veta en vigtig sak, 3:o fixering af postförvaltares, kontrollörers och postexpeditörers löner, 4:o förslag om inrättande af ett antal nya postexpeditörspatser samt 5:o förslag till ny stat för vaktbetjente.

Hvad den nya byråchefsbeftattningen beträffar, har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet redan på ett fullständigt sätt utvecklat nödvändigheten af att inrätta en sådan. Jag böjer mig för de skäl, han anförde, ehuru väl jag ej tror, att det skulle vara en så kolossal olycka, om verket ännu någon tid finge vänta på den nya byråchefen, hufvudsakligen därför, att derigenom skulle finnas en sporre till att få en fullständig omorganisation af postsparbanken till stånd, hvilket — i förbigående sagdt — enligt min åsigt är alldeles nödvändigt, ehuru jag här i dag ej kan närmare utveckla skälen därför.

För det andra kommer jag till den föreslagna omklassificeringen.

För närvarande finnes det, såsom herrarne veta, 6 klasser af postkontor. Emellertid har denna klassindelning uppgjorts redan 1873 och sedan ej undergått någon allmän omreglering. Herrarne kunna tänka sig, hvilken stor skillnad det är mellan förhållandena då och nu. Jag skall taga ett exempel ur högen — d. v. s. ur generalpoststyrelsens berättelse öfver postverkets tillstånd år 1897.

Hudiksvall och Vimmerby postkontor höra båda för närvarande till fjerde klassen. Detta var kanske i sin ordning 1873. Men huru ha förhållandena sedan utvecklat sig? Jo, så att uppbörderna vid

Vimmerby postkontor för 1897 utgjorde 7,541 kronor 43 öre, under det att densamma vid Hudiksvalls postkontor uppgick till 35,348 kronor 62 öre, d. v. s. var nästan fem gånger så stor. Öfverskottet i Vimmerby var samma år 7,136 kronor 1 öre, då det deremot var 51,993 kronor 66 öre i Hudiksvall; således öfver sju gånger så stort. Är det då rätt och billigt, att en postmästare, som har sju gånger så stort öfverskott som en annan, har precis samma lön som denne? Ty öfverskottet måste naturligtvis representera omsättningen; och följaktligen har också omsättningen och sålunda göromålen varit betydligt mycket större i ena än i det andra fallet. — Detta är ett exempel ur högen. Jag hade kunnat taga t. ex. Borås eller ett par andra städer och jembfört dem med Vimmerby o. s. v.

Redan af det enkla faktum, som jag nu påpekat, borde det följa, att en omklassificering är absolut nödvändig. Och hvad tro herrarna det kostar? Jo, 9,600 kronor, det är alltsammans. Och dermed vunne man många fördelar. Det skulle ej heller inträda så stor förändring i postförvaltarnes inbördes löneförhållanden: den *största skilnaden* komme att belöpa sig till 400 kronor. För Hudiksvall t. ex. ställa sig förhållandena så, att medan postmästarens *högsta* lön nu är 4,396 kronor, den enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle blifva 4,600 kronor. Likaså t. ex. i Söderhamn. Det skulle ej heller blifva så svårt att genomföra denna omklassificering. Ty af 78 postkontor, som Kongl. Maj:t föreslagit till uppflyttning, skulle 69 genast kunna uppflyttas; hvad de öfriga 9 (1 från femte till tredje, 1 från fjerde till tredje och 7 från femte till fjerde) beträffar, skulle uppflyttningen af dem ega rum först i den mån de 10, som föreslagits till nedflyttning (2 från tredje till fjerde, 8 från fjerde till femte), blifva lediga.

Alltså: det finnes icke den ringaste svårighet att *omklassificera* äfven om man icke vill *fixera*.

Nu har utskottet emellertid sammankopplat dessa båda saker, klassificeringen och fixeringen. Men i detta fall kan jag icke gifva det ärade utskottet rätt, utan när vi komma till yrkandena skall jag taga mig friheten hemställa om återremiss för att få dessa båda saker skilda åt.

För att icke behöfva yttra mig många gånger i denna fråga och då kammaren medgifvit, att diskussionen får omfatta samtliga punkter i betänkandet, skall jag be att få fortsätta.

Jag kommer nu till fixeringen. Herrarne veta hvad som i detta fall menas med fixering. Dermed menas, att postförvaltare, kontrollörer och postexpeditörer, hvilkas aflöning nu utgår dels i form af fast lön med ålderstillägg, dels också i viss andel af uppbornds- och frimärkesprovision, i stället skulle få *en* fast lön. Nå väl, denna fixering vill jag för min del icke hålla på. Och jag tror icke heller, att flertalet af posttjenstemännen anser sig ha någon egentlig fördel deraf, hvilket herrarne kunna finna redan af den omständigheten, att kostnaden för fixeringen belöper sig till 21,000 kronor. Posttjenstemännen få tvärtom den olägenhet, att de genom fixeringen skola gå miste om den stigande inkomst, som de eljest kunna erhålla, derigenom att den ort, der de äro anställda, så småningom utvecklar sig, får

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

större affärslif o. s. v. Derför är det på det hela kanske icke så riktigt rättvist mot dem att företaga en dylik fixering.

Men nu kan någon säga: De äro så hederligt aflönade, att de mycket väl kunna tåla vid, att deras lön icke blir större. Nej, mina herrar, de äro i allmänhet icke så hederligt aflönade; och de äro kanske till och med i någon grad sämre aflönade nu än förr i världen.

Särskildt hvad postmästarne beträffar ha de förlorat åtskilliga inkomster, så t. ex. inkomsten af de s. k. lösbrefven, som var 3 öre per bref, vidare i många fall äfven af lösväskorna, som försvinna i samma mån som nya poststationer inrättas. Och hvad som kommit i stället, hvilket för öfrigt skall delas mellan alla vid ett kontor anställda tjänstemän är en liten, liten afgift af tidningsprenumerationen. Herrarne kunna förstå, huru obetydlig denna inkomst är, om jag nämner, att för 1897 hela beloppet vid Hudiksvalls postkontor uppgick till 115 kr. 55 öre att fördelas mellan tre personer. Vidare får personalen på grund af sitt bestyr med postsparbanksrörelsen uppbära en provision af $\frac{1}{10}$ procent, d. v. s. $\frac{1}{10}$ öre på hvarje insatt krona, hvarjemte den tjänsteman eller qvinna, som verkställt insättningen, erhåller 2 öre för hvar och en sådan, som af honom eller henne emottages och qvitteras. För 1897 uppgick emellertid det belopp, som af denna anledning tillkom alla vid postverket anställda personer, endast till 32,103 kr. 60 öre.

Jag tager mig friheten att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten derpå, att i Tyskland — och Tyskland är ju det land, hvarifrån vi hemtat snart sagdt alla våra nyare postala inrättningar — att i Tyskland, som sparsamhetens stamort på jorden i fråga om tjänstemännens löner, posttjänstemännen äro proportionsvis mycket bättre aflönade än hos oss. Beviset finnes i den officiella förteckning öfver de tyska postembetsmännen och deras löner, som jag håller i min hand. Dertill kommer, att de tyska posttjänstemännen åtnjuta s. k. *Wohnungsgeld* eller hyresersättning; och vidare tillkommer dem — i likhet med jernvägstjänstemännen — särskild ersättning vid transport.

Hos oss finnes ingen motsvarighet härtill annat än den ringa ersättning, som utgår, i händelse posttjänsteman utan sin begäran blir transporterad. Jag kan icke inse, hvarför våra posttjänstemän skola vara sämre lottade i detta afseende.

Alltså kan denna fixering, som onekligen skulle sänka deras förhöjningar tills vidare gerna vara ogjord, och jag tycker, att utskottet har fullkomligt rätt, då utskottet begär en utredning i ärendet, hvilken skulle verkställas icke allenast af posttjänstemän utan äfven af utom postverket stående, sakkunnige personer, med andra ord, af en kongl. komité. Kongl. komitéer hafva i allmänhet icke fallit allmänheten på läppen, men det får jag säga, att man, om man genomläser komitéernas betänkanden under de senaste åren, skall finna, att skriket om att de göra så litet och uppbära så hög betalning är fullkomligt grundlöst.

Vidare kommer jag till frågan om postexpeditörerna. Såsom herrarne finna, har Kongl. Maj:t begärt inrättande af 293 nya postexpeditörsbefattningar, och att detta antal är välbehöfligt, är i general-

poststyrelsens framställning till Kongl. Maj:t väl visadt och grundadt. Emellertid har statsutskottet på skäl, som jag måste respektera, sänkt antalet till 143, men det har velat gifva dessa 143 nya postexpeditörer samma förmåner med afseende på uppboordsprovision m. m., som alla andra ordinarie posttjenstemän. Och deri ligger en fara. Om nu dessa 143 postexpeditörer kastas ut på de 191 svenska postanstalterna, samt om man antager, att åtminstone sjuttiofem procent af dem komma att tjänstgöra vid postkontoren och de öfriga vid inspektioner m. m. och vid den s. k. ambulanta posten, det vill säga jernvägar, ångbåtar och dylikt, så blir deraf en gifven följd, att en väsentlig sänkning af inkomsterna för de nuvarande posttjenstemännen kommer att inträffa. Man har uträknat, att om man afslår förslagen om postkontorens omklassificering och lönefixeringen, men inrättar 143 nya postexpeditörsbefattningar, så skall detta, under ofvan nämnda antagande angående det procenttal af de nya expeditörerna, som skulle komma att tjänstgöra vid postkontoren, hafva till följd, att beloppet af provisionsminskningen för postförvaltare och kontrollörer för år 1900 kommer att utgöra omkring 30,300 kronor eller i genomsnitt 135 kronor för hvarje, hvilket ju är en ganska afsevärd summa. Och särskildt är att märka, att minskning i provision skulle komma att inträda jemväl för en del af de redan anställda postexpeditörerna, i det att hvarje sådan tjänstemans provision år 1900 skulle blifva i medeltal 39 kronor mindre än år 1897. Dessa tjänstemän komme derigenom att erhålla, de i första graden i medeltal 102 kronor och de i andra graden i medeltal 46 kronor mindre än Kongl. Maj:t föreslagit. Och i synnerhet skulle provisionsminskningen blifva kännbar för de lägst aflönade postförvaltare, nemligen föreståndarne för femte och sjette klassens postkontor. Vid de flesta af dessa kontor finnes nemligen icke nu anställd någon postexpeditör, men af de 143 nya postexpeditörsbefattningarna komme naturligtvis en hel del att placeras vid dylika smärre postkontor. På det sättet skulle en sådan nytillkommen postexpeditör komma att tynga på budgeten, så att säga, så att hvad som skulle tillkomma postexpeditören skulle minska postförvaltarens inkomst med i medeltal 265 kronor, derest postexpeditör af 3:dje graden blefve vid postkontoret placerad och än mera för den händelse postexpeditör i högre grad der anställdes. I fråga om befordringsförhållandena komme den föreslagna åtgärden deremot att medföra föga gagn. För närvarande befordras en e. o. posttjensteman till ordinarie postexpeditör omkring 14 år efter det han antagits till e. o. postexpeditör. Genom bifall till utskottets förslag skulle väntetiden minskas med endast ett år.

Det finnes alltså endast två alternativ i fråga om dessa nya postexpeditörsbefattningar. Antingen afslår man alltsammans och väntar på den kongl. komitén, eller också fastslår man åt dessa nya postexpeditörer ett fixt belopp efter de grunder, som finnas i statsverkspropositionen anförda, dock med undantag för tredje klassens postexpeditörer.

Och så kommer jag till tredje klassens postexpeditörer. Det är bekant, att dessa hufvudsakligen skulle vara qvinnor. Svenskarne

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

äro kända för att vara en ridderlig nation. Det synes i alla förslag utom i Kongl. Maj:ts, ty Kongl. Maj:t ger minst, utskottet litet mera, och reservanterna äro ridderligast och gifva dessa postexpeditörer eller expeditriser allra mest. Jag vill för närvarande nöja mig med denna antydning. Utan tvifvel kommer denna fråga att under debattens fortgång utvecklas bättre och fullständigare från andra håll.

Återstå så vaktbetjente, hvilka ju synas hafva allas sympatier. Det är de, som sortera våra bref, det är de, som bära ut våra bref, som komma till oss med sorg och glädje, med vinst och förlust, med ära och vanära, med ett ord, som ingripa så mycket i våra dagliga privata förhållanden, att vi hafva en alldeles särskild medkänsla med dem, ehuru väl det ej kan nekas att vissa åtgärder, som vidtagits af vaktbetjente i Stockholm, äro egnade att något minska denna medkänsla. Jag beklagar, att icke medkänslan för dem inom utskottet, icke ens hos de mest välvilliga, varit så stark, att Kongl. Maj:ts framställning vunnit tillmötesgående.

I fråga om yrkanden vid de särskilda punkterna ber jag att sedermera få, om det blir behöfligt, yttra mig.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag vill bedja på detta skede af behandlingen af betänkandet att få yttra mig endast om den första punkten.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet redogjorde för de skäl, som föranledt Kongl. Majt att förnya sin framställning rörande den femte byråchefsplatsen inom generalpoststyrelsen. Jag har emot den framställningen intet att erinra. Men jag lägger märke till, att herr finansministern sjelf erkände, att det vore ett särskildt förhållande med dessa många tillförordnade byråchefer, som väl kunde vara att beklaga, och vid sidan af den kongl. propositionen får man ju, i synnerhet i fråga om postverket, erfara mycket, då "postverkets hemligheter" blifva yppade; då hafva verkligen framdragits sådana skäl, att jag tror, att utskottet haft fog för att behandla frågan såsom utskottet gjort.

Att det ökade antalet ärenden ovilkorligen skulle kräfva inrättandet af en ny byråchefsplats, kan jag icke riktigt förstå, ty det är väl ärendenas beskaffenhet, som skall föranleda ökning i topparne på förvaltningen, om jag får begagna detta uttryck, och icke ärendenas växande mängd. Ärendenas växande mängd bör föranleda ökning i de lägre, men icke i de högre arbetsgraderna, der arbetet skall dragas tillsammans. Det skulle sålunda vara ärendenas beskaffenhet, som skulle föranleda behofvet af, att såsom byråchef tillsattes en person annorlunda kvalificerad, än man kan begära, att någon af de fyra förutvarande byråcheferna skall vara. Jag kan ej finna, att tillräckligt bevis i sådant hänseende blifvit förebragt.

Förlidet års Riksdag fann ej heller detta, utan afslog, såsom herr finansministern ock anmärkte, den då gjorda framställningen. Något nytt skäl har ej i år framkommit, om man undantager hänsyftningen på omorganisationen af arbetet inom generalpoststyrelsen. Efter den framställning jag fått om det sätt, hvarpå detta arbete nu skötes,

förefaller det äfven mig alldeles nödvändigt, att en omorganisation der sker, så att ej de högsta tjenstemännens tid behöfde upptagas af obetydligheter. Men jag kan ej förstå, att ej denna omorganisation kan ske, äfven om den nu ifrågavarande byråchefen tills vidare står på extra stat. Det blir då der en tillförordnad byråchef, likasom det i alla händelser på två andra platser blifver tillförordnade byråchefer, hvilket sistnämnda förhållande ju icke tyckes hindra omorganisationen af arbetet inom styrelsen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Odencrants: Herr grefve och talman, mina herrar! Det gifves måhända ingen af våra offentliga inrättningar, som i senare tid tillväxt i så hög grad och med sådan snabbhet som postverket. Man finner nu, att allmänheten äfven å de mest aflägsna orter anser sig berättigad fordra att få sina postförhållanden ordnade i enlighet med sina önsknningar. Det förefaller då alldeles naturligt, att också göromålens mängd och omfattning inom generalpoststyrelsen i samma mån stigit. I motsats till den siste talaren hyser jag den uppfattningen, att just göromålens beskaffenhet nödvändiggjort nya arbetskrafter äfven inom denna styrelse. Läger jag härtill, att generalpoststyrelsen städe med tillmötesgående och välvilja, så vidt den kunnat, sökt ordna förhållandena rundt om i landet, på det för den korresponderande allmänheten beqvämaste sätt, så har jag ansett mig pligtig uttala, att jag vill rösta för bifall till den kongl. propositionen i denna punkt angående den femte byråchefen. Om man undersöker, huru saken ställt sig under de snart 4 år, denne byråchef varit tillförordnad, så får man ovilkorligen den uppfattningen, att den arbetsböda, som ålegat honom, ej kunnat utan detta förordnande bäras af styrelsen. En blick på beskaffenheten af de arbeten, som lagts på denne byråchef, synes också bekräfta vederbörande myndigheters förklaring, att befattningen icke framdeles skall blifva mera umbärlig än hittills. Jag kan ej heller finna det rättvist och billigt, att denne tjensteman skulle längre hållas i det osäkerhetstillstånd, som alltid med nödvändighet följer deraf, att en plats är satt på extra stat. Jag tror äfven, att erfarenheten utvisar, att göromålens gång bäst befordras, om man på ordinarie stat ställer en tjenst, om hvars behöflighet, så vidt jag tror, meningarna knappast äro delade.

Jag yrkar således bifall till den reservation, som är fogad vid denna punkt.

Herr von Krusenstjerna: Till hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrat i fråga om den femte byråchefen inom generalpoststyrelsen har jag egentligen icke något att tillägga. Men då jag fortfarande nominelt är och i åtskilliga år faktiskt varit chef för detta embetsverk, anser jag mig böra vitsorda, att den erfarenhet, hvartill jag kommit, afgjort bekräftar det bestämda behofvet af en femte byråchef.

Såsom kammaren vet, hade den fjerde byrån i styrelsen, revisionsbyrån, att handlägga, jemte revisionsärendena, äfven sådana ärenden,

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

som angingo förbindelserna med verldspostföreningen. Dessa förbindelser hafva i följd af svenska postverkets ständigt ökade åtaganden inom den internationella postutvexlingen efter hand utvidgats, och de deraf härflytande arbeten, som röra de internationella förhållandena, hafva vuxit i antal och framför allt tilltagit i betydighet — de torde omfatta de mest grannlaga och viktiga angelägenheter, som poststyrelsen har att handlägga. I anledning häraf hade revisionsbyråns göromål ökats till den grad, att generalpoststyrelsen redan för lång tid sedan kom till insigt om, att det ej kunde få fortgå på samma sätt som tillföre, och denna insigt föranledde styrelsen, såsom kammararen vet, att år 1896 ingå till Kongl. Maj:t med framställning om revisionsbyråns uppdelande i två byråer. Härmed vanns äfven den fördelen, att två andra byråer inom generalpoststyrelsen, kameral- och kanslibyråerna, kunde lättas från det öfvermått af arbete, som hvilade på dem. Erfarenheten under de år, som sedan gått, visar, att behofvet af denna femte byrå icke aftagit utan i stället ständigt vuxit, och jag kan försäkra herrarne, att det icke förefinnes den ringaste utsigt till, att den femte byrån skall komma att upphöra. Om det förhåller sig så, lär det vara nödvändigt att så snart som möjligt söka komma ifrån det nuvarande tillståndet, ty ingalunda är det till gagn för arbetet inom embetsverket, att en del af personalen endast är tillförordnad.

Då således, jag upprepar det, en femte byrå fortfarande är behöflig, och då det icke synes finnas skäl till att, såsom statsutskottet gjort, hänvisa på en blifvande omorganisation af postsparbanken, hvar till försök för öfrigt gjorts, ehuru det misslyckats, så får jag, herr talman, förena mig med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Herr Sjövall: Herr talman, mina herrar! Vid de föregående tillfällen, då Riksdagen beaktat gjorda framställningar om förbättring i löneförhållandena för postverkets tjenstemän, har man gått till väga på det sätt, att man upphjelp de yngres ställning, men deremot alls icke tagit någon hänsyn till de äldres kanske vida större behof af något ökade inkomster. I den kongl. proposition, som i år förelagts Riksdagen, har emellertid Kongl. Maj:t godkänt och för Riksdagen framlagt ett generalpoststyrelsens förslag, hvaruti man behjertat dessa äldre tjenstemäns kläna ekonomiska ställning och sökt, i den mån billigheten sådant kräfver, se till att äfven dem måtte beredas bättre existensvilkor, än de hittills haft. Jag kan ej säga annat, än att statsutskottet också skäligen beaktat detta, och ber att få till det samma frambära min tacksamhet för det sätt, hvarpå särskildt vaktbetjentes behof nu blifvit tillgodosedda. Den förändring i löneförhållanden, som skulle införas genom utskottets förslag — hvilket väl antagligen äfven kommer att blifva Riksdagens beslut — utgör en icke oväsentlig förbättring jemväl i de äldre vaktbetjentes löneförhållanden; och vaktbetjente hafva derföre nog anledning att vara utskottet tacksamma för detta dess förslag.

Ännu en annan sak har länge legat vaktbetjente om hjertat, nem-

ligen införandet af periodvis återkommande sabbatshvila, särskildt för dem, som äro anställda vid reseposten; och till min stora glädje har jag sett, att statsutskottet i år tillstyrkt äfven ett dylikt anslag, som förr ej i budgeten förekommit. Vissa vid reseposten anstälde vaktbetjente lära emellertid hafva sin tjenstgöring så illa ordnad, att de resa bort på morgonen och komma åter till hemmet först sent på qvällen — och dett är ut och är in. Ej underligt då, om man kunde få höra en vaktbetjent falla ett yttrande sådant som detta: "mina barn känna mig icke, ty jag går hemifrån på morgonen, medan de ännu sofva, och jag kommer hem på qvällen först, sedan de åter in-somnat." Andra resevaktbetjente åter hafva sina turer så ställda, att de aldrig under årens lopp få tillbringa någon enda natt i hemmet, en anordning, som är föga människovänligare. Detta förhållande skulle nu i någon mån mildras derigenom, att semester införts, så att de få åtnjuta 15 dagars ledighet under året. Jag vill dock i detta sammanhang fästa uppmärksamheten derå, att mera rättvisa bör införas i fördelningen af denna semester, så att ej såsom nu tjänstemännen taga lejonparten deraf och vaktbetjente få den mindre delen; utan bör generalpoststyrelsen se till, att de många, som ännu flerstädes lefva under af mig anförda ogynsamma förhållanden också måtte få i afsevärd mån tillgodonjuta såväl den semester som den sabbatshvila, till hvilken väl Riksdagen kommer att lemna det äskade anslaget.

Detta om vaktbetjente. Men sedan är det en annan sak, som är mycket vigtig, och det är ordnandet af postförvaltarnes och postexpeditörernas löneförhållanden.

Jag vill icke tilltro mig att lemna någon allmän öfversigt af postverkets stat, såsom talaren på norrlandsbänken gjorde, men jag skall likväl tillåta mig att här föra de smås talan, enär jag sjelf hör till dessa små och ömmar för alla de förhållanden, i hvilka enligt hvad af dem framhålles en rättvis förbättring bör vidtagas. Den antydde talaren omnämnde den s. k. fixeringen af provisionen och förklarade också hvad som menas med denna fixering. Men då han sade, att den icke vore till någon vidare fördel för tjänstemännen, vill jag på det bestämdaste opponera mig deremot. Utskottet har också sjelf upplyst, att om man underlåter att fixera provisionen, men tillsätter en hel del nya postexpeditörer, kommer detta att i någon mån minska de förutvarande ordinarie postförvaltarnes och postexpeditörernas inkomster. Utskottet säger, att det "icke förbisett, att genom åtgärder i dessa riktningar ett stort antal förutvarande postförvaltares, kontrollörers och expeditörers inkomster af uppbörds- och frimärkesprovision skulle komma att, åtminstone till en början, i någon mån minskas." Emot detta utskottets uttryck "*i någon mån minskas*" vill jag inlägga en kraftig gensaga — det är icke riktigt, ty förhållandet är, att deras inkomster komma att *betydligt* och *i afsevärd mån* minskas.

Vi veta, att ifrågavarande posttjänstemäns inkomster indelas i lön, tjenstgöringspenningar och uppbörds- och frimärkesprovision. Denna uppbördsprovision utgör en högst betydlig del af deras aflöning;

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

och jag skall tillåta mig här anföra ett par exempel för att visa kam-
maren, huru det kommer att gestalta sig för dem, om ej provisionen
finnes. Ordinarie tjänsteman erhåller i förhållande till sin lön 10 %
af uppörd, som ej för år öfverstiger 3,000 kronor, 6 % af den del
af uppörden, som öfverskjuter 3,000, men ej 15,000 kronor samt
3 % å den del af uppörden, som öfverstiger 15,000 kronor. Å ett
postkontor räknar sig postmästaren till godo 25 % — det vill säga
 $\frac{1}{4}$ af hela uppördsprovisionen, ty detta är hans rättighet, och der-
efter så stor procent af det som återstår, som hans lön i förhållande
till de öfriga vid postkontoret placerade ordinarie tjänstemännens be-
rättigar honom. — Om vi nu taga ett medelstort postkontor, ett
sådant, som jag bäst känner till, så har postförvaltaren der i lön
1,800 kronor och i uppördsprovision ungefär 900 kronor. Nu har
han emellertid, i stället för hittills anställda extra biträden, fått sig
påkickad en postexpeditör, som har 1,600 kronor i lön. Denne post-
förvaltare får då numera en fjerdedel af provisionen, det vill säga
225 kronor. Återstoden af provisionen, 675 kronor, skall sedan delas
mellan honom och postexpeditören i förhållande till deras löner, 1,800
och 1,600 kronor, så att postförvaltaren deraf får $\frac{18}{34}$ och postexpe-
ditören $\frac{16}{34}$. Postförvaltarens andel blir sålunda $\frac{1}{4}$, som är 225 kronor
och $\frac{9}{17}$ af det återstående, eller 357 kronor 36 öre, medan postexpe-
ditören skall ha återstående $\frac{8}{17}$ af 675 kronor eller 317 kronor 64
öre, hvilket sistnämnda belopp sålunda utgör postförvaltarens förlust.
Kan man säga, att detta är en obetydlighet på en så liten lön?

Blifva nu, såsom jag hört vara ifrågasatt, ytterligare två postexpe-
ditörer vid detta kontor anställda — och de nyutnämnda måste ju placeras
någonstädes och placeras då naturligtvis i första hand på de post-
kontor, der rörelsen växer och flera krafter behövas, hvilket just är
fallet med det kontor, jag talar om — huru kommer det då att ställa
sig? Jo, postförvaltaren skall först ha $\frac{1}{4}$ af 900 kronor, med 225
kronor. Hans lön är 1,800 kronor, och de tre postexpeditörerna ha
hvardera 1,600 kronor, sålunda alla tillhopa 6,600 kronor. På post-
förvaltaren komma sålunda $\frac{18}{66}$ af de å provisionen återstående 675
kronor med 184 kronor 9 öre, medan hvardera af postexpeditörerna
får 163 kronor 63 öre. Postförvaltaren får alltså år 1900 i provision
409 kronor 9 öre, under det han år 1899 hade 582 kronor 36 öre.
Postexpeditören får år 1900 i provision 163 kronor 63 öre, emot 317
kronor 64 öre under år 1899. Denna postexpeditör hade alltså år
1899 i inkomst af lön, tjänstgöringspenningar och provision tillhopa
1,917 kronor 64 öre, men år 1900 får han blott 1,763 kronor 63 öre
— en minskning sålunda af 154 kronor på en så svag aflöning som
1,917 kronor, och detta efter en extraordinarie tid på cirka 15 år
med högst 1,500 kronors årsinkomst. Ja, mine herrar, är detta rätt-
visa och billighet, vill jag fråga hvarje rättänkande människa. Ligger
det icke något mycket, mycket berättigadt i dessa äldre tjänstemäns
anspråk på att ändtligen en gång — och det kommer ej en dag för
tidigt — få denna sin provision fixerad? Hvar gång Riksdagen nu
förbättrar de yngres löneförhållanden genom att uppflytta ett antal af
dem å ordinarie stat, få de äldre sitta emellan och med svidande

hjerter och illa doldt missnöje se de nybefordrade komma in i verket såsom ordinarie för att med dem dela ett brödstycke, som redan förut är ganska knappt tillmätt.

Detta är emellertid blott den ena sidan af saken — den andra är den orättfärdighet, som ligger deri, att af tvenne tjenstemän, som ha alldeles samma arbete och arbetstid, som tillhöra samma klass och lönegrad, men af hvilka den ene sitter såsom postexpeditör, t. ex. i Eskilstuna och den andra som postexpeditör här i Stockholm, den ene skall få mera, därför att han ej behöfver dela med sig åt andra. Är detta rättvist och billigt? Nej, mine herrar, det är icke försvarligt att gå tillväga på det sätt, som Riksdagen gjort under de senare åren, då den förbättrat de yngres löneförhållanden — något som ju i och för sig är rätt och godt — *på sådant sätt*, att de äldre fått sitta emellan och fått sina verkliga små löner ytterligare kringskurna. Ty herrarne få väl medge, att för en postexpeditör, som har hustru och kanske tre, fyra barn, är en lön af 1,800 kronor icke mycket att existera på i våra dagar.

Till förekommande af det obilliga intrång, för hvilket denna för tjenstemännen så afsevärda provision nu är utsatt, borde därför, när en ökning af de ordinarie tjänsterna inom postexpeditörsklassen sker, en fixering af provisionen samtidigt vidtagas. Detta har utskottet äfven erkänt, men det har skett i så lama ordalag, att jag ansåg mig icke kunna underlåta att rigta uppmärksamheten derpå. Det är nemligen icke så, som utskottet säger, att, om provisionen fortfarande förblifver fixerad, de äldres inkomster "i någon mån" minskas, utan det blifver för dem en mycket afsevärd minskning; och jag vore glad, om detta mitt enkla anförande kunnat derom öfvertyga herrarne.

Nu kan man visserligen invända, att provisionen stiger för hvarje år, och detta är sant, men den stiger alldeles icke i samma förhållande som de äldre expeditörernas andel minskas, derigenom att de få dela med sig åt de nya postexpeditörerna, och det är af detta skäl, som posttjenstemännen äro angelägna att få provisionen fixerad nu. Ju flere, som deltaga i delningen, dess sämre kommer det naturligtvis att ställa sig för vederbörande vid fixeringen. När en sådan kommer till stånd — den måste förr eller senare göra det, och det är icke möjligt, att det kan dröja länge — så är det ju klart, att provisionen minskats i så hög grad för de ordinarie tjenstemännen, att, när man vid fixeringen utgår från medelproportionen, deras utsigter till en gynsam fixering komma att ställa sig ojemförligt mycket sämre än för närvarande.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra, men jag har icke velat, att denna fråga skulle utan vidare halka förbi, och därför har jag tillåtit mig att fästa kammarens uppmärksamhet på det anförda.

Sedan härmed öfverläggningen rörande punkten 1 förklarats afslutad samt herr talmannen till proposition upptagit de framställda yrkandena, blef utskottets hemställan bifallen.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

Punkten 2.

Bifölls.

Sedan härefter *punkten 3* blifvit föredragen, anförde

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet greve Wachtmeister: Med anledning af utskottets hemställan i denna punkt skall jag be att få yttra några ord.

Utskottets hemställan går ut på afslag i hufvudsakliga delar å den af Kongl. Maj:t föreslagna lönereglering för postverkets tjenstemän, i hvilket förslag kärnpunkten är utbyte af uppbörds- och frimärkesprovisionen mot fast aflöning. Som kammaren noggsamt vet, har vid de många löneregleringar, som under de senaste årtiondena egt rum, en genomgående princip varit den, att man mot fast aflöning utbytt löneförmåner, som tillkommit tjenstemän i form af sportler, provision och andra extra inkomster. Skälen härför äro påtagliga, och jag behöfver icke uppehålla mig vid dem. Vid postverket bibehålles delvis detta system, enligt hvilket tjenstemännen få en stor del af sina inkomster genom provision å den uppbörd, som går genom deras händer. Det var väl då en sjelfklar sak, att i sinom tid fråga skulle uppstå om utbyte äfven vid det stora verk, hvarom nu är fråga, af uppbördsprovision mot fast aflöning.

Så skedde ock för någon tid sedan. Det var post- och telegrafkomitén, som först upptog frågan, och uttalade, "att den till posttjenstemän utgående uppbörds- och frimärkesprovisionen vore i och för sig en mindre ändamålsenlig aflöningsform; att en dylik aflöningsförmån icke rätt öfverensstämde med de principer, som legat till grund för de i en senare tid vidtagna allmänna löneregleringarna, och att provisionens efter lämplig grund fixerade belopp borde öfverföras till den fasta aflöningen."

Sedan var frågan äfven i viss mån föremål för behandling i Riksdagen. Det förhöll sig så, att 1893 års statsrevisorer gjorde anmärkning mot det sätt, hvarpå provisionen i vissa afseenden var fördelad. Deröfver hördes generalpoststyrelsen, som medgaf, att en förändring kunde vara önskvärd, men ansåg, att den icke borde ske just då, emedan styrelsen vore betänkt på att, så snart nödig utredning hunnit verkställas, inkomma med underdånigt förslag om provisionens fixering och omsättning till fast aflöning. Styrelsen meddelade derjemte, att Kongl. Maj:t beslutat, att i alla fullmagter å tjenester inom postverkets lokalförvaltning skulle göras det förbehåll, att tjensteinnehafvaren skulle vara skyldig underkasta sig den reglering af aflöningsförmåner, som kunde komma att ega rum i sammanhang med bestämmelser om uppbördsprovisionens upphörande. Då statsutskottet vid 1894 års riksdag yttrade sig i detta ärende, förklarade det, att vid det af generalpoststyrelsen upplysta förhållande, att förslag om provisionens fixering och omsättning till fast aflöning vore att med det snaraste förvänta, utskottet ansåge någon åtgärd i det af revisorerna antydda syfte för det dåvarande icke böra ifrågasättas.

Sedan dess har ett omfattande arbete pågått i och för denna frågas lösning, och med hänsyn till det nära samband, hvori denna fråga står till åtskilliga förhållanden inom postverket, har detta arbete resulterat i ett vidlyftigt förslag till fullständig löneroglering för hela detta verk.

Det är nu denna löneroglering, i hvad den afser tjenstemännen, som utskottet tillstyrker Riksdagen att icke antaga. Detta afstyrkande beror icke på det, att utskottet bestämdt anser, att uppbörds- och frimärkesprovisionen bör bibehållas. Åtminstone säger utskottet, att det "icke förbisett, att dessa förslag gå i en sådan rigtning, som vid de under senare tider företagna lönerogleringar i allmänhet ansetts önskvärd. Men i betraktande af den synnerligen genomgripande betydelsen af den utaf Kongl. Maj:t ifrågasatta förändringen i aflöningsättet inom postverket, har utskottet likväl ansett en sådan förändring icke böra beslutas, förr än en grundlig utredning angående det nuvarande och det föreslagna aflöningsssystemets särskilda fördelar och olägenheter blifvit med hänsyn till de inom postverket rådande säregna förhållanden åstadkommen, dervid, till vinnande af en mångsidig pröfning af de på denna frågas lösning inverkan omständigheter, medverkan jemväl af utanför postverket stående sakkunniga personer eller myndigheter synes böra anlitas."

Ehuru det sålunda visserligen varit önskvärdt, att denna fixering af uppbördsprovisionen och dermed i sammanhang stående frågor kunnat genomföras, så snart sig göra låtit, enär åtskilliga olägenheter till följd af det nuvarande tillståndet föreligga — en föregående talare betonade bland dem särskildt det egendomliga förhållandet, att ehuru det naturligtvis på grund af postverkets storartade utveckling måste vara önskvärdt, att nya tjenstemän der anställas, så medför likväl den omständigheten, att en sådan önskan uppfylles, en inskränkning i de förutvarande ordinarie tjenstemännens löneförmåner — ehuru, säger jag, det varit önskvärdt att en fixering kunnat genomföras, så förstår jag nog, att, då utskottet enhälligt ansett ytterligare pröfning af frågan vara behöflig, det icke finnes någon anledning för regeringen att motsätta sig denna sak, liksom det för öfrigt utan tvifvel skulle vara fruktlöst.

Jag kan tillägga, att om denna fråga skulle komma att öfverlemnas till en komité, så torde det befinnas lämpligt att till samma komité äfven öfverlemba pröfningen af det förslag till ny stat för telegrafverket och telefonväsendet, som för närvarande är under utarbetande, ty det kan ju vara önskligt, att öfverensstämmelse i möjligaste mån blir rådande mellan de principer, efter hvilka aflöningen inom dessa båda verk skall utgå.

Herr Boëthius: Herr talman, mina herrar! Hvad jag har att yttra, rör icke blott den nu föredragna punkten, utan äfven punkterna 4 och 5, men då frågan om uppbördsprovisionen, som med afseende på dem spelar en bestämmande rol, innefattas i 3:dje punkten, nödgas jag i detta sammanhang yttra hvad jag har att säga äfven beträffande 4:de och 5:te punkterna.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Det är trenne saker, på hvilka jag skulle önska fästa kammarens uppmärksamhet. Två äro snarare allmänna principfrågor än stående i något direkt praktiskt samband med den föreliggande frågan, men de äro dock så viktiga, att jag ansett, att de böra komma på tal.

På sid. 74 i utskottets betänkande i andra stycket nedifrån heter det: "Å anslaget erfordrades ock medel för att fortfarande kunna bereda periodiskt återkommande sabbatshvila för vaktbetjente." Jag har då frågat mig: Är något vidtaget för att äfven skaffa andra posttjenstemän periodiskt återkommande sabbatshvila? Det är gjordt ifråga om vaktbetjente, och derigenom att man inskränkt brefbäringen om söndagarne, få naturligtvis också tjenstemännen på postkontoren godt af denna sabbatshvila.

Men det finnes en klass af posttjenstemän, för hvilken i detta hänseende, enligt hvad jag tror mig veta, ingenting är åtgjort, och det är de tjenstemän, som äro anställda vid reseposten. Några af dessa äro upptagna endast vissa dagar i veckan, och för dem finnes sålunda ledighet, eller kan finnas ledighet på söndagarne, men jag har skaffat mig upplysningar ifrån ett par distrikt, och då befines det, att i ett af dessa 16 tjenstemän och 24 vaktbetjente hafva daglig tjenstgöring, och utaf dessa hafva 5 tjenstemän och 14 vaktbetjente sin tjenstgöring så ordnad, att de aldrig kunna deltaga i en högmessa. I ett annat distrikt är det 11 tjenstemän och 23 vaktbetjente, som likaledes aldrig kunna deltaga i en högmessa, och en af dessa 11 har tjenstgjort sedan 1874.

Det har kommit mig till handa ett bref från en resevaktbetjent, hvori han omtalar, att han för två år sedan inlemnade en vördsam ansökan om två dagars ledighet för att jemte sin familj kunna gå till nattvarden. Det svarades honom, att om han kunde skaffa vikarie, så skulle han få det. Men ingen vikarie fans att få, och han hade dessutom knappast råd att aflöna en sådan, och han sade därför till sin hustru: det är bäst, att du går ensam, jag ser icke någon utväg att kunna komma ifrån.

Jag hemställer till herrarne, huruvida det är en stat, som är utrustad med statskyrka, värdigt att på detta sätt från gudstjensten utestänga sina egna tjenstemän.

Saken har emellertid för mig ingalunda endast religiös, utan lika mycket humanitär betydelse. Det har på senare tider gjort sig en bestämd sträfvan gällande att försöka skaffa arbetarne inom samhället ledighet en dag i veckan, och man har dervid icke nöjt sig med att skaffa dem tillfälle att bevista gudstjensten, utan ansett, att humaniteten fordrar en hel dags ledighet. Riksdagen har föregått med exempel i denna riktning, då den påbjöd cigarrbutikernas stängning, icke under gudstjensterna — den bestämmelsen gälde redan förut — utan under hela söndagen.

Nu frågar jag: är det lämpligt, att staten, som ansett sig i detta afseende kunna ingripa mot enskilda arbetsgifvare, sjelf icke iakttaga, hvad den af dem fordrar? Jag har visst icke, mine herrar, någon puritansk uppfattning af söndagen. Jag inser, att man i ett kultursamhälle icke under söndagen kan inställa t. ex. post- och jernvägs-

trafik, men om samhället anser, att dessa kommunikationsmedel böra verka, så är det samhällets pligt att tillse, att dock någon söndags-hvila beredes dem, genom hvilkas arbete sådant blir möjligt. Post-tjenstemännen kunna naturligtvis icke begära att få hvarje söndag ledig. Jag tror också, att de skulle vara glada, om de kunde få hvarannan eller hvar tredje. Hvad som då borde göras, vore, att medel skaffades till vikarier för att bereda dem denna hvila. Hade Kongl. Maj:ts förslag om löneroglering gått igenom, så skulle det hafva varit lättare att rangera saken på ett tillfredsställande sätt, ty vi få komma i häg, att enligt nu bestående anordning en del af tjenstemännens vid reseposten inkomster utgöres af traktamenten, och dessa tjenstemän äro så svagt aflönade, att de ej lätt kunna afvara dessa. Nu förmodar jag emellertid, att utskottets förslag går igenom och sålunda Kongl. Maj:ts förslag om löneroglering för tjenstemännen faller, men jag har i alla fall velat bringa denna fråga på tal, på det att den i framtiden må blifva beaktad. I sammanhang härmed vill jag äfven uttala den förhoppning, att, om sabbatshvila en gång blir dessa tjenstemän beredd, den måtte komma att stadgas i allmängiltiga reglementen, så att det icke skall bero på öfverordnade myndigheters godtycke att bevilja eller icke bevilja densamma.

Den andra frågan, som har synts mig böra beaktas, rör tillsät-tandet af postexpeditörerna. Det står på sidan 61 uti utskottets be-tänkande, att dessa tjenstemän antagas utan angifvande af grad. Såsom herrarne veta, så innebär den omständigheten, att man hör till en viss grad, i sjelfva verket en afsevärd aflöningsfråga. Till öfriga ordinarie tjänster inom postverket utnämnes man med angifvande af grad, hvilket äfven innebär, att man söker en viss tjenst. I detta fall åter är meningen, att man skall söka till postexpeditörstjenst i *all-mänhet*, men att graden beror på öfverordnade myndigheter att be-stämma. Enligt hvad jag inhemtat, flyttas postexpeditörerna till högre grad utan ansökning, äfven om de lemnas tillfälle att i sådant hän-seende uttala sina önsknigar.

Hvem är det, som har denna uppflyttning om hand? Är det postinspektörerna? Med afseende å postinspektionsinstitutionen skall jag be att få framhålla, att denna institution enligt min tanke nog är af stor betydelse och nytta för postverket, men att den kontroll, som postinspektörerna skola utöfva öfver sina underordnade, är en grannlaga sak och af mycket personlig art. Lätt uppstår därför hos de underordnade misstanke, att mannamän gör sig gällande, med orätt vill jag hoppas, men å andra sidan bör det icke förnekas, att en sådan vidsträckt personlig myndighet *kan* fresta till godtycke. Hade därför denna befordring legat helt och hållet i inspektörernas hand, så hade jag ej ansett det lämpligt. Nu lär emellertid förhållandet vara, att det är generalpoststyrelsen, som utnämner, ehuru detta naturligen i allmänhet sker efter inhemtande af postinspektörernas utlåtanden, hvilka dock, enligt hvad jag tror mig veta, icke behöfva afgifvas skriftligen, utan kunna afgifvas muntligen. Sålunda existera verkligen, ehuru utnämningrätten ej tillhör inspektörerna, dock i viss mån de svårigheter, hvilka skulle blifva följden, om den det gjorde, och jag skulle

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

derför vilja ifrågasätta, huruvida det icke vore möjligt, att postexpeditörerna finge söka uppflyttning i högre grad, och att vederbörande, d. v. s. postinspektörerna, afgåfve sina utlåtanden offentligen och skriftligen. Jag tror, att något likartadt eger rum beträffande motsvarande tjänster inom jernvägsförvaltningen. Jag förstår mycket väl, att i sådana embetsverk som post-, telegraf- och jernvägsstyrelsen, hvilka äro ett slags industriella verk, befordringarna icke kunna och böra ske hufvudsakligen på grund af pappersmeriter, utan att den personliga uppfattningen hos vederbörande chefer måste hafva ett stort spelrum, men äfven vid sådant förhållande synes det mig, som om utlåtandena kunde afgifvas under offentlighetens form.

Om nu ett sådant arrangement är möjligt eller omöjligt, det anser jag mig icke kunna med säkerhet bedöma, men jag har dock velat bringa denna fråga på tal, ty jag vet, att bland de lägre posttjenstemännen förefinnes en viss benägenhet till missnöje med de gällande befordringsanordningarna, och man bör ihågkomma, att denna tjänstemannaklass utför ett mycket nyttigt arbete för staten under ganska små vilkor. Det vore därför önskligt, om denna klass under sitt trägna och föga rekompensabla arbete icke nedtrycktes af missmodiga känslor. Att det naturligtvis i alla händelser kommer att förefinnas missnöje, det kan man ju lätt förstå, ty alltid blir någon förbigången, och sådan är människans natur, att den förbigångne gerna vill skylla på andra och icke på sig sjelf, men ju mera objektiva grunder få göra sig gällande inom ett befordringsväsende, desto bättre synes det mig vara.

Jag vill nu öfvergå till den punkt uti utskottets förslag, beträffande hvilken jag har att framställa ett för ögonblicket mera praktiskt yrkande, nemligen den punkt, der utskottet föreslagit bibehållandet af uppboordsprovisionen såsom ett aflönings sätt, men ändock föreslagit inrättandet af en mängd nya postexpeditörsbefattningar. Nu är förhållandet, såsom herrarne veta, att de ordinarie postexpeditörernas inkomster till en del utgå af denna uppboordsprovision, som delas mellan de å kontoren tjenstgörande. Följden af utskottets förslag blir då den, att de hittills varande postexpeditörerna och äfven andra, ehuru jag nu håller mig till dem, som äro sämst aflönade, komma att mista en del af sina inkomster. Är det lämpligt, att det behof, som postverket och det allmänna har af nya ordinarie tjänster, skall tillgodoses på bekostnad af en så svagt aflönad tjänstemannaklass som hittills varande postexpeditörer. Mig synes, som om så icke vore förhållandet, och denna fråga ter sig för mig så betänklig, att jag på grund deraf känt mig frestad att rent af yrka afslag å inrättandet af nya ordinarie postexpeditörsbefattningar. Detta är mig emellertid äfven motbjudande, ty det vore att ännu längre bibehålla de beklagliga befordringsförhållandena för de extra ordinarie tjänstemännen. Jag har derfor tänkt mig, att, om man icke vill antaga Kongl. Maj:ts förslag, som i detta fall skulle bringa rättvisa, man kunde bevilja ett tillfälligt anslag till ersättning åt hittills varande postexpeditörer för hvad de skulle mista genom inrättandet af de nya ordinarie platserna.

Enligt min tanke skulle utskottet kunna framställa förslag derom, och under förhoppning, att så kommer att ske och att således icke en uppenbar orättvisa mot en svagt aflönad tjänstemannaklass blir följden af hvad vi här besluta, så skall jag, herr talman, anhålla att tills vidare få yrka återremiss af tredje punkten, och skall jag vidhålla detta yrkande, såvida jag af utskottets ledamöter icke erhåller sådana upplysningar, som göra, att jag kan gifva mig till tåls. I händelse af bifall till mitt yrkande, kommer jag naturligtvis äfven att yrka återremiss af fjerde och femte punkterna.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Herr von Friesen: Herr talman! Med afseende å den förändrade grund för ordnande af postförvaltningens löneförhållanden, som Kongl. Maj:t föreslagit, föreligger det utan tvifvel i den kongl. propositionen endast en högst obetydlig utredning. Det enda, som der säges rörande denna viktiga princip om uppboräds- och frimärkesprovisionens fixering, är det, som förekommer på sidan 18 af generalpoststyrelsens skrifvelse, der det heter uti referatet: "Numera hade emellertid den åsigten vunnit alltmera insteg, att den enligt gällande bestämmelser till tjänstemän å postkontoren utgående uppboräds- och frimärkesprovision borde såsom aflöningsform upphöra och ersättas med bestämda belopp, som inginge i den fasta aflöningen."

Det heter således endast: "numera hade emellertid den åsigten vunnit alltmera insteg", men någon motivering för åsigtens rättighet förefinnes der icke, och icke heller finnes det omtaladt, hos hvilka denna åsigt har vunnit alltmera insteg. Talar man med posttjänstemännen, så erhåller man olika svar, beroende på deras olika ställning till frågan; den ene vill, den andra vill icke, att uppborädsprovisionen skall fixeras.

Sedermåra har visserligen t. f. finansministern sjelf på sidan 43 yttrat följande: "Hvad generalpoststyrelsen föreslagit i fråga om fixeringen af uppboräds- och frimärkesprovisionen och densammes omsättning till fast aflöning anser jag mig desto hellre böra tillstyrka, som derigenom kommer att för tjänstemännen inom postverkets lokal-förvaltning tillämpas samma princip, som vid lönerögleringar i senare tider gjorts gällande, eller att aflöningen i största möjliga utsträckning bör göras fast och noga bestämd."

Således icke heller der förefinnes någon motivering med afseende å de för postverket säregna förhållandena, att en fixering af uppborädsprovisionen skulle vara särskildt för postverket lämplig, utan endast en hänvisning till hvad som skett vid en mängd andra lönerögleringar. Jag vill emellertid framhålla, att hvarken kommer enligt Kongl. Maj:ts förslag denna princip att tillämpas fullt konsekvent, ty för de många poststationsföreståndarne skulle uppborädsprovisionen fortfarande kvarstå, icke heller kommer sportelväsendet att afskaffas vid postverket, ty ersättning för lösväska, bokföring och aflägg skulle fortfarande kvarstå för postförvaltare. Denna ersättning uppgår enligt ett, såsom jag tror, till många af kammarens ledamöter utdeladt yttrande af några postförvaltare öfver Kongl. Maj:ts förslag till in alles det icke obetydliga beloppet af omkring 100,000 kronor.

Angående
anslag till
postverket.
Forts.)

Det förefaller mig nu, som om utskottet med skäl kunnat vara betänksamt för att utan vidare motivering än den, som här föreligger, slå in på en helt och hållet ny löneprincip med afseende på postförvaltningen. Det är sant, såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nyss anförde, att post- och telegrafkomité, d. v. s. den komité, som var tillsatt för post- och telegrafverkens sammanslagning och som äfven föreslog en sådan åtgärd, framställde förslag om uppbörds- och frimärkesprovisionens fixering, men komitén måste så göra, ty i telegrafverket förekom åtminstone icke då någon uppbördsprovision. Komitén betraktade det därför såsom en själfklar sak, att, om verken skulle sammanslås, uppbördsprovisionen måste tagas bort. Sedermera har, såvidt jag kunnat finna, icke något uttalande från någon myndighet i detta ärende gjorts annat än från generalpoststyrelsen. Ty hvad finansministern uppgaf rörande ett yttrande af statsutskottet, att innebar det endast ett sätt att för tillfället komma ifrån frågan, utan att någon äsigt uttalades i den ena eller den andra riktningen.

Jag tror således, att utskottet med skäl kunnat fordra, att en mera omfattande och allsidig utredning af denna fråga skall ega rum, innan man inlåter sig på den för postverket helt och hållet nya aflöningsprincipen.

För min egen del ber jag att få uttala, att jag hyser den uppfattning, att de knappast hafva rätt, som utan vidare anse, att uppbörds- och frimärkesprovisionen bör bibehållas. Ty den medför utan tvifvel den mycket stora olägenheten, som särskildt af den ärade representanten på skånebanken blifvit i ganska träffande belysning framhållen, att inrättandet af nya ordinarie platser alltid kommer att medföra en minskning i förutvarande ordinarie tjänstemäns löneinkomster. Detta har också generalpoststyrelsen sett på och det nästan uteslutande, ehuru den visserligen icke har anført denna olägenhet såsom skäl för uppbördsprovisionens fixering. Det är först nu, som Riksdagen får detta förhållande framställt såsom ett hinder för nya postexpeditörspatser inrättande. Hvarken 1894, då nya platser inrättades, eller 1897, då — om jag minnes rätt — 75 nya postexpeditörspatser beslötos, vidrördes denna fråga; den har, kan man säga, varit för Riksdagen fullkomligt främmande. Först nu, när det är fråga om ett ännu större antal än år 1897, har frågan kommit fram.

Jag upprepar det, det nämnda förhållandet är icke af generalpoststyrelsen anfördt såsom skäl för fixeringen, ty för den åtgärden har, såsom jag redan nämnt, generalpoststyrelsen öfver hufvud icke anført något skäl. Emellertid har generalpoststyrelsen i själfva verket sett uteslutande på denna olägenhet af uppbördsprovisionens bibehållande och därför helt och hållet velat fixera lönerna. Men derigenom har man kommit in i alla de olägenheter, som medfölja den andra grunden för postförvaltarnes aflönande, nemligen postkontorens klassificering. Denna kunde gå an förut, så länge som uppbördsprovisionen bibehölls, ty om göromålen vid ett postkontor växte, så fick postförvaltaren derigenom af sig sjelft en större aflöning, utan att postkontoret genast behöfde ändra klass. Men om man en gång har

fixerat provisionen, så komma oupphörliga omkastningar mellan de olika klasserna att blifva nödvändiga, om man vill vara rättvis, och det blefve dessutom i alla fall inom hvar särskild klass en ständig orättvisa. Ty då man anser, att ersättningen bör utgå i mån af arbete, så kan det icke vara fullt rätt, att t. ex. vid ett postkontor, der det är 10,000 kronors uppbörd, det skall vara samma aföning som vid ett, der uppbörden belöper sig till 20,000 kronor. Lika litet kan det vara rättvist, att vid ett postkontor med 100,000 kronors uppbörd, postförvaltarens aföning icke är större än vid ett postkontor, der uppbörden blott är 60,000 kronor. Man har således genom att undvika en olägenhet kommit in i åtskilliga andra olägenheter.

Det synes mig därför kunna ifrågasättas, huruvida icke uppbördsprovisionen bör i vissa fall fixeras, men i andra fall bibehållas, om ock i något ändrade former. Så kunde t. ex. postexpeditörerna, hvilka väl i regeln hafva lika stort arbete, vare sig rörelsen växer eller icke, enär ju ordinarie postexpeditörer anställas, endast der de hafva full sysselsättning, få sin provision fixerad, men deremot kunde för cheferna, för postförvaltarne uppbördsprovisionen i någon form bibehållas. Jag anser således, att genom generalpoststyrelsens förslag om uppbörds- och frimärkesprovisionens fixering visserligen fördel vunnits på ett håll, men att deremot olägenheter på andra håll hafva uppstått, och jag tror, att det kunde vara skäl att göra till föremål för undersökning, huruvida man icke skulle kunna upphäfva olägenheterna på det ena hållet utan att skapa nya olägenheter på ett annat håll.

Går jag derefter till det sätt, hvarpå klassificeringen blifvit verkställd, så tror jag, att äfven i afseende på detta åtskilliga betänkligheter kunna hysas. Detta gäller för det första det sätt, hvarpå poststationernas uppbörd härvid är tagen med i beräkningen. Detta sätt förefaller skenbart att vara ganska logiskt, men om man närmare undersöker grunden för bevisföringen, så finner man lätt, att denna endast är godtycklig.

Vidare har hänsyn tagits till postsparbanksrörelsen. Det förefaller mig dock, som om postsparbanken sjelf borde ersätta de olägenheter, som den förorsakar postförvaltarne, och att detta icke borde läggas på postverkets stat. Deremot är icke egentligen hänsyn tagen till fribrefsposten, hvilken dock, efter de uppgifter, som man fått, förorsakar postförvaltarne icke obetydligt arbete.

Jag tror således, att äfven med afseende på sättet för klassificeringen, om en sådan skall verkställas, det kunde vara skäl att taga frågan under förnyad ompröfning.

Nu finnes det, så vidt jag kan se, mot ett uppskof af detta ärende endast det att erinra, att om man, såsom jag och förmodligen hela kammaren önskar, vill inrätta ett större antal nya postexpeditörsplasser, så skulle följderna blifva, att derigenom löneförhållandena skulle komma att försämrast för den gamla ordinarie personalen. Nu har detta icke inom utskottet belysts så kraftigt, som här i dag har skett — det måste jag erkänna — ty af de upplysningar, som vi fingo i utskottet, framgick, att efter medeltalsberäkning uppbörds-

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts).*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

provisionen för de gamla ordinarie tjänstemännen genom inrättande af de föreslagna nya befattningarna icke skulle minskas med mera än 1 krona för hvarje hundratal af aflöningen, så att t. ex. de postexpeditörer, som hafva 1,600 kronor i lön, skulle få 16 kronor mindre i uppborrdsprovision, än hvad de haft under det sista året. Emellertid är jag den förste att erkänna, att medeltalsberäkning i dylika fall icke är särdeles lämplig, ty såsom den ärade representanten för Skåne påpekade, ställer det sig högst olika vid olika postanstalter, beroende på antalet af ordinarie tjänstemän, som förut finnas vid anstalten.

Nu har till förekommande af denna olägenhet, som jag erkänner vara en synnerligen afsevärd olägenhet, den ärade representanten från Upsala föreslagit återremiss, i syfte att utskottet skulle föreslå ett tillfälligt anslag till redan anställda ordinarie postexpeditörer. Det är emellertid, som den ärade talaren från Skåne nämnde, icke endast postexpeditörerna, utan äfven andra lågt aflönade tjänstemän, som skulle röna inflytande af den föreslagna åtgärden att inrätta 143 nya postexpeditörsbefattningar utan fixering af provisionen. Denna invändning kunde likväl afböjas genom att återremissen finge det syfte, att utskottet skulle föreslå ett anslag äfven för dessa. Jag undrar dock, om utskottet har befogenhet att göra ett sådant förslag, då det kan sättas i fråga, huruvida det ligger inom omfånget af den kongl. propositionen, och i alla händelser skulle det för utskottet blifva mycket svårt att redan nu erhålla så tillförlitliga uppgifter, att ett på sakförhållanden grundadt förslag kunde uppställas. Det synes då vara vida lämpligare, att Kongl. Maj:t efter generalpoststyrelsens hörande till nästa Riksdag inkommer med ett förslag, som kan vara lämpadt att ordna förhållandena så, att den minskning i löneförmåner, som de hittillsvarande ordinarie posttjänstemännen skulle erfara från och med början af år 1900, kunde af 1900 års Riksdag ersättas på det sätt, att ersättningen finge utgå redan under loppet af samma år. Det synes mig, som om en sådan åtgärd vore den mest lämpliga. För min del vill jag icke vara med om att afslå inrättandet af de föreslagna nya befattningarne, då jag tror, att man på det sätt, jag nu antydt, skulle kunna undvika de olägenheter, som af ett par föregående talare med skäl blifvit framhållna.

Med anslutning till hvad jag nu anfört ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Centerwall: Jag föreställer mig, att den af den föregående ärade talaren föreslagna utvägen att nu antaga utskottets förslag och sedan af Kongl. Maj:t infövänta ett efter generalpoststyrelsens hörande framlagdt förslag till 1900 års Riksdag om ersättning åt de tjänstemän, som genom inrättandet af de nya platserna skulle blifva lidande — jag föreställer mig, säger jag, att den utvägen är något vansklig. Ty vi känna icke sammansättningen af nästa Riksdag och de strömningar, som der komma att göra sig gällande.

Jag skall därför taga mig friheten instämma i den ärade upsala-representantens yrkande om återremiss, ehuru jag mycket väl förstår de

skäl, som tala emot detta yrkande, och som af herr von Friesen blifvit frambällna.

Jag framställer detta yrkande äfven i ett annat syfte. Jag har i ett föregående anförande sökt framhålla, att en omklassificering är nödvändig och rättvis, därför att lönerna enligt den af generalpoststyrelsen föreslagna klassificeringen äro allt för ojemnt afvägda i jämförelse med de bestyr, som äligga postförvaltarna å de olika postkontoren. Jag tog mig också friheten att söka visa, att en sådan omklassificering äfven utan fixering är möjlig, i det den skulle kunna genast genomföras vid 69 af de 78 postkontoren och under en lätt öfverskådlig framtid äfven vid de återstående.

Då jag sålunda anser, att man kan lemna fixeringen å sido, men likväl genomföra en ny klassificering, och då utskottet afstyrkt båda dessa punkter i ett sammanhang, skulle jag, i den syftning jag nu angifvit, vilja förena mig med herr Boëthius i hans yrkande om återremiss.

Herr Sjövall: Blott några ord. Då jag förra gången hade ordet, vågade jag icke sjelf väcka något förslag att afhjelpa det missförhållande, som jag ansåg mig skyldig att påpeka. Nu har emellertid representanten på upsalabanken i sådant syfte föreslagit, att denna punkt återmitteras till utskottet, på det att utskottet må komma i tillfälle att hemställa om anvisande af ett tillfälligt anslag till de redan anstälde ordinarie postexpeditörerna. Jag tror dock, att detta skulle blifva ganska besvärligt. En af de olägenheter, som dermed skulle vara förenade, har talaren på stockholmsbanken redan påpekat, nemligen att det här gäller icke blott de ordinarie postexpeditörerna, utan äfven postförvaltarna. Den allra enklaste åtgärden — en åtgärd, som förefaller mig vara ganska obetydlig, men hvarigenom dock detta missförhållande skulle rättas, så att man sluppe att tala om provisionens fixering — synes mig vara att stadga, att de nya postexpeditörer, som man nu har för afsigt att uppföra på ordinarie stat, icke skola hafva någon del i uppbördsprovisionen, utan att den andel deri, som eljest efter den gängse beräkningen borde dem tillkomma, må blifva dem ersatt genom ett tills vidare utgående tillfälligt anslag. Härigenom skulle missförhållandet afhjelpas, och man sluppe att vidare utså ett frö till missämja inom en stor corps.

Jag vill icke sjelf framställa detta yrkande; men om t. ex. professor Boëthius skulle finna förslaget vara lämpligt och vilja biträda detsamma, skall jag naturligtvis ansluta mig till ett yrkande om återremiss i det syfte, jag här angifvit.

Herr Ivar Månsson: Herr grefve och talman! Jag kan mycket väl fatta, att det finnes ledamöter af denna kammare, som fästa mycket stort afseende vid det förhållandet, att till följd af inrättandet utaf nya ordinarie postexpeditörsbefattningar någon förändring uppkommer i aflöningsförhållandena för de förutvarande postförvaltarna och postexpeditörerna. Jag ber dock att få säga, att för mig framstår orättvisan icke så bjert. Jag medgifver visserligen, att just

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

denna omständighet utgjort ett hinder i fråga om anställandet af ordinarie postexpeditörer och medverkat till de oegentligheter, som i detta afseende förekomma. Att något här måste göras, derom äro alla ense. Men jag kan icke medgifva, att förslaget innebär någon så stor öattvisa. Antalet tjenstemän skall ju ökas på grund af ökad arbete. Men med ökad arbete följa också i detta fall ökade inkomster, och när dessa fördelas på det ökade antalet tjenstemän, kan skilnaden icke blifva så stor, som man synes föreställa sig. Det är visserligen sant, att om man jemför året 1899 — derest nya tjenster skulle då inrättas — med året 1898, en viss skilnad skall visa sig i aflöningsförhållandena för personalen på ett postkontor, der en ny tjensteman tillkommit; men om man går fem, sex eller flera år tillbaka i tiden och gör jemförelsen, är det ju möjligt, att förändringen icke skall befinnas vara så synnerligen stor. Detta är en omständighet, som synes mig böra tagas i betraktande vid denna frågas bedömande.

Hvad åter angår fixeringen af uppbörds- och frimärkesprovisionen, vill jag framhålla, att detta är en stor och vidtomfattande fråga. Jag tror icke, att man kan begära, att Riksdagen, med den utredning, som i detta ärende föreligger, skall drista sig genast godkänna förslaget. Jag ber härvid att få påpeka hvad i detta fall verkligen blifvit oss meddeladt. Ty det erkännandet måste man gifva både generalpoststyrelsen och Kongl. Maj:t, att de icke försökt för Riksdagen dölja, hvad följden af ett sådant beslut skulle blifva. Jag skall tillåta mig, om kammaren det medgifver, uppläsa ett stycke af hvad generalpoststyrelsen yttrat.

“Så länge nemligen en afsevärd del af postförvaltarens och den biträdande ordinarie personalens aflöning utginge i form af uppbörds- och frimärkesprovision, med åliggande för postförvaltaren att till sin ordinarie biträdespersonal afstå en del af provisionen enligt förut anförda bestämmelser, gjorde postförvaltaren en ekonomisk förlust för hvarje extra biträde å hans postkontor, som utbyttes mot ordinarie personal, och det låge för den skull i hans ekonomiska intresse att i det längsta söka reda sig med extra biträdespersonal, äfven om han nödgades i sådant afseende af egna medel släppa till något litet för att kunna påräkna den för kontoret erforderliga arbetshjelp. Helt annorlunda komme deremot förhållandet att ställa sig, så snart provisionen blifvit omsatt i fast aflöning. Postförvaltaren hade då sin bestämda aflöning, för hvars stegring genom uppåtgående provisionsbelopp i mån af ökad rörelse utsigten vore stängd. Hvad han af egna medel betalade till arbetshjelp kunde han icke förvänta få ersatt i högre provisionssumma. Deremot låge det då i hans intresse att i stället för den extra biträdespersonalen med dess osäkra ställning erhålla å kontoret så stor ordinarie biträdespersonal, som skäligen kunde begäras. I det afseendet vore för den skull efter omregleringen talrika framställningar att förvänta.”

Mina herrar, detta är ju ett rent språk, för hvilket man bör vara tacksam. Vi få sålunda vara beredda på en betydlig förökning i ordinarie arbetskrafter. Den hushållning, om jag så får kalla det,

som nu förekommer vid vissa postkontor, der postförvaltaren nöjer sig med jemförelsevis ringa biträde — ofta nog af egna anhöriga o. s. v. — denna hushållning kommer uppenbarligen att försvinna och i stället helt andra förhållanden att inträda.

Detta är sålunda en mycket stor och i hela vår postförvaltning djupt ingripande fråga. Jag erkänner på det lifligaste, att det vore önskvärdt, om vi kunde komma till ett annat aflöningsätt och måhända få bort provisionen. Men om vi betrakta postverket såsom en stor ekonomisk affär, såsom en — man kan nära nog säga — omfattande industriel verksamhet, så veta vi ju, att nästan vid hvarje sådant stort företag af enskild natur måste man gifva vissa af tjänstemännen en viss tantième; och det kan vara mycket tal om, huruvida icke äfven i detta fall det vore förståndigt att bibehålla systemet till någon del. Jag tror sålunda, att denna fråga måste tagas i förnyadt öfvervägande och ses från alla sidor. Det är på denna grund, som vi omöjligt kunna våga oss på det föreliggande förslaget.

Hvad åter angår förslaget att nu anvisa ett bestämdt anslag att dermed bereda en ersättning åt de äldre tjänstemän, som skulle blifva lidande genom de nya tjänsternas inrättande, ber jag få säga, att, efter min uppfattning, Kongl. Maj:ts proposition icke dertill gifver tillåtelse. Jag vågar därför påstå, att en återremiss i sådant syfte nu icke skulle gagna saken.

Utskottet har försökt att så noga som möjligt öfverväga frågan. Då det nu gäller ett icke på långt när så stort antal nya tjänster, som dem Kongl. Maj:t föreslagit, och då en stor del af de utaf utskottet ifrågasatta nya tjänsterna skulle komma på en särskild löneklass, den tredje, hvilken, till följd af aflöningsens låga belopp, icke så väsentligt inverkar på provisionens fördelning, så tror jag, det vore skäl, att Riksdagen för denna gång bifölle hvad utskottet hemställt, på det att Kongl. Maj:t, på det sätt Kongl. Maj:t kan finna lämpligt, måtte taga frågan i förnyadt öfvervägande och derpå, efter det utredning skett, framkomma med förslag i ämnet.

Jag kan, såsom jag förut nämmt, icke se, huru det skall kunna vara möjligt för utskottet att framkomma med förslag om anvisande af ett sådant extra anslag, som här blifvit ifrågasatt. För öfrigt ber jag att för min del få säga, att, såvidt jag nu kan se, jag skulle komma att alldeles bestämdt motsätta mig ett sådant tillvägagående. Det skulle nemligen vara ett i fråga om aflöningsätt alldeles nytt förfarande att låta dem, som nu hafva en större inkomst, orubbadt behålla denna och i stället anvisa ett särskildt anslag för de nytillkomna tjänstemännen. Jag anser detta vara fullkomligt origtigt, och jag vill till och med alldeles bestämdt förklara, att jag icke kan vara med om ett sådant tillvägagående.

Jag ber sålunda, herr talman, att till den nu föredragna punkten få yrka bifall.

Herr Boëthius: Herr talman, mina herrar! Jag skall först be att få meddela den ärade representanten från Skåne, liksom äfven herr von Friesen, att, när jag talade om postexpeditörer såsom de, hvilka

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

genom de nya tjänsternas inrättande skulle blifva lidande i afseende å aflöningsförmåner, så berodde detta på ett förbiseende eller en missägning å min sida. Jag åsyftade de lägre aflönade tjänstemännen i allmänhet.

Hvad herr Ivar Månsson sagt derom, att han på inga vilkor skulle vilja vara med om att rätta den orättvisa, som vi här stå i begrepp att begå, gör mig ännu mera frestad att yrka afslag å hela förslaget om inrättande af nya postexpeditörstjänster. Jag skall ändock icke göra det, ty jag ömmar allt för mycket för de obefordrade postexpeditörerna. Deremot håller jag på mitt yrkande om återremiss. Men jag vill mycket gerna vara med om, att äfven den utväg, som herr Sjövall föreslagit, kommer under ompröfning. Och vid en återremiss binder man ju icke utskottet, ty man yrkar ju icke återremiss i ett visst syfte, utan man yrkar återremiss i allmänhet och låter diskussionen tjena utskottet såsom ledning. Sålunda kan, om ärendet återremitteras, både herr Sjövalls och min tanke tagas under ompröfning. Skulle emellertid intetdera af dessa förslag befinnas acceptabelt, kunde en återremiss ändå hafva mycket stor nytta med sig. Jag är för min del herr von Friesen synnerligen tacksam för den utväg, som han anvisat och hvilken synes mig vara förträfflig, nemligen att frågan rangerades vid nästa års riksdag på det årets stat. Jag skulle blott önska, att det funnes någon garanti för att så komme att ske. Nu har jag visserligen en garanti, nemligen i min högt värderade vän, herr von Friesens ord, hvilka jag vet gälla ofantligt mycket, särskildt i frågor sådana som denna. Men man kan ju icke vara nog försigtig i affärer. Det kan hända äfven de solidaste, att de få en utfärdad vaxel nekad till acceptering. Derför skulle jag för min del finna det mycket önskligt, om jag kunde få en accept på den af herr von Friesen utfärdade vaxeln. I fall nu utskottet komme med ett uttalande i samma riktning, hade jag fått den accepten från statsutskottet, och statsutskottet betyder ju ändå något mera än herr von Friesen ensam.

Nu är emellertid olyckan den, att Första Kammaren lär hafva redan bifallit denna punkt i betänkandet. Men, mina herrar, jag tillåter mig ändå att yrka återremiss. Jag kan på detta sätt visserligen icke af statsutskottet få en accept på herr von Friesens ord; men om kammaren bifaller mitt yrkande om återremiss, tillåter jag mig tolka detta så, som om Andra Kammaren hade accepterat herr von Friesens löfte, och detta är ännu styfvare än en accept till och med af statsutskottet.

Herr Andersson i Malmö: Efter det belysande anförande, som hållits af talaren från Trelleborg, hade jag icke tänkt yttra mig i frågan, och den anvisning om sättet för frågans lösning, som gafs af den ärade representanten på stockholmsbänken, skulle kunna vara ännu en anledning för mig att icke taga till orda. På grund emellertid af herr Ivar Månssons yttrande, i hvilket han försökte förringa betydelsen deraf, att vissa posttjänstemäns aflöningsförmåner förminska-

des genom utnämmandet af nya ordinarie postexpeditörer, skall jag ändå be att få säga några ord.

Herr Ivar Månsson medgaf, att, om man lägger 1898 års inkomsterberäkning till grund, det skulle visa sig, att de nya bestämmelserna komme att medföra en ganska väsentlig minskning i inkomster för de nuvarande ordinarie posttjenstemännen. Men, sade han, detta reglerar sig sjelft; några år framåt i tiden ha de nått upp till samma löneinkomster, som de hade år 1898. Ja, det kan ju herr Ivar Månsson hafva rätt uti. Men ett faktum är, att man gör en minskning, och en ganska afsevärd minskning, i dessa tjenstemäns löneinkomster, som icke varit så särdeles stora förut. Jag tror helt säkert, att icke alla af denna kammars ledamöter gjort riktigt klart för sig, hvad frågan här gäller, nemligen en *nedsättning* i den äldre postpersonalens löneinkomster, och jag hemställer till Eder, mina herrar, och särskildt till min aktade vän, herr Ivar Månsson, om det kan ligga billighet och rättvisa i detta. Deras hyresutgifter och lefnadsomkostnader hafva stigit på de senare åren och komma möjligen att ytterligare stiga, och då är det väl icke rätt att taga ifrån dem hvad de haft förut för att gagna deras yngre kamrater. Jag anser det vara att gifva med den ena handen och taga med den andra. Jag finner det orättvist emot dem, som troget och nitiskt skött sina platser i statens tjenst. Jag har endast velat säga detta för att inlägga en gensaga emot herr Ivar Månsson.

Hur man sedan skall rösta, antingen för återremiss eller instämman i herr von Friesens yrkande att lägga regeringen på hjertat att till nästa Riksdag inkomma med proposition om ersättning till de äldre posttjenstemännen, är icke så godt att veta. Emellertid tror jag det icke vara så omöjligt för utskottet att utreda denna fråga.

Då jag sålunda måste finna det mest praktiskt, att kammaren beslutar sig för återremiss, enär jag icke anser det omöjligt för utskottet att göra något vidare i denna fråga, skall jag be att få instämman med dem, som yrka återremiss.

Häruti instämde herrar *Melin, Darin* och *Thylander*.

Herr Persson i Stallerhult: Jag kan icke i likhet med de många, som yttrat sig här, finna, att man skulle begå en stor orättvisa emot de nuvarande posttjenstemännen genom ett bifall till utskottets förslag. Det är ju möjligt, att de under de första åren skulle komma att röna en minskning i deras uppbörds- och frimärkesprovision. Men om man ser efter i räkenskaperna för några år tillbaka, skall man finna, huru denna provision stigit. Ser man efter i 1886 års räkenskaper, som finnas i statsrevisorernas berättelse, finner man, att provisionen då gick till 272,000 kronor i rundt tal. 10 år derefter, 1896, hade den stigit till 385,000 kronor, således med 113,000 kronor. Nu får man väl förutsätta, att denna utveckling kommer att fortgå, och att sålunda uppbördsprovisionen kommer att stiga; och då utjemnas ju denna oegentlighet, man talar om, så att de, som nu mista något, efter en 2 å 3 år få icke allenast samma belopp, de nu hafva, utan ännu mera; och i sådant fall kan man ju icke säga, att

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

det blir någon orättvisa. Men äfven om provisionen icke skulle stiga, vill jag dock påstå, att det icke skulle ske någon orättvisa. Ty det är icke löner, det här gäller, utan sportler. Jag skall taga ett annat fall af sportler, t. ex. för häradshöfdingarne, hvilkas inkomster till stor del bestå af sportler. En häradshöfding, som har en stor domsaga, skulle då kunna säga: det är omöjligt för mig att sköta domsagan ensam, jag måste hafva ett eller flere biträden och aflöna dem dyrt och därför måste staten hjälpa till att aflöna dem. Men det är ju klart, att i och med att arbetet ökas, stiga också sportelinkomsterna, så att han har medel att betala sina biträden med. Vilja städernas postmästare, som hafva stora postkontor, behålla sin provision, så är det klart, att de äfven sjelfva få betala sina biträden. Men det blir ett oegentligt förhållande. Det går icke an, att dessa så aflönas, utan de måste blifva ordinarie tjänstemän äfven dessa och komma i samma ställning som de öfriga ordinarie tjänstemännen. Jag tror därför, att detta tal om orättvisa icke är fullt befogadt, då man tänker på, att det icke är lönen det gäller, utan sportelinkomster för ett arbete, som kommer att i någon mån minskas. Då jag har denna åsigt, vill jag instämman med herr Ivar Månsson i hans yrkande, och tror, att kamraren gör klokast uti att bifalla utskottets förslag i den föredragna punkten.

Herr *Ericsson* i Ofvanmyra instämde häruti.

Herr *Larsson* i Mörtlösa: Så vidt jag uppfattade den ärade talaren på trelleborgsbänken riktigt, tycktes han hålla före, att statsutskottet skulle kunna föreslå en särskild summa till ersättning i stället för uppördsprovision till de postexpeditörer, som skulle bekläda de nyinrättade befattningarna. Men något förslag derom vet jag icke hafva framkommit, och icke finner jag, att Kongl. Maj:ts proposition gifver anledning dertill. Jag tror därför icke, att en återremiss till utskottet kan lända till något, och på den grund skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Zotterman*: Äfven om det förhållande skulle vara riktigt, som herr *Persson* i Stallerhult framhöll, eller att under de sista åren de extra inkomsterna för vissa ordinarie posttjänstemän skulle så betydligt ökas, som han nämnde, så kan detta förhållande icke förringa det faktum, att genom det nu föreliggande förslaget vederbörande tjänstemän skulle i viss mån beröfvas de förmåner, som nu tillförsäkrats dem. För min del kan jag icke vara med om en sådan åtgärd. Det antal af 293 ordinarie tjänstemän, som regeringen begärt, synes mig böra af Riksdagen bifallas. Den tid, som de extraordinarie få gå, innan de komma in bland de ordinarie, är så pass lång, att den behöfver väsentligen förkortas. Efter hvad generalpoststyrelsen framhållit, se sidan 45 sista raden i statsutskottets utlåtande n:o 60, är det bland postexpeditörerna icke större antal än 12, som i medeltal gå undan för hvarje år och således lemna rum för 12 nya. Jag finner deremot på sidan 47 i betänkandet, att för närvarande

534 extraordinarie äro anställda inom postverket, och om man då beräknar, att blott 12 af dessa kunna blifva ordinarie för hvarje år, blir det ju en mycket lång väntetid, som, synes det mig, väsentligen bör förkortas. Hvilka de faktorer äro, hvilka kunna så inverka i detta fall, att den väntetidssiffran, till hvilken jag kommit, 44 $\frac{1}{2}$ år, skulle i verkligheten, såsom från annat håll påståtts, inskränkas till 15 à 16 år, så är, efter mitt förmenande, väntetiden ändå mycket för lång. Om vi nu pruta så mycket, som utskottet gjort, och taga bort 150 af de äskade platserna samt bevilja blott 143 nya postexpeditörsbefattningar, synes mig väntetiden icke blifva just så mycket reducerad, 3 à 4 år möjligen, hvadan det ändå skulle blifva 11 à 12 års väntetid. Jag skulle därför helst velat hafva hela det begärda antalet beviljad; men då det icke kan ske, måste jag biträda det förslag, som går ut på 143 nya platser. Men jag kan icke gå in på, att de äldre tjensteinnehafvarnes sportelinkomster skola minskas genom inrättandet af dessa 143 nya tjänster. För att sålunda med det läge, frågan nu har, kunna vinna det mål jag åsyftar, eller en aflöning enligt regeringens förslag, anser jag det vara klokast att följa det förslag, herr Boëthius framställt om återremiss. Om man också, såsom en talare påpekade, icke derigenom kan vinna något direkt resultat nu, emedan Första Kammaren redan bifallit utskottets förslag, så har man dock, såsom herr Boëthius framhöll, inom denna kammare dermed gifvit så att säga en garanti för, att denna fråga åtminstone bör regleras i sammanhang med den stora utredningen. Bifalla vi nu antingen reservationen eller utskottets förslag, är, enligt min mening, denna fråga fastslagen för en längre tid. Men om vi deremot gå med på en återremiss, gifva vi på hand på, att denna fråga så fort som möjligt bör tagas upp, och det i samband med den stora utredningen. På grund af dessa skäl skall jag hemställa om bifall till yrkandet om återremiss.

Med herr Zotterman förenade sig herrar *Nyström, Nilson* i Lidköping, *Aulin, K. G. Karlsson* i Göteborg, *Broström* och *Sandwall*.

Herr Ivar Månsson: Jag undrar, om kammaren kan draga i tvifvel, att icke denna fråga skall tagas upp och utredas i sammanhang med den stora frågan. Det är ju sjelfklart, att så skall komma att ske. Men att denna kammare nu skall säga, att den är villig att betala den skilnad i inkomster för de nuvarande tjensteinnehafvarne, som skulle uppstå genom inrättandet af de nya tjänsterna, det undrar jag, om kammaren verkligen är färdig att göra och vill utfärda en sådan vaxel, som här är begärd. Jag tror, att det är skäl, åtminstone för oss landtmän, att noga se efter hvad vaxeln innebär, innan vi påteckna och utfärda den. Jag betraktar sådana papper såsom varande mycket farliga, och jag vill därför anhålla, att kammaren icke utfärdar den ifrågasatta vaxeln.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

Öfverläggningen rörande denna punkt var härmed slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att kammaren måtte till utskottet återremittera punkten. Herr talmannen, som nu till proposition upptog nämnda yrkanden, fann det förstnämnda vara med öfvervägande ja besvaradt. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i tredje punkten af förevarande utlåtande n:o 60, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutit att till utskottet återremittera nämnda punkt.

Voteringen utföll med 128 ja och 76 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets framställning.

I anseende dertill, att *punkterna 4 och 6* med hvarandra egde nära sammanhang, lät herr talmannen härefter föredraga dessa punkter till gemensam handläggning.

I fråga om nämnda punkter yttrade

Herr von Friesen: Herr talman! Såsom kammaren behagade finna, ha fem af denna kammares ledamöter i statsutskottet reserverat sig mot det slut, hvartill utskottet kommit. Det gäller här en lönegrad eller lönegrader, företrädesvis afsedda för qvinliga postfunktionärer. Någon sådan lönegrad har förut icke funnits. Man har hittills i fråga om aflöningsförhållandena icke gjort någon skilnad på qvinliga och manliga postexpeditörer, utan så vidt jag känner, har man befordrat dem i tur och ordning till de nu befintliga lönegraderna. Om nu nya postexpeditörsbefattningar inrättas, vare sig till det antal, som Kongl. Maj:t föreslagit, 293 stycken, eller till det, som utskottet föreslagit, 143 stycken, så skulle ett betydligt antal qvinliga extra biträden komma att befordras till ordinarier, det vill säga till ordinarier på det sätt, som qvinnor kunna blifva det i posten, nemligen så, att de blifva tillförordnade på ordinarie platser mot åtnjutande af de med tjensten förenade förmåner. Såsom det upplysts, skulle, äfven om den mindre siffran, 143, af Riksdagen bestämdes, ett antal af 79 qvinliga extra biträden vinna befordran. Detta förhållande har föranlett generalpoststyrelsen att föreslå en särskild lönegrad för qvinliga postexpeditörer; och styrelsen har motiverat denna sin åtgärd dermed, att den arbetsprodukt, som af qvinliga tjensteinnehafvare vid postverket presterades, icke i allo kunde jämföras med den, som preste-

rades af manliga tjenstemän. Nu lär det väl icke vara möjligt eller tänkbart att häri göra någon ändring; och man kan väl också gå in på generalpoststyrelsens uppfattning, att någon åtskilnad i afseende på de manliga och qvinliga funktionärernas arbete förefinnes. Generalpoststyrelsen har med anledning af förfrågningar från utlandet anställt undersökning rörande postförvaltarnes uppfattning om de qvinliga biträdenas arbete. I allmänhet hafva de afgifna svaren gått ut derpå, att deras arbete icke i allo kunde jämföras med de manligas, om också i vissa afseenden qvinnorna kunde hafva företräde. De hade t. ex. mindre lefnadsbehof och vore i många fall mera ordentliga än de manliga biträdena.

Då man således nu står i begrepp att tillskapa en ny lönegrad, särskildt afsedd för qvinliga posttjenstinnehafvare, så bör man nog tillse, att aflöningsförhållandena i densamma blifva väl afpassade. Generalpoststyrelsens förslag går ut på, att aflöningen i denna grad skall utgöra 1,500 kr. med två ålderstillägg, hvartdera å 200 kr., hvarigenom de qvinliga postexpeditörernas inkomster sålunda skulle kunna uppgå till högst 1,900 kr. Dessa löneförmåner har Kongl. Maj:t, särskildt med hänsyn till de löneförmåner, som erhållas af qvinliga tjensteinnehafvare på andra områden, funnit för höga, och Kongl. Maj:t har ansett, att de borde bestämmas sålunda, att lönenkomme att utgöra 1,200 kr., hvartill borde läggas två ålderstillägg, hvartdera å 150 kr., hvarigenom inkomsterna skulle komma att belöpa sig till högst 1,500 kr. Detta förslag innebär en väsentlig afprutning på de löneinkomster, som de qvinliga postexpeditörerna för närvarande ha. Om dessa funktionärer möjligen kunnat vara nöjda med generalpoststyrelsens förslag, så blef förhållandet deremot helt annorlunda, när de fingo kännedom om de af Kongl. Maj:t föreslagna lönebeloppen. För närvarande kunna de, äfven i den lägsta lönegraden såsom postexpeditörer, komma upp till en inkomst af 2,767 kr., hvaremot de, om Kongl. Maj:ts förslag antoges, ej skulle kunna komma upp till högre inkomst än 1,500 kr. Detta innebär, synes mig, äfven om man går in på generalpoststyrelsens uppfattning, att de qvinliga tjensteinnehafvarne prestera en mindre arbetsprodukt än de manliga, en allt för stor åtskilnad mellan deras löneinkomster och de manliga tjensteinnehafvarnes. Af denna anledning och äfven med fästadt afseende på den i ämnet väckta motionen har jag och några andra ledamöter i utskottet reserverat oss och hemställt, att Riksdagen ville i detta hänseende gå något längre, än Kongl. Maj:t föreslagit. Man kan ju lätt tänka sig stämningen hos åtskilliga qvinliga biträden, som gått såsom extra ordinarie en längre tid och nu just stå på trappsteget till befördran. Ett bifall till utskottets förslag skulle då vara detsamma som att säga till dem: Ni kunna visserligen få befördran, men Ni kunna derigenom icke komma upp till en aflöning, som Ni sträfvat för, på 2,767 kr., utan Ni få nöja Eder med 1,500 kr. En sådan åtgärd är dock att på ett alldeles särskildt sätt afbryta befördringsmöjligheterna för personer, som i allt fall pligtroget verkat i det allmänna tjenst. Vi reservanter ha derför ansett, att man icke borde taga ett sådant steg, utan att man i stället borde ställa sig

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

ungefär på generalpoststyrelsens ståndpunkt. Icke ens utskottet har ansett sig böra godkänna Kongl. Maj:ts förslag. Det har visserligen stannat vid samma löneförmåner, som Kongl. Maj:it föreslagit, men det har dessutom föreslagit uppbördsprovisionens bibehållande. Provisionen skulle, äfven om man tager i betraktande den reduktion i uppbördsprovisionen, som komme att ske genom de nya tjänsternas inrättande, enligt upplysningar, erhållna från generalpoststyrelsen, kunna för de ifrågavarande tjänsteinnehafvarne i medeltal beräknas till 265 kronor, och således skulle dessa qvinliga postexpeditörer med en lön af 1,200 kr. och två ålderstillägg på hvartdera 150 kr. eller tillsammans 1,500 kr. tillika med uppbördsprovisionen, som komme att belöpa sig till 265 kr., komma upp till 1,765 kronor. Detta är dock 135 kronor mindre, än hvad generalpoststyrelsen föreslagit. Ehuru utskottets förslag är fördelaktigare för de qvinliga postexpeditörerna, än hvad Kongl. Maj:ts är, föreföll oss dock äfven det vara för njuggt tilltaget i jemförelse med de aflöningar, som tillkomma de manliga postexpeditörerna. Derför ansågo vi, att i stället för en grad det borde inrättas två grader, afsedda hufvudsakligen för qvinliga expeditörer. Det stämmer ju för öfrigt alldeles öfverens med hvad förhållandet är för manliga, ty för dem finnas ju redan två lönegrader. Det vore således icke något underligt eller stridande mot förutvarande praxis, om det äfven för qvinliga postexpeditörer blefve en fördelning af platserna på två grader. Om vi i den lägsta, fjerde graden satte aflöningen till det belopp, som utskottet föreslagit, och vidare i den högre graden, den tredje, satte aflöningen till 1,400 kronor som begynnelselönen, med två ålderstillägg å 150 kronor, hvilket tillsammans gör 1,700 kronor, skulle vi — om vi medräkna uppbördsprovisionen, som för denna högre lön belöper sig till ett något högre belopp, 308 kronor, säg i rundt tal 300 kronor — komma till en slutaflöning af 2,000 kronor. Då hade vi i lägsta lönegraden en slutaflöning af 1,765 kronor och i tredje lönegraden en slutaflöning af 2,000 kronor — den ena något lägre, den andra något högre än generalpoststyrelsens förslag, eller i medeltal ungefär lika med hvad generalpoststyrelsen har föreslagit.

På detta sätt trodde vi oss kunna i någon mån tillgodose de qvinliga postexpeditörerna utan att dock behöfva ingripa bestämmande på kommande lönerogleringar för qvinliga tjänsteinnehafvare. Det är på det sättet, vår reservation tillkommit. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till densamma.

Häruti instämde herrar *Crusebjörn, Darin, Persson* i Tällberg, *Göthberg* och *Anderson* i Hasselbol.

Vidare anförde:

Herr Berg: Herr talman! Det är just ingen nyhet, att det på vissa håll rent af är en grundsats, att *skall* man nödvändigt spara på något, så skall man spara på de lägre, de svagt aflönade tjänstemannaklassernas bekostnad. Och här är det på de qvinliga postexpedi-

törerna, som denna statsekonomiska grundsats skall i all sin glans tillämpas.

Det är endast i ett enda afseende, som de qvinliga postexpeditörernas ställning genom Kongl. Maj:ts förslag skulle blifva något bättre. Ett större antal platser skulle nemligen för dem inrättas och på grund häraf skulle den långa tid, under hvilken de få gå såsom extra biträden, blifva i någon mån förkortad. Men i allt annat skulle deras ställning blifva vida sämre än den hittills varit. Deras nuvarande befodringsrätt till den andra lönegraden skulle så godt som upphöra, ty den skulle, såsom det heter, göras beroende af alldeles "särskild anledning" — hvilket, om man öfversätter det på ren svenska, väl skall betyda, att den skulle göras beroende af personligt godtycke. Med fränseende af rena undantagsfall, skulle de alltså komma att stanna inom den nya, specifikt qvinliga lönegraden, och der skulle de få nöja sig med vida sämre villkor. Medan de nu — såsom nyss påpekats — kunna komma upp till 1,600 kronor jemte provision och två ålderstillägg på 400 kronor hvardera, skulle de enligt Kongl. Maj:ts förslag hädanefter aldrig kunna komma högre än till 1,200 kronor, utan provision, jemte två ålderstillägg på 150 kronor hvardera.

Såsom skäl för denna mycket ovanliga — för att icke säga exempellösa — löneförsämring har det blifvit anfördt, att de qvinliga postexpeditörerna visserligen utmärka sig genom "flit och redbarhet", men att de icke kunna tjenstgöra vid jernvägsposten och endast i undantagsfall vid nattposten. Derför borde, heter det, deras förmåner vara "något lägre" än de manliga expeditörernas. Att af dessa skäl *någon* skilnad bör finnas, skall jag visst icke bestrida. Men hvad jag vill påpeka är, att de qvinliga expeditörernas villkor redan nu äro icke allenast *något* sämre, utan *betydligt* sämre än de manliga expeditörernas. De qvinliga expeditörerna kunna nemligen ej befodras till den första lönegraden, de få ej fullmakt, de åtnjuta icke pension. Det synes mig under sådana förhållanden påtagligt, att i det afseendet är redan nu all rättfärdighet uppfylld och det rikligen.

Såsom ett andra skäl anför t. f. departementschefen, att qvinnor med någorlunda jemförlig sysselsättning icke kunna påräkna bättre villkor från annat håll. Det skulle vara intressant att veta, huruvida detta påstående grundar sig på någon *undersökning* utaf de qvinnors villkor, åt hvilka handhafvandet af så stora penningesummor och värdeförsändelser, som inom postverket förekomma, är anförtrodt. Det kan hända, att detta påstående endast är ett antagande. Det kan till och med hända, att det endast är ett analogislut från ett visst verk, som bland allmänheten rent af blifvit beryktadt för det sätt, hvarpå qvinlig arbetskraft der användes, slites ut och sedan slänges undan.

Herr t. f. departementschefen yttrar slutligen, att de qvinliga postexpeditörerna genom hans förslag skulle blifva ungefär jemnställda med motsvarande tjensteinnehafvare vid statens jernvägar. Såsom redan i vår motion blifvit visadt, råder dock härvidlag en väsentlig

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

skilnad, i det att de qvinliga jernvägstjenstemännen åtnjuta pension, hvartill dessutom kommer, att de, så vidt jag fått rigtiga underrättelser, skola hafva tillfälle till extra förtjenst, uppgående till 200 à 300 kronor per år. Den utaf herr t. f. departementschefen framdragna jämförelsen med förhållandena vid statens jernvägar utgör således i sjelfva verket ett kraftigt skäl *mot* den af honom föreslagna löneförsämringen.

När det underbara inträffar, att man från regeringen får ett förslag om lönenedsättning, då tyckes det väl, som man borde kunna temligen förlita sig på att därför finnas talande skäl. Men, såvidt jag kunnat förstå, föreligger för detta fenomen egentligen ingen annan antaglig förklaring än den, att det här gäller en tjenstepersonal, om hvilken man kunnat antaga, att den saknar all förmåga att göra sina intressen gällande och som därför kan åsidosättas huru mycket som helst.

Dess bättre har emellertid detta Kongl. Maj:ts förslag varit statsutskottet allför starkt. Utskottet har uttalat, att de föreslagna aflöningsförmånerna förekommit detsamma "väl knappt tillmätta", och det hemställer därför om "någon förbättring" derutinnan. Utom de 1,200 kronor i lön skulle de qvinliga postexpeditörerna äfven blifva delaktiga i uppborås- och frimärkesprovisionen, hvarigenom de skulle erhålla en ökning i inkomsterna med omkring 265 kronor.

Reservanterna från denna kammare hafva funnit, att äfven *detta* skulle vara en alltför stor försämring af de qvinliga postexpeditörernas nuvarande vilkor, och de hafva därför föreslagit, att jemte den af utskottsmajoriteten föreslagna nya tredje lönegraden med en begynnelselöns af 1,200 kronor skulle inrättas en högre qvinlig lönegrad med en begynnelselöns af 1,400 kronor.

Det är gifvet, att jag, såsom motionär, helst skulle sett, om de qvinliga postexpeditörerna hade kunnat bibehållas vid sina nuvarande vilkor, såväl i afseende å befordringsmöjligheter som aflöningsförmåner. Men när man icke kan få det man helst vill ha, så får man nöja sig med det bästa, som står att få. Och det bästa, som nu står att få, tyckes vara hvad som bjudes i den af herr von Friesen med flere afgifna reservationen, hvartill jag därför, herr talman, nu ber att få yrka bifall.

I detta anförande instämde herrar *Melin, Höjer, Hammarlund, Wallis, Nyström, Byström, Branting, Aulin K. G. Karlsson* i Göteborg, *Liljeholm, Andersson* i Helgesta, *Pantzarhielm, Lundgren, Broström, Jansson* i Djursåtra, *Norman, Nydahl* och *Hammarström*.

Härefter yttrade

Herr Larsson i Mörtlösa: Enligt generalpoststyrelsens förslag skulle det inrättas en ny lönegrad, hufvudsakligen afsedd för de qvinliga postexpeditörerna. Denna lönegrad skulle börja med en aflöning af 1,500 kronor med två ålderstillägg af 200 kronor hvartdera eller sålunda en slutsumma af 1,900 kronor. Kongl. Maj:t åter har, såsom

redan är påpekadt, föreslagit en betydande nedsättning i detta af generalpoststyrelsen framlagda förslag. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle aflöningen börja med 1,200 kronor, med två ålderstillägg å hvardera 150 kronor, och alltså sluta med ett belopp af 1,500 kronor. Detta belopp har utskottet emellertid å sin sida ansett väl knappt. Utskottet har antagit Kongl. Maj:ts förslag, men dertill ansett, att dessa postexpeditörer borde hafva del i uppbörds- och frimärkesprovisionen i likhet med de förutvarande postexpeditörerna. Om man nu beräknade, att denna uppbördsprovision i medeltal uppginge till 265 kronor per år, skulle lönen för dessa postexpeditörer börja med 1,465 kronor och sluta med 1,765 kronor — i medeltal. Reservanterna åter anse, att utom denna lönegrad borde det finnas ytterligare en, som skulle, i fall uppbörds- och frimärkesprovisionen för denna grad i medeltal beräknades till 300 kronor per år, börja med 1,700 kronor och sluta med 2,000 kronor per år.

Detta belopp är emellertid större än generalpoststyrelsen begärt. Det är visserligen sant, att det är väsentligt mindre än de manliga postexpeditörernas löneförmåner, men så är också den arbetsprodukt, som lemnas af de qvinliga postexpeditörerna, efter hvad generalpoststyrelsen upplyser, väsentligt mindre än den, som lemnas af de manlige. De qvinliga postexpeditörerna kunna icke tjänstgöra i posten nattetid. Ej heller kunna de tjänstgöra som resepostexpeditörer jemte åtskilligt annat. Det har visserligen sagts utaf en föregående talare på stockholmsbänken, att de qvinliga postexpeditörerna icke hafva pension. Ja, det är sant, men förslag derom har inkommit till denna Riksdag, och det är ju möjligt, att ett sådant förslag icke framdeles kan tillbakahållas, utan att de qvinliga postexpeditörerna beviljas pension, men då torde pensioneringen af denna klass af tjänstemän blifva dyrare än pensioneringen af de manliga postexpeditörerna, alldenstund de qvinliga icke kunna tjänstgöra så lång tid af sin lefnadsålder som desse senare.

Jag tror därför för min del, att vi böra stanna vid hvad utskottet föreslagit och icke gå utöfver hvad som begärts af generalpoststyrelsen, hvilken väl bör vara sakkunnig på detta område. Jag skall alltså, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hedin i Stockholm: Det är, herr talman, naturligtvis alldeles säkert och gifvet, att sedan Första Kammaren har bifallit den af 12 reservanter från samma kammare vid statsutskottets utlåtande n:o 60 punkt 1 fogade reservation, Första Kammaren, i kraft af den stränga sparsamhet med statens medel, som alltid har varit den kammarens ledande grundsats, skall komma att, som det om denna punkt säkerligen stundar gemensam votering, med mycket öfvervägande röstetal ställa sig på statsutskottets majoritets sida, och att det således icke finnes någon utsigt för den af herr von Friesen med flere vid punkterna 4 och 5 afgifna reservation, derest icke Andra Kammaren skulle vilja besluta sig för att göra en god gerning genom att bifalla denna reservation med ett så öfvervägande flertal röster, att den dåliga viljan derinne från *camera obscura* icke kommer att hjälpa.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

Jag har ingenting att tillägga till de skäl, som blifvit anförda af herr von Friesen och herr Fridtjuf Berg, men jag kan icke lemna ordet, innan jag fått uttala den förbindelse, i hvilken jag och många andra skola komma att stå till de ledamöter utaf statsutskottet, som förenat sig om den ifrågavarande reservationen. När för statsutskottet framlades ett sådant fasansfullt *mach-verk* som den kongl. propositionen i denna fråga, så vore det icke blott obilligt — det vore i högsta grad orimligt — att begära, att statsutskottet skulle kunna ställa allt det eländet till rätta på några dagar eller några veckor, som det kan hafva att egna åt ett enstaka ärende, när det kommer fram i ett sådant skick från Kongl. Maj:t, som med sin underordnade administration haft allt nödigt material och obegränsad tid för ärendets utredning. Under sådana förhållanden får jag för min del säga, att det är så mycket mer förtjenstfullt, så mycket mer berömligt och så mycket mer värdt erkännande från kammarens ledamöters sida, när statsutskottet gör hvad göras kan för att åtminstone få undanröjda några utaf de värsta bristerna. Kongl. Maj:ts proposition är icke intressant i mer än ett hänseende, nemligen att den vittnar om höga och högt aflönade embetsmäns, de må nu vara statsråd eller generaldirektörer, synnerliga förmåga att med kristligt tålmod fördraga sina lägsta underordnades lidanden. Men detta är icke någonting nytt; det veta vi förut, så att för det ändamålet behöfdes det icke, att propositionen skrefs.

Det är, jag upprepar det, vackert så — som statsutskottet gjort — att, i stället för att rent af skjuta från sig ett sådant arbete som detta och förklara det vara omöjligt att handlägga detsamma och låta allting falla, statsutskottet försökt att i någon mån afhjelpa bristerna, och i synnerhet anhåller jag att få ännu en gång upprepa vår erkänsla mot dem, hvilka vid denna punkt hafva satt sig emot den princip, som Kongl. Maj:t numera väl får anses hafva gifvit sin sanktion, till efterföljd äfven för framtiden, att när det företages löne-reglering under en tid, då lefnadskostnaderna stigit, skall man ned-sätta i stället för att förbättra löneförmånerna för dem, hvilka redan förut hafva det dåligt, och sätta vederbörande på svältföda.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner å de i afseende å *punkten 4* framställda yrkandena biföll kammaren det förslag, som innefattades i den af herr von Friesen m. fl. i fråga om denna punkt afgifna, vid betänkandet fogade reservation.

Härefter blef utskottets i *punkten 6* gjorda hemställan af kammaren bifallen.

Efter föredragning af *punkten 5* yttrade

Herr von Friesen: Herr talman! Efter den utgång som den i föregående punkten behandlade frågan erhållit, tager jag mig friheten att som konsekvens deraf yrka bifall till reservationen äfven i denna punkt.

Vidare anfördes ej. Med afslag å utskottets hemställan, biföll kammaren det förslag, som innefattades i den af herr von Friesen m. fl. angående förevarande punkt afgifna reservation.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Punkten 7.

Ordet lemnades till

Herr Pegelow, som yttrade: Utaf den diskussion, som här i kammaren förekommit, och äfven af statsutskottets utlåtande framgår tydligt, att de qvinliga postexpeditörerna hafva blifvit ganska styfmoderligt behandlade i den kongl. propositionen. Jag ber att få instämna med herr Hedin, då han uttalade sitt erkännande åt reservanterna från denna kammare i de punkter, der de hade gjort sitt till för att i någon mån göra den hårdhet mindre, som enligt mitt förmenande ligger i det kongl. förslaget. Jag har för min del, som det torde vara kammaren bekant, väckt förslag om att åt de qvinliga postexpeditörerna skulle beredas den trygghet för ålderdomen, som ligger i en dem tillförsäkrad pension.

Statsutskottet har ganska kort och knapphändig behandlat denna motion. Utskottet säger, att då de qvinliga postexpeditörerna endast tillsättas på förordnande, har det inom utskottet icke ansetts lämpligt, att de erhöles pension. Premisserna och konklusionen härvidlag synas mig icke stå i fullt klart sammanhang med hvarandra. Det förekommer icke mig som ett axiom, att de qvinliga postexpeditörerna endast skulle kunna tillsättas på förordnande. Såvidt jag kan se, finnes icke något hinder för att, om utskottet tillstyrkt förslaget, Kongl. Maj:t och poststyrelsen skulle besluta sig för att tillsätta äfven dessa tjänster med konstitutorial, som jag tror förhållandet är med de öfriga. Men äfven om de skulle kvarstå endast med förordnande och om det för poststyrelsen skulle finnas skäl att kvarhålla dem i denna något ovissare ställning, synes mig derför intet hinder förefinnas att lemna dem erforderlig och nödig pension.

Att detta är utaf den största vikt för icke allenast denna klass af tjänstemän, utan äfven för andra, är väl redan i princip erkänt, och i de fall, då aflöningen är sådan, att det icke blir tillfälle för dem att för ålderdomen lägga undan något, så är det så mycket viktigare. Den betydelse detta har för personalen sjelf, behöfver jag icke vidare framhålla.

Jag vill också i korthet påpeka, att äfven för det verk, vid hvilket de tjena, är det af vikt, att personalen har pension, ty eljest stå vederbörande styrelse och förmän i den svåra ställningen att behöfva afskeda en uttjent tjänare med utsigt för denne att få lida nöd på äldre dagar.

Jag vill emellertid taga fasta på ett uttalande från en utaf statsutskottets ledamöter, det nemligen, att pensionsfrågan för de qvinliga postexpeditörerna ovilkorligen kommer att tränga sig fram. Jag har derför den förhoppningen, att när den fullständiga utredning med afseende å poststaten, som statsutskottet påyrkat, en gång kommer

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

till Riksdagen, då äfven detta de qvinliga postexpeditörernas berättigade kraf måtte tagas i betraktande.

Jag skall därför, herr talman, icke nu göra något yrkande.

Vidare yttrades ej. Punkten bifölls.

I anseende till det nära sambandet emellan *punkterna 8 och 10* föredrog herr talmannen till gemensam handläggning jemväl dessa båda punkter.

Herr Larsson i Mörtlösa anförde: Beträffande postvaktbetjentes första lönegrad förefinnas inga särskilda olika meningar. Beträffande deremot de andra och tredje lönegraderna finnes vid betänkandet fogad en reservation, undertecknad af herr Pehr Pehrson m. fl.

Den lägsta aflöningen i andra lönegraden, som afser postvaktbetjente norr om Dalelven, utgör för närvarande 919 kronor och 75 öre med ett ålderstillägg, uppgående till 100 kronor. Nu föreslår Kongl. Maj:t 950 kronor med fyra ålderstillägg, slutaflöning således 1,350 kronor. Söder om Dalelven hafva postvaktbetjente för närvarande 865 kronor med ett ålderstillägg å 100 kronor. Kongl. Maj:t föreslår nu 900 kronor med fyra ålderstillägg, slutaflöning alltså 1,300 kronor. Utskottets förslag går ut på en slutaflöning af 1,250 kronor i norra Sverige och 1,200 kronor i södra Sverige. Denna slutaflöning öfverstiger med 230 å 235 kronor den nuvarande, då betjente i dagtraktamente hafva norr om Dalelven 1 krona och 15 öre och söder om Dalelven 1 krona. Reservanterna, som föreslå en slutaflöning norr om Dalelven af 1,150 och 1,100 söder derom, anse deremot en ökning i slutaflöningen af 130 kronor såsom ej oväsentlig. Det är sant, att postvaktbetjente efter 5 års tjenstgöring få 19 å 15 kronor mindre än de för närvarande hafva enligt reservanternas förslag, men de få också vid tillträdet af befattningen 30 å 35 kronors större lön. Nu har jag ock hört uppgifvas, att ingen skulle i något fall komma att få mindre aflöning än han för närvarande har, emedan han skulle komma i åtnjutande af ett personligt tillägg, så att hans lön i intet fall skulle blifva mindre.

Om man nu höjer aflöningen så väsentligt för dessa betjente, är det naturligt, att man också måste höja aflöningen för betjente i andra verk, såsom i jernvägsstaten, tullverket och telegrafverket, skogsstaten m. fl.

Man bör besinna, att postvaktbetjente icke offrat något för sin utbildning, utan att af dem blott fordras det, som man fordrar af hvarje annan person, nemligen ordentlighet och redbarhet, och när så är, borde de kunna åtnöja sig med de lönebelopp, som reservanterna föreslagit.

Jag ber för den skull att för min del få yrka bifall till reservationen.

Vidare yttrade

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet greve Wachtmeister: Herr talman, mina herrar! Om Riksdagen bifaller utskottets förslag i fråga om ålderstilläggen åt vaktbetjente i andra och tredje lönegraderna, kommer det visserligen att inträffa, att åtskilliga vaktbetjente få lägre aflöning än de för närvarande hafva, men detta kommer att afhjelpas i den mån dessa vaktbetjente rycka upp och få ökad ålderstillägg, hvarför ej i detta afseende någon större olägenhet kan uppstå.

Men om kammaren skulle bifalla reservanternas förslag, skulle omkring 100 vaktbetjente få sämre aflöning, än de för närvarande hafva, och för det stora flertalet af dessa skulle detta förhållande äga rum äfven efter det att de erhållit det fjerde ålderstillägget. Detta skulle för de nuvarande tjensteinnehafvarne kunna afhjelpas derigenom, att de finge ett särskildt anslag, så att deras lön icke blefve sämre, men detta gäller endast de nuvarande innehafvarne; de blifvande tjensteinnehafvarne skulle, äfven sedan de erhållit de fyra ålderstilläggen, blifva sämre ställda, än de nuvarande äro. Detta gäller bortåt 100 vaktbetjente, som sålunda skulle få sin ställning försämrad, men detta har väl ändå icke varit meningen med den föreslagna löne-regleringen.

Dessutom ber jag att få påpeka, att i fall det skulle blifva så stor skilnad, som reservanternas föreslå, mellan vaktbetjente i första graden, å ena sidan, och vaktbetjente i andra och tredje graderna, å andra sidan, skulle det möta stora svårigheter för generalpoststyrelsen i de fall, der det kunde vara behöfligt att flytta en vaktbetjent från en ort, der han tillhört första lönegraden, till en annan, der han skulle tillhöra andra eller tredje lönegraden, emedan det uttryckligen är sagdt, att han i sådant fall endast kommer att åtnjuta det lägre ålderstillägget, det som utgår i andra eller tredje lönegraderna.

Slutligen vill jag göra en annan anmärkning. Vaktbetjente i första lönegraden skola tillhöra Stockolm, Göteborg och Malmö, vaktbetjente i andra lönegraden skola i regeln tillhöra stationer, som ligga norr om Dalelven, och vaktbetjente i tredje lönegraden öfriga stationer. Nu är händelsen, att på många ställen i Norrland lefnadskostnaderna äro synnerligen dyra, hvarför det säkerligen i många fall skulle blifva en allt för stor skilnad i aflöningsförmånerna mellan första och andra lönegraderna.

Herr Hammarström: Herr greve och talman! Mina herrar! För min del är jag alltid intresserad, då ledamöterna af denna kammare i statsutskottet söka verka för sparsamhet med statens medel. Men i detta fall finner jag sparsamheten vara temligen malplacerad.

Det är nog så i allmänhet, att de sämst aflönade få utföra det drygaste arbetet. Jag syftar med detta på hvad reservanternas uttalande i afseende på de vaktbetjente, som äro stationerade norr om Dalelven.

Att döma af diskussionen här i kammaren, förefaller det som om man med postvaktbetjente endast skulle mena sådana, som äro anställda på postkontoren, der sortera posten och bära omkring bref.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Men vi ha också andra postvaktbetjente än dessa, om hvilka herr Centerwall nyss talade så rörande — jag instämmer för öfrigt till alla delar i hvad han sade om denna corps i allmänhet, men vi ha, som sagdt, också andra vaktbetjente än sådana, som tjenstgöra vid postkontoren i städerna. Vi ha nemligen en hel del vaktbetjente, som föra posten på landsvägarne, de kallas i allmänhet postiljoner. Och de torde utgöra det öfvervägande antalet af de postvaktbetjente, som äro anställda i postverkets tjenst ofvanom Dalelven.

Jag hade för några år sedan tillfälle att se, huru postvaktbetjentes arbete i sjelfva verket ställer sig. Under åtskilliga resor, som jag då företog norrut från den plats, der jag bor, lärde jag nemligen känna, hvilken ansträngande tjenst de s. k. postiljonerna, eller de som förde posten mellan Smedjebacken och Uttersberg, ha att sköta. Det var två, som turvis foro på denna linie. De hade ungefär 7 mil att fara tur och retur, hvilket med $3\frac{1}{2}$ resa i veckan för hvardera af dem uppgick till cirka 49 mil hvarje vecka året rundt, och de måste alltid fara ut med posten om nätterna; och detta är, som herrarne väl kunna tänka sig, understundom icke så behagligt i synnerhet om hösten, när det är mörkt och regnigt, eller om vintern, då det är kallt och snön yr, då i båda fallen vägarne voro ytterst svåra. De hade således enganska svår tjenstgöring, det måste medgifvas. Emellertid föreställer jag mig, att detsamma också är fallet med postvaktbetjente norr om Dalelven, hvilka ha att föra posten genom obygderna i vestra och norra Dalarne och Jemtland samt längre upp i Norrland, der afstånden äro, såsom herrarne veta, mycket stora.

Och när man nu här vill pruta ned 25 kronor i fråga om dessa vaktbetjentes ålderstillägg, synes det mig därför, att detta är temligen hårdt, hvadan jag också för min del ber att på det varmaste få förorda bifall till utskottets förslag.

Men derjemte ber jag att få erinra om hvilka faror och försäkelser de i öfrigt äro underkastade. Ty de hafva ju att ansvara för stora värden, och mången gång är deras tjenstgöring förenad med risk för lifvet.

Det kan nog inträffa, att postvaktbetjente, som skött sig väl i sin tjenst, blifva befordrade till jernvägsposten och i stället för postexpeditörer få vara med om posttransport på mindre fordrande linier å jernvägståg. Men om de än härigenom få det mera beqvämt stäldt, måste de i alla fall skaffa sig en ganska omfattande geografisk kännedom om orterna, så att de kunna både snabbt och säkert ombestyrta posttransporten. Men derjemte måste de noga känna tågordningen, de postförande tågen och deras afgångstider. Ty det gäller ofta att skicka posten dubbelt så lång väg som den ginaste för att få den fram till bestämmelseorten på kortaste tid, hvilket ofta är fallet, då det är nattåg, som på den längre sträckan förmedlar trafiken, medan deremot dagtåg går på den kortare, men hvarigenom posten senare framkommer till bestämmelseorten. Det är således stora anspråk, som ställas på postvaktbetjente; och jag ber för min del, som sagdt, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Friesen: Herr talman! Den kongl. propositionen har, hvad beträffar vaktbetjentens aflöning, utan tvifvel en stor fördel, nemligen deri, att den innebär en verklig förändring af det *system*, enligt hvilket förut aflöningen har utgått till dessa statens mindre tjenare.

För ett par år sedan var här i kammaren väckt en motion just i detta syfte. Jag tog mig då friheten uttala, att jag ansåg, att generalpoststyrelsen borde taga det förslag, som i denna motion på grund af en till generalpoststyrelsen ingången petition blifvit framställt, i allvarligt öfvervägande. Jag framhöll nemligen, huru bekymmersamt förhållandet vore och allt mer skulle blifva för generalpoststyrelsen vid bestämmande af denna långa rad af dagtraktamenten, varierande mellan 1 och 2 kronor med ungefär 5 öres mellanrum för hvarje särskild grad: 1, 1,10, 1,15, 1,20, 1,25, 1,30 o. s. v. Man kan ju lätt förstå, huru bekymmersamt det skall vara för generalpoststyrelsen att på detta sätt gradera postvaktbetjente och bestämma fullt rättvisa dagtraktamenten åt dem.

Med detta system har nu generalpoststyrelsen brutit och i stället infört ett system, som enligt min tanke är ett mycket lämpligt aflöningssystem, nemligen fast lön med ålderstillägg. I det fallet kan jag således icke annat än gilla generalpoststyrelsens förslag.

Med afseende på första lönegraden — den som gäller postvaktbetjente i Stockholm, Göteborg och Malmö — hade jag väl önskat, att en något mera betydande löneförbättring kunnat åt dessa postvaktbetjente beredas. Men jag tror dock, att man under närvarande förhållanden icke har annat att göra än att biträda Kongl. Maj:ts och — i detta fall — äfven utskottets förslag.

Hvad sedermera postvaktbetjente på andra orter, d. v. s. postvaktbetjente i andra och tredje lönegraden, beträffar, skulle jag gerna ha biträdt Kongl. Maj:ts förslag. Men det befans, efter min uppfattning, att detta icke hade några utsigter att gå. Jag har därför anslutit mig till det förslag, som nu ifrån utskottet framkommit och hvilket — såsom herrarne finna — är ett förmedlingsförslag.

Jag vill i förbigående säga, att efter de upplysningar, jag fått, Första Kammaren redan utan votering antagit utskottets förslag.

Jag ber nu att äfven för min del få anföra mina skäl för detta och *mot* det förslag, som af de ärade reservanterna från denna kammare framstälts.

För närvarande har en postvaktbetjent söder om Dalelven 865 kronor lägst i aflöning och efter 5 år erhåller han ytterligare 100 kronor — således får han lägst 965 kronor. Enligt reservanternas förslag skulle han erhålla 900 kronor genast, då han blifvit ordinarie, och efter 5 år ytterligare 50 kronor, d. v. s. 950 kronor. Vid den tidpunkt, då han nu lägst har 965 kronor, skulle han således enligt reservanternas förslag få precis 950 kronor, hvilket ju är en bestämd löneförsämring för honom. Men om detta är en löneförsämring för dem af dessa, som haft den lägsta aflöningen, blir det naturligtvis en ännu större försämring för dem, som hittills haft högre aflöning — och det har ett stort antal af dem kunnat få.

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

Det befinnes enligt de uppgifter, jag här fått från generalpoststyrelsen, att om jag tager vaktbetjente norr och söder om Dalelven — och de äro här icke åtskilda — blir medeldagtraktamentet för dem 432 kronor. Då är det ju tydligt, att medeldagtraktamentet för dem, som äro stationerade söder om Dalelven, bör vara icke obetydligt högre än 365 kronor, och jag antager mig kunna sätta det till 400 kronor. Nu skulle således en sådan vaktbetjent i medeltal efter fem år ha 1,000 kronor. Enligt reservanternas förslag skulle han åter få 950 kronor.

Det blir således, som man finner, redan om man tager den lägsta aflöning, som en sådan vaktbetjent kan ha, en nedsättning. Men en ännu större nedsättning inträder, om man tager medelaflöningen för en sådan, och en ännu större nedsättning, om man tager lönen för en sådan postvaktbetjent, som har mer än medellönen.

På samma sätt ställer sig saken, om jag tager de olika lönegrader, som komma i fråga för postvaktbetjente norr om Dalelven.

De ha nu minst 919 kronor 75 öre, då de tilltråda sin tjänst, och få efter 5 år ytterligare 100 kronor, d. v. s. minst 1,019 kronor 75 öre. Detta är det minsta, som en sådan postvaktbetjent har i lön. Enligt reservanternas skulle han efter 5 år få 1,000 kronor, således äfven der en minskning af de löneinkomster, han för närvarande åtnjuter.

Om jag åter håller mig till medelbeloppet af en postvaktbetjents nuvarande lön, tror jag mig kunna sätta detta till 965 kronor och efter 5 år med ålderstillägg af 100 kronor 1,065 kronor. Då blir naturligtvis nedsättningen ännu större: från 1,065 till 1,000 kronor.

Det är detta, som utskottet icke har kunnat vara med om, då utskottet föreslagit ett ålderstillägg på 75 kronor. Det är visserligen sant, att det skulle blifva fyra ålderstillägg, så att efter gångna 20 år sammanlagda beloppet af ålderstilläggen skulle komma att uppgå till 300 kronor. Men jag vill här fästa uppmärksamheten vid en sak, nemligen att enligt generalpoststyrelsens och Kongl. Maj:ts förslag skulle icke någon få räkna sig tjänstgöring till godo längre tillbaka än till 1885. Det högsta antal tjänstår, som skulle kunna vara intjenta för ålderstillägg nästa år, blefve således 15, och det högsta antal ålderstillägg, som skulle kunna erhållas, är således 3. Ingen kan sålunda, huru länge han än tjänstgjort såsom postvaktbetjent, nästa år erhålla mer än 3 ålderstillägg, först 5 år härefter blir det en möjlighet att erhålla det fjerde. Detta är enligt min tanke något att taga i betraktande, när man vill bilda sig ett omdöme i denna fråga.

Då jag för min del, herr talman, anser utskottets förslag böra af kammaren bifallas, ber jag att få göra yrkande i sådant syfte.

Med herr von Friesen förenade sig herrar *Crusebjörn, Höjer, Odencrants, Zotterman, Darin, Lindgren, Ersson* i Vestlandaholm, *Andersson* i Helgesta och *Norman*.

Vidare yttrade:

Herr Eklundh i Lund: Efter den siste ärade talarens lika sakrika som uttömmande anförande, i hvilket jag till alla delar instäm-

mer, hvarken kan eller behöfver jag mycket säga i denna sak. Jag ber emellertid att få yrka bifall till utskottets hemställan. Det är nemligen så långt ifrån, att det förslag, reservanterna framlagt, tillfredsställer mig, att jag tvärtom helst skulle se, att Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet blefve af Riksdagen bifallen. Men då nu icke någon utsigt härtill finnes, ser jag mig nödsakad att yrka bifall till utskottets förslag. Jag vågar hoppas, att denna kammare, som nyss visat sig behjerta de qvinliga postexpeditörernas löneanspråk, nu icke skall svika sina traditioner, utan äfven se till, att postvaktbetjente, som ha ett ganska ansträngande och magtpåliggande arbete, icke bli besvikna i sina förhoppningar. Det gälde i förra fallet en ensam qvinna, här gäller det en vaktbetjent, som oftast torde hafva hustru och många barn att underhålla. Jag vill hoppas, att kammaren skall behjerta detta, då kammaren snart går att fatta beslut i denna fråga.

Jag ber, som sagdt är, att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Wijk, Faxæ, Bromée, Laurell, Liljeholm, K. G. Karlsson* i Göteborg, *Pantzarhielm* och *Thylander*.

Herr Branting: Herr talman! När man hör de många vädjanden, som här göras till kammarens hjerta för de små lönetagarne, skulle man tro, att här föreläge ett verkligt förslag till förbättring af deras ställning utöfver hela linien. Men jag kan icke dölja för mig, att, om man ser närmare på detta förslag, som framlagts af regeringen och sedermera af utskottet i hufvudsak accepterats, man skall deri finna en ganska besynnerlig hake, som det vore underligt, om icke denna kammares ledamöter skulle beakta mera än hvad den hittills förda diskussionen verkligen ger vid handen.

Herr von Friesen antydde med några ord, att han skulle hafva önskat, att för de större städernas vaktbetjente en verklig löneförbättring här hade kommit till stånd, men att det nu icke var något vidare att göra åt den saken. Såsom frågan för närvarande låg, menade han, att man borde antaga hvad utskottet föreslagit. Ja, hvad som i detta fall är klokast, derom vill jag för ögonblicket icke yttra mig. Men visst är, och det bör framhållas och med eftertryck framhållas, att för de större städernas vaktbetjente innebär detta förslag *icke den minsta* löneförbättring. Dessa ha genom nuvarande bestämmelser så småningom kommit upp till sådana lönevilkor, att det för dem enligt förslaget tvärtom skulle bli en försämring, uppgående till in alles omkring 16,000 kronor, som då måste täckas, genom s. k. "personliga lönetillskott". Hvar och en som känner, huru sakta dessa lägre tjenstemän och betjente få sina löneanspråk beviljade och hur mycket som jemkas innan de passerat alla instanser, kan väl förstå, att det icke är för mycket tilltaget redan nu, utan att de tvärtom, med de svindlande raska steg, hvarmed lefnadskostnaderna stiga, för närvarande ha mycket befogade anspråk på att vil en lönereglering bli ihågkomna. Så har dock som sagdt icke

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

skett, utan ett faktum är, att det är de, som få betala kalaset för att deras kamrater i landsorten skola få någon förbättring.

Deras ställning är så mycket mer behjertansvärd, som — åtminstone har ibland postvaktbetjente här i Stockholm, som jag tror på ganska goda grunder, den tron utbredd sig — man på vissa håll icke så gerna sett, att de agiterat för sin lönereform. Det gör nästan intryck af att det skulle föreligga någon animositet mot dessa städernas postvaktbetjente, som tagit sig uttryck deri, att, medan den öfriga corpsen blifvit någorlunda ihågkommen, ha *de* helt och hållet fått stanna qvar på samma nivå. Efter hvad personer, som tagit nära del i utarbetandet af detta förslag, sägas hafva upplyst, så har man stält sig på denna ståndpunkt inom postverket på den grund, att inflytelsrika medlemmar af Riksdagen skulle ha uttryckt sitt ogillande deröfver, att postvaktbetjente föranstaltat om uppvaktningar hos riksdagsmän rörande lönefrågan. I hvad mån detta uttalande är riktigt, känner jag icke, men jag tror, att alldeles utan grund är det icke. Man får åtminstone det bestämda intrycket, att här har skett en besynnerlig fördelning af det mertillägg, som skulle komma postvaktbetjente till del genom det nya förslaget.

Ser man på totalsumman, framstår detta i klar dag. Ty den totalsumma, som enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle vinnas åt postvaktbetjentcorpsen, skulle uppgå till omkring 150,000 kronor. Men skulle den deremot hafva godkänts ungefär såsom postvaktbetjente sjelfva önskat den, då skulle en stegring ha skett i löneförmånerna också för de större städernas postvaktbetjente, och summan belupit sig till omkring 200,000 kronor. Den skilnad, som borttagits, det är ungefär hvad som går bort för de större städerna; och det kan då icke bestridas, att här således skett en sådan anordning utaf förhöjningarna, att uteslutande de mindre städernas och landsbygdens postvaktbetjente derutaf fått fördel.

Jag skulle under sådana förhållanden helst hafva velat yrka bifall nu till herr Sjöwalls motion och afslag på hvad Kongl. Maj:t föreslagit i denna punkt, i den förhoppning och förväntan, att man till nästa år måtte komma fram med ett bättre förslag, och ett som mera rättvist fördelar ljus och skugga ibland postvaktbetjentecorpsen inom de olika delarne af vårt land. Men då för ögonblicket icke någon utsigt dertill förefinnes, och då jag med rätt stor förvåning hörde herr Sjövall i sitt första anförande särskildt tacka statsutskottet för dess behandling af postvaktbetjente, skall jag icke göra något yrkande i detta fall.

Jag vill dock uttala den bestämda förhoppningen, att generalpoststyrelsen icke betraktar den lönereglering, som här beslutas, såsom definitiv för de större städernas del, utan att den måtte se till, att en motsvarande förhöjning äfven för dessa lägre statstjenare uti de större städerna måtte komma till stånd.

Vi må komma i håg här alla, att vi icke äro representanter, hvar och en för sin ort så till den grad, att, om t. ex. förhållandena skulle förbättras i Trelleborg och Lund enligt utskottets förslag, det icke är något skäl för dessa samhällens representanter att obetingadt

godkänna detsamma, för så vidt derigenom icke tillika skulle vinnas en någorlunda jemn fördelning af förmåner öfver hela linien.

Herr talman, jag har icke något yrkande att göra.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Herr Sjövall: Efter den utredning, herr statsrådet och chefen för finansdepartementet gifvit och efter de upplysningar herr von Friesen lemnat, anser jag det icke vara skäl att nu inlåta mig på några detaljer i denna fråga. Det skulle endast bli att iterera hvad som redan sagts. Jag vill endast med några ord precisera hvad frågan egentligen gäller. Den af Kongl. Maj:t föreslagna och af statsutskottet tillstyrkta lönen för postvaktbetjente är lika både i Kongl. Maj:ts och utskottets förslag. Frågan rör blott lönetilläggens storlek. Dessa äro af Kongl. Maj:t föreslagna till ett antal af fyra och till ett belopp af 100 kronor hvardera, således inalles 400 kronor. Härutinnan har nu utskottet gjort en nedprutning och föreslagit fyra ålderstillägg, 75 kronor hvardera, eller sammanlagdt 300 kronor. Reservanterna hafva gått ännu ett steg längre och föreslagit fyra ålderstillägg om 50 kronor hvardera, alltså tillsammans 200 kronor. Kongl. Maj:t har alltså föreslagit, att postvaktbetjente skola få i lönetillägg efter ett visst antal år 400 kronor; utskottet har tyckt detta vara för mycket: de böra endast få sammanlagdt 300 kronor. Reservanterna mena äfven detta vara för mycket och vilja gifva dem sammanlagdt endast 200 kronor. Striden gäller nu ett skilnadsbelopp i lönetillägget af 100 kronor. Ända ifrån år 1884 har hela denna lönefråga rört sig om just detta belopp, 100 kronor i ålderstillägg. Hvad det gör att å lönetilläggen till en så liten lön som 900 kronor pruta ner 200 kronor, såsom reservanterna föreslagit, kunna herrarne nog förstå.

När vi nu gå att votera, gäller således frågan, om postvaktbetjente skola få dessa 100 kronor eller icke. Jag tillstyrker på det lifvigaste, att de måtte få dem, och yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Ivar Månsson: Herr talman, mina herrar! Den här frågan är icke ny i Riksdagen, ty den har flere gånger varit föremål för öfverläggningar och beslut.

Jag får verkligen säga, att det icke är med glädje man uttalar sin mening i denna fråga, som gäller dessa lägre, för att icke säga lägsta af våra statstjenare, då man anser sig böra tillstyrka skyldig aktsamhet just på grund af jmförelse med andra närstående statstjenares förhållanden i detta fall. Att herr Sjövall skall vara nöjd med såväl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets förslag är ju alldeles klart, ty de gå vida öfver hvad han i sin motion begärt. Ty om Kongl. Maj:ts förslag hade vunnit godkännande, skulle den lägsta löneklassen kommit upp till en slutaflöning, som varit 135 kronor högre, än herr Sjövall föreslagit. Men vi, som ha varit tveksamma, då det här gälde denna lönereglering, tyckte, att man i detta fall borde se till, huru det förhåller sig med andra betjente, som kunna anses vara med de här ifrågavarande jmförliga.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Om man då jämför dem med t. ex. stationskarlarne, banvakterna, vagnförmännen eller vagnputsarne vid statens jernvägar och många andra i den branchen, och ser efter, huru vi på sista tiden reglerat deras löneförhållanden, befinnes det, att en stationskarlsförman kan komma upp till högst 960 kronor. En brefbärare deremot skulle efter vårt förslag i lägsta löneklassen komma upp till 1,100 kronor och efter utskottets förslag till 1,200 kronor. Jag ber dessutom få påpeka, att af dessa stationskarlar endast en åttendedel ungefär ha det ordnadt på det viset, att de ha bostad dessutom; detta bör man ta hänsyn till. Går jag nu vidare i jämförelsen, så finner jag, att en vagnsmörjares inkomst uppgår till 780 kronor, en lokomotivputsares till 720 kronor o. s. v. Och bland stationskarlarne, hvilkas löner vi enligt sista regleringen bestämt till 720, har endast en del bostadsförmåner.

Men nu se herrarne, att de lägst aflönade brefbärarne efter vårt förslag skulle komma upp till en begynnelselöns af 900 kronor och en slutaflöning af 1,100 kronor. Om man besinnar detta, så tror jag, att man får medgifva, att reservanterna icke på minsta sätt gjort sig skyldiga till någon orättvisa. Det synes mig, som om man hade skäl att öfverväga, i hvad förhållande stationskarlarnes aflöning bör stå till brefbärarnes. Jag tycker också, att man kan hafva skäl att med en brefbärare jämföra en gesäll i något af våra yrken, t. ex. en bagaregesäll, som kanske fått stå i lära i många år, innan han blifvit fullärd i sitt yrke. En sådan kan, enligt hvad det uppgifvits för mig, förtjena högst 25 kronor i veckan, och kan sålunda komma upp i en slutaflöning af 1,300 kronor efter den långa lärotid, som han har haft för att komma till skicklighet i sitt yrke. På samma sätt förhåller det sig i många yrken. Är det då rimligt, att man för en personal, som icke behöft spilla en enda dag på sin utbildning, skall sätta lönen högre? Detta sker här beträffande hela första klassen, som uppbär en slutlöns af 1,400 kronor. Denna ökning ha vi emellertid icke motsatt oss, då den synes oss rimlig, dels med hänsyn till att ökningen icke är större än 70 kronor, och dels på grund deraf, att det kan vara skäligt, att de vaktbetjente, som hafva sin verksamhet på så dyra orter som Stockholm, Göteborg och Malmö eller vid jernvägsposten, få något högre aflöning än de öfriga.

Jag ber att särskildt beträffande de vaktbetjente, som användas vid jernvägsposten, och som därför i många fall måste ligga borta ifrån sitt hem, få framhålla, att de utom sin ordinarie aflöning — den må nu blifva såsom Kongl. Maj:t eller utskottet eller reservanterna föreslagit — hafva en särskild ersättning för att de måste vistas borta från hemmet, och således är det äfven i detta afseende sörjdt för dem.

Jämför man nu de föreliggande förslagen med det nuvarande förhållandet, så finner man, att de för närvarande börja med en löns af 500 kronor, hvartill kommer dagtraktamentet, som för 158 af dem — så vidt de uppgifter jag fått äro rigtiga — uppgår till 1 krona om dagen, och hela begynnelselönen blir alltså 865 kronor. Nu skulle efter vårt förslag, som i detta fall icke afviker från de öfriga, vaktbetjente erhålla en

begynnelselön af 600 kronor samt 300 kronor i tjänstgöringspenningar. Begynnelsaaflöningen blefve således enligt alla förslagen 900 kronor. Derom finnes ingen meningsskiljaktighet. Alla brettbärare skulle då, så fort de blifvit antagna såsom ordinarie — och med den månhet, som nu förefinnes att skapa ordinarie platser, skulle de blifva detta förr än förut varit fallet — börja med 900 kronor i stället för 865, och det är ju redan det en väsentlig förbättring.

Sedan komma ålderstilläggen, och då skulle efter vårt förslag det verkligen inträffa, att de efter fem år skulle få 15 kronor mindre än hvad de enligt de nuvarande bestämmelserna erhålla, men denna lilla minskning må väl kunna anses mer än uppvägas af den ökning af 35 kronor, som de redan haft under de fem första åren. Senare följa emellertid ytterligare höjningar. Nu få postvaktbetjente endast ett ålderstillägg, hädanefter skulle de erhålla fyra, och detta resulterar i att slutaflöningen, som nu är 965 kronor, skulle blifva 1,100 kronor, hvilket innebär en förhöjning i deras inkomst af 135 kronor. Om man jämför brettbärarne med de med dem närmast likställda, nemligen jernvägspersonalen, banvakter, stationskarlar, vagnputsare, vagnförmän och dylika, så synes det mig, som skulle postvaktbetjente icke hafva någonting att klaga på. Det synes mig, som om allt, hvad man skäligen och rimligen kan begära, vore åtgjort.

Jag ber också att få säga, att det är en ofantlig skilnad för dessa personer mellan att, såsom det nu är föreslaget, få sin bestämda lön och att, såsom för närvarande är förhållandet, hafva en stor del af sina löneförmåner i form af ett dagtraktamente, hvars storlek beror på generalpoststyrelsens godtfinnande. Enligt det nu föreliggande förslaget skulle de bestämdt veta hvad de hafva.

Den omständigheten, att man kan visa, att med en sådan aflöning, som vi tänkt oss, 1,100 kr. såsom slutaflöning i lägsta graden, 1,150 i graden dernäst och 1,400 i den högsta lönegraden, på vissa ställen en minskning skulle inträda, synes mig ingenting betyda. Ty att postvaktbetjente på vissa håll lyckats förskaffa sig höga dagtraktamenten, beror på att de varit i stånd att utöfva tryck på generalpoststyrelsen, och man har ju också förnummit en allmän klagan hos vederbörande öfver det förfärliga springet för att preja sig till högre dagtraktamente. Jemför man de föreslagna lönebeloppen med de siffror, som voro gällande för några år sedan, kommer man till helt andra resultat: jemförelsen slår då icke ut på samma sätt. Det är dessa omständigheter, som göra, att det nog i något enda fall kan inträffa, att man får lägre aflöningsbelopp efter vårt förslag än hvad för närvarande är gällande. Men vi hafva ej ansett oss skyldiga att taga hänsyn dertill, då vi på grund af sakens egen natur icke trott oss kunna gå längre.

Då jag alltså tror, att alla billiga anspråk äro tillgodosedda genom reservanternas förslag och ingen rättmätig klagan mot detsamma kan framställas, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

Herr von Friesen: Herr talman! Det är alltid svårt att göra jernförelser. Den ärade talare, som nyss hade ordet, gjorde en jernförelse med stationskarlsförmännen. Jag har emellertid nyss fått bekräftadt, hvad jag för öfrigt redan förut visste, att desse hafva fri bostad eller i annat fall 20 % af lönen i ersättning härför samt dessutom andra förmåner. Och detta måste man naturligtvis lägga till, när man anställer en jernförelse.

Det enklaste är dock att härvidlag göra jernförelse mellan den lön, som nu är föreslagen för desse postvaktbetjente, och den lön, som desamme förut haft. Och såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet först påpekade och jag derefter tog mig friheten ytterligare betona, skulle här i visst hänseende blifva en bestämd löneförsämring för de postvaktbetjente, hvarom nu särskildt är fråga.

Herr Pehrson i Törneryd: Till de skäl, som herr Ivar Månsson nyss anförde, ber jag att få lägga tvenne, som, såvidt jag kunnat förmärka, icke blifvit i diskussionen beaktade. Det ena är det, hvilka kompetensvilkor man behöfver uppställa för en person att vara brefbärare, och det andra är det, om det försports någon brist på sökande till brefbärarebefattningarna.

Med afseende å det första spørsmålet veta vi ju alla, att det erfordras icke mer än vanlig folkskolebildning för att kunna på ett nöjaktigt, ja, mycket godt sätt sköta en dylik befattning. Med afseende åter å tillgången af aspiranter till platserna i fråga, så är — icke annat än hvad mig är bekant — denna tillgång ganska stor. Och den siste ärade talaren, herr von Friesen, må säga hvad han vill, så står det kvar, att jernför man aflöningsförhållandena för vaktbetjente vid statens jernvägar med hvad här föreslås för postvaktbetjente, är det dock alldeles visst, att derest utskottets nu ifrågasvarande förslag skulle af Riksdagen antagas, komma dessa postvaktbetjente att blifva icke så obetydligt högre aflönade än vaktbetjeningen vid statens jernvägar. Detta åter skulle helt säkert leda till den påföljd, bland annat, att Riksdagen inom en snar framtid finge vara beredd på att antaga en ny löneroglering för hela den stora betjeningen vid statens jernvägar, oaktadt en löneroglering för denna corps så nyligen egt rum, som för ett par år tillbaka.

Jag hemställer alltså, herr talman, om det icke finnes skäl för att nu antaga den vid utskottsbetänkandet fogade reservationen, hvar till jag ber att få yrka bifall.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Derunder hade i afseende å *punkten 8* yrkats dels bifall till utskottets hemställan och dels bifall till det förslag, som innefattades i den af herr Pehrson i Törneryd m. fl. vid denna punkt afgifna reservation. Herr talmannen, som nu gaf proposition å nämnda yrkanden, fann det förstnämnda vara med öfvervägande ja besvaradt. Votering begärdes likväl, hvilken ock egde rum efter följande, nu anslagna och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 8:de punkten af förevarande utlåtande n:o 60, röstar

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det förslag, som innefattas i den af herr P. Pehrson m. fl. vid denna punkt afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Voteringen visade 116 ja mot 89 nej, och hade alltså kammaren bifallit utskottets hemställan.

Härefter blef utskottets i *punkten 10* gjorda hemställan af kammaren godkänd.

Punkten 9.

Bifölls.

Efter föredragning af *punkten 11* yttrade:

Herr von Friesen: Herr talman, mina herrar! I öfverensstämmelse med det beslut, som kammaren fattat rörande 4 och 5 punkterna, bör nu föreliggande punkt, som endast utgör en sammandragning och beräkning, ändras såsom i den af fem reservanter från denna kammare gjorda reservationen är föreslaget.

Jag får således, herr talman, yrka bifall till den af ledamöter i denna kammare vid denna punkt afgifna reservationen.

Herr Hedin i Stockholm: Herr talman! Under denna punkt sorterar ett litet meddelande, som jag skulle vilja göra beträffande inspektörsinstitutionen, en institution, om hvilkens nytta för befattningarnes innehafvare jag icke tror, att det finnes skilda meningar.

Jag skall påvisa genom ett litet urval ur reseräkningar, hvad denna institution i förbindelse med en annan utmärkt svensk inrättning, som heter resereglementet, kan åstadkomma. Bland de reseräkningar, som jag här har, finnes en, som slutar på kronor 54: 80. Den skulle väl, antager jag, vara fullständig, men jag vet icke, om så är, eller om det fattas uppgift, att vederbörande åtnjutit frihet från afgift för resa å statens jernvägar. Anmärkningsvärdt är emellertid, att denna resa, som räckt högst 3 dagar — det är upptaget 3 dagars traktamente — kunnat föranleda en utgift för transport af effekter, uppgående till 10 kronor, d. v. s. utgifter för någon liten handväska. Förmodligen öfverensstämmer detta med resereglementet. Det skadar ej att påvisa, att resan räckt *högst* 3 dagar, hvarför ve-

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

derbörande upptagit 3 dagars traktamente med 30 kronor, ty det är icke säkert, att icke detta är ett resereglementariskt uttryckssätt, och att resan möjligen räckt kortare tid. Jag erinrar mig nemligen från början af 1870-talet, att, när kammarrättens öfverrevisionsdepartement gjorde gällande den åsigten, som många med mig anse ostridig, att "en och samma dag icke kan mer än en gång förflyta och följaktligen ej mer än en gång utom hemmet tillbringas", denna åsigt af Kongl. Maj:t gång efter annan blef underkänd — jag vet icke, om så alltid blef förhållandet, men jag erinrar mig, att den så blef till förmån för en dåvarande generaldirektör. Det är således icke säkert, att 3 dagars resetraktamente betyder, att resan räckt 3 dagar.

Öfvergår jag nu till en annan reseräkning, slutar densamma på kronor 31:80, deraf traktamente för 2 resedagar 20 kronor. Här är det emellertid påtagligt, att resekostnaden i verkligheten ej stannat vid detta belopp, därför att fribiljett å statens jernvägar icke är upptagen. Och den kostar väl också något, om den skulle betalas af vanligt folk och icke såsom i detta fall disponerades af en inspektör för resa till södra Sverige. Det är emellertid, synes det mig, en underlig hushållning med statens medel att gifva ut minst en summa af kronor 31:80 för ett sådant ändamål som att besigtiga en gammal postkärra, som skulle repareras. Reparationen af densamma kostade mer än reseräkningens belopp. Det var 33 kronor eller något litet deröfver.

Lägger jag till fribiljetten på statens jernvägar, är det påtagligt, att resan kostat mer än reparationen af kärran. Jag undrar, hvad större delen af kammarens ledamöter tycka om en sådan hushållning, och om det icke skulle vara möjligt att få en gammal postkärra synad och reparerad utan sådana åtgärder? Men dessa reseräkningar ge mig för öfrigt anledning till uttalandet af en annan anmärkning eller rättare sagdt ett önskemål.

Jag skall denna gång icke motivera önskemålet, men om så finnes nödigt, kan motiveringen komma en annan gång. Det lyder så, att Kongl. Maj:t måtte förbjuda mottagandet af fribiljetter på de enskilda jernvägar, som begagnas utaf dessa inspektörer, då staten i alla fall får betala därför — åtminstone var det så i dessa fall. Det vore verkligen önskvärdt, att Kongl. Maj:t — och Kongl. Maj:t kan göra det hvilket ögonblick som helst — förbjöde mottagandet af fribiljetter, när Kongl. Maj:t ändå får betala dessa resor med statens medel — motiveringen kan bli omtalad, i fall så behöfves.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll det förslag, som innefattades i den af herr von Friesen m. fl. vid förevarande punkt afgifna reservation.

Sedan slutligen *punkten 12* blifvit föredragen, yttrade

Herr von Friesen: Herr talman! Äfven denna punkt sammanhänger med kammarens förut fattade beslut, och i öfverensstämmelse med dessa synes kammaren böra bifalla punkten, sådan den lyder i

den af ledamöter från denna kammare afgifna reservation, hvilket jag härmed yrkar.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll det förslag, som innefattades i den af herr von Friesen m. fl. vid ifrågasatt punkt afgifna reservation.

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

§ 6.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 4, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande det sammansatta utskottets utlåtande n:o 3, angående dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 32 med förslag till lag angående vapenöfning för utrönande af härens krigsberedskap, dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjerde hufvudtiteln i punkten 34 gjorda framställning om anslag till försöksmobilisering, dels ock Kongl. Maj:ts proposition n:o 33, angående dagaflöning åt värnpliktig vid tjänstgöring i visst fall under år 1900.

§ 7.

Statsutskottets utlåtande n:o 55, angående utgifvande af en handbok öfver gällande föreskrifter rörande de i rikshufvudboken uppförda anslag och fonder, som härefter föredrogs, blef af kammaren godkändt.

§ 8.

På föredragningslistan fans vidare upptaget statsutskottets memorial n:o 56, angående höjning af anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek m. m.

Uti en till statsutskottet den 23 sistlidne februari aflåten skrifvelse hade fullmäktige i riksgäldskontoret med anledning af ett utaf bibliotekarien vid Riksdagens bibliotek till fullmäktige ingifvet memorial framställt förslag dels om höjning af anslaget för komplettering och utvidgande af Riksdagens bibliotek, dels ock om vissa ändringar i gällande stadgar för biblioteket, afseende, bland annat, att § 7 af nämnda stadgar erhöles följande lydelse:

”Då riksdag icke pågår, må boklån lemnas åt de af Kongl. Maj:t förordnade komitéer äfvensom åt embets- och tjänstemän samt enskilde forskare emot ansvarsförbindelse, hvilken, då böcker utlånas till komité, afgifves af dess ordförande eller sekreterare. Enskild person, som önskar erhålla boklån, må ej utan medgifvande af inspektor kunna på en gång utbekomma mer än fem arbeten eller volymer och vare skyldig att, då bibliotekarien sådant fordrar, anskaffa borgen å ansvarsförbindelsen. Alla enligt denna paragraf utlånade böcker skola före Riksdags början vara till biblioteket återställda.”

Utskottet, som emellertid af anförda skäl ansåg sig icke böra till Riksdagen göra framställning om den ifrågasatta ändringen af § 7 i stadgarna för Riksdagens bibliotek, hemstälde

1:o att det i 25 § af gällande reglemente för riksgäldskontoret

*Angående
höjning af
anslaget till
Riksdagens
bibliotek
m. m.*

Angående
höjning af
anslaget till
Riksdagens
bibliotek
m. m.
(Forts.)

med 3,000 kronor upptagna anslag för komplettering och utvidgande af Riksdagens bibliotek samt dermed förenade utgifter må bestämmas att från och med innevarande år utgå med 4,500 kronor årligen; samt 2:o) att § 4 mom. 1 c) i stadgarna för Riksdagens bibliotek må erhålla följande ändrade lydelse:

“*Mom. 1.* Den del af biblioteket, som finnes i sjelfva bibliotekslokalen, hålles tillgänglig:

c) under den tid, riksdag, statsrevision eller kyrkomöte icke pågår, å tider, som fullmäktige i riksgäldskontoret bestämma.”

Häremot hade reservation afgifvits af herr *S. G. von Friesen*, som ansett, att utskottet jemväl bort hemställa om vidtagande af den utaf fullmäktige i riksgäldskontoret ifrågasatta ändring af 7 § i stadgarna för Riksdagens bibliotek.

I fråga härom anförde:

Herr von Friesen: Herr talman! Utom de framställningar ifrån riksgäldskontoret, till hvilka statsutskottet har tillstyrkt bifall, var äfven en annan hemställan från fullmäktige, nemligen att det skulle vara medgifven rätt för äfven utom Riksdagen stående personer att mellan riksdagarne erhålla lån ifrån biblioteket. Detta motiverades särskildt dermed, att biblioteket på sista tiden erhållit en ganska betydande gåfva utaf den Lorénska stiftelsen, och att de sålunda bekomna värdefulla böckerna, hvilka, så vidt jag tror, icke annorstädes finnas att tillgå i Stockholm, borde vara tillgängliga för de forskare, hvilka arbeta i ämnen, som äro i dessa böcker behandlade.

På denna grund ha riksgäldsfullmäktige gjort sin framställning, och då jag icke kan finna, att det för Riksdagen skulle vara den minsta olägenhet att biträda denna hemställan, har jag uti utskottet yrkat på bifall till riksgäldsfullmäktiges förslag äfven i denna del.

Nu tror jag icke, att jag kan göra ett yrkande på bifall till detta förslag, ty det föreligger icke väckt i den form, att ett sådant yrkande skulle kunna upptagas. Men jag kan i alla händelser yrka återremiss utaf betänkanDET till utskottet för att derifrån erhålla ett förslag uti det syfte, jag här har framhållit.

Herr talman, jag ber att få yrka återremiss.

Häruti instämde herrar *Ernst Carlson*, *Hammarlund* och *Berg*.

Herr Pehrson i Törneryd: Frågan om, huruvida böcker skulle få ur Riksdagens bibliotek till låns utlemnas till andra än dem, som tillhöra Riksdagen, kyrkomöte, statsrevision eller af Kongl. Maj:t förordnade komitéer, den frågan har vid ett föregående tillfälle blifvit af Riksdagen pröfvad och har då blifvit afslagen, jag tror för min del på rätt goda skäl. Den siste talaren sade visserligen, att det nu förevarande förslaget om rätt till boklån för dem, som icke tillhöra Riksdagen, icke skulle medföra den ringaste olägenhet. Men om detta riksgäldsfullmäktiges förslag skulle blifva bifallet, så skulle ju, utom embets- och tjenstemän, som tillhöra statens verk och inrättningar,

äfvén enskilda forskare hafva rättighet att erhålla boklån ur Riksdagens bibliotek. Och huru svårt det i allmänhet är att få tillbaka böcker, som man utlånat, det tror jag, att vi känna till litet hvar. Jag lägger för min del synnerligen vikt på denna omständighet, att det är förenadt med risken, att biblioteket icke får en del böcker tillbaka. Och för öfrigt, då det, så vidt jag vet, icke är någon betaget att på de tider, då Riksdagens bibliotek är öppet, begagna sig af dessamma och i bibliotekets lokaler studera och forska så mycket man förmår och behagar, så synes denna anordning vara tillräcklig för att bereda en hvar tillfälle att taga kännedom om innehållet i Riksdagens bibliotek.

Jag anhåller därför, herr talman, om bifall till statsutskottets afstyrkande hemställan.

Herr Waldenström: Herr talman! Hvad beträffar den föreslagna ändringen i sjunde paragrafen, så skulle jag gerna vara med om den under den förutsättningen, att deri gjordes ett förbehåll, det förbehållet nemligen, att, om en bok skulle utlemnas till en embets- eller tjänsteman eller en enskild forskare, densamme dock skulle vara skyldig att återlemna boken, så snart en medlem af Riksdagen önskade låna den. Nu skulle ju, om denna paragraf antoges i den lydelse, som här är föreslagen, det kunna hända, att, då en riksdagsman komme och ville låna en bok, som han t. ex. kunde behöfva för att skriva en motion emellan riksdagarne, boken vore utlånad, och han skulle då ej kunna komma åt boken, som till äfventyrs icke funnes i kongl. biblioteket eller universitetsbiblioteket. Det synes orimligt, att Riksdagens bibliotek, som är afsedt för medlemmar af Riksdagen och dess utskott samt kyrkomötet och arbetande komitéer, skulle få begagnas på ett sådant sätt af enskilda personer. Jag har mig bekant, att redan nu böcker rätt ofta utlånas till enskilda forskare samt embets- och tjänstemän, som bo här i Stockholm, men det sker då, efter hvad jag tror mig veta, alltid under det förbehållet, att, om en riksdagsman kommer att behöfva boken, låntagaren skall vara skyldig att genast återlemna den.

Jag instämmer sålunda i herr von Friesens yrkande, att paragrafen måtte återremitteras till utskottet, på det att densamma måtte erhålla ungefär den lydelse, jag föreslagit.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag ber att få gifva till känna, att jag alldeles delar den föregående talarens uppfattning i denna sak, och att jag inom utskottet framställt yrkande om, att, derest paragrafen i öfrigt ändrades i enlighet med riksgäldsfullmäktiges önskan, det förbehåll måtte göras, som herr Waldenström föreslagit. Jag har sålunda intet emot hans yrkande.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne afslutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan och dels att kammaren måtte till utskottet återremittera förevarande betänkande. Herr talmannen gaf proposition å dessa yrkanden och förklarade sig finna

*Angående
höjning af
anslaget till
Riksdagens
bibliotek
m. m.
(Forts.)*

*Angående
höjning af
an slaget till
Riksdagens
bibliotek
m. m.
(Forts.)*

det sistnämnda vara med öfvervägande ja besvaradt. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som beträffande statsutskottets förevarande betänkande n:o 56 vill, att ärendet skall till utskottet återremitteras, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Voteringen utföll med 75 ja, men 90 nej; och hade alltså utskottets hemställan bifallits.

§ 9.

Statsutskottets härefter föredragna memorial n:o 57, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret, blef jemväl af kammaren godkänt.

§ 10.

*Angående
anvisande af
medel till
anskaffande
af en ång-
färja mellan
Malmö och
Köpenhamn.*

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till anskaffande af en ångfärja att insättas i ångfärjeförbindelsen mellan Malmö och Köpenhamn.

I anledning af Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna proposition, n:o 63, hemställde utskottet på anförda skäl i förevarande utlåtande, att Riksdagen — under vilkor, att staden Malmö dels utfäster sig att, efter det första afdelningen af nu pågående utvidgning af Malmö hamn blifvit fullbordad och då sådant af jernvägsstyrelsen påfordras, i hamnen nära den nu befintliga tilläggsplatsen för ångfärjan på stadens bekostnad enligt plan, som af jernvägsstyrelsen godkännes, anbringa och derefter för framtiden underhålla ett ytterligare ångfärjeläge, dels ock medgifver, att äfven efter upplåtandet af det nya ångfärjeläget en godtgörelse till staden af 5,000 kronor årligen skall gälla såsom hamnavgift ej blott för den nuvarande utan äfven för nedan omförmälda nya ångfärja — må, till anskaffande af en ångfärja att insättas i ångfärjeförbindelsen mellan Malmö och Köpenhamn, för år 1900 anvisa 1,000,000 kronor.

Sedan herr talmannen lätit uppläsa utskottets hemställan, lemnades ordet till

Herr Pehrson i Törneryd, som anförde: Herr talman! Jag anhallér, att kammaren ville göra den ändringen i statsutskottets förslag,

att klämman på fjerde raden uppifrån, der det heter: "och då sådant af jernvägsstyrelsen påfordras", i stället må få följande lydelse: "och då sådant af Kongl. Maj:t påfordras." Jag föreslår detta, emedan jag tror, att det vore mera korrekt, att Kongl. Maj:t skulle vidtaga åtgärd i det afsedda fallet, än att jernvägsstyrelsen skulle göra det. Men i öfrigt yrkar jag bifall till statsutskottets förslag, sådant det här föreligger.

*Angående
anvisande af
medel till
anskaffande
af en ång-
färja mellan
Malmö och
Köpenhamn.
(Forts.)*

Vidare yttrade

Herr Darin: Herr talman, mina herrar! Då statsutskottet funnit anledning att för bifall till den af Kongl. Maj:t gjorda framställningen fästa vilkor, som falla utanför den kongl. propositionen eller som deri icke varit afsedda, flyttas tydligen det slutliga afgörandet af denna fråga till ett annat område, nemligen Malmö stadsfullmäktige. Huru utgången der kan bli, tilltror jag mig alldeles icke att yttra mig om. Men antaget, att Malmö stadsfullmäktige anse sig kunna bifalla de nu uppställda villkoren, ber jag å Malmö stads vägnar få uttala den förväntan, att Kongl. Maj:t, om och när det kommer i fråga att verkställa det första utaf de ifrågasatta villkoren, mot Malmö stad icke förfar med större stränghet än behof göres.

Jag vågar uttala denna förväntan. Det är nemligen fråga om behöfligheten utaf ett nytt ångfärjeläge i Malmö för att besörja trafiken med två färjor. Kongl. Maj:t har i öfverensstämmelse med jernvägsstyrelsen uttalat den uppfattningen, att det icke behöfves att anlägga två ångfärjelägen för två färjor, utan att ett kan, åtminstone tills vidare, ombesörja trafiken för båda färjorna. Det är sålunda god anledning att förvänta, att Kongl. Maj:t ännu under lång tid skall låta bero vid den anordning, som nu förefinnes.

Jag sade, att jag vill å Malmö stads vägnar uttala denna förväntan, och jag tror, att den är berättigad, ty litet hvar torde väl få medgifva, att Malmö gjort ganska betydande insatser i vårt kommunikationsväsen dels genom mycket stora bidrag till enskilda jernvägar, som dragits genom provinsen, och dels genom att direkt upplåta stora jordområden för statens jernvägar.

Emellertid kan det ju icke sakna sin betydelse, att dessa kammare får en något fullständigare uppfattning af hvad dessa vilkor innebära än den, hvartill statsutskottets framställning gifver anledning. Det är frågan om uppförande af ett nytt ångfärjeläge. Hvarken i den kongl. propositionen eller på något ställe i utskottets betänkande finnes det emellertid upplysning om, hvilka uppoffringar från Malmö stads sida som här äro ifrågasatta. Det är dock fråga om en ganska stor uppoffring för staden, ty det ångfärjeläge, som för närvarande finnes, betingade en kostnad af 215,000 kronor, under det att det ångfärjeläge, som härnäst kommer i fråga att utföras, beräknas kräfvä en kostnad af 300,000 kronor. Nu torde kammaren finna, att det onekligen är ett ganska stort anspråk, som ställes på Malmö stad såsom vilkor för beviljandet af ett anslag af 1,000,000 kronor för en ångfärja, som ganska snart i och för sig skall komma att bära sina kostnader, men som helt säkert genast bär sina kostnader indirekt

*Angående
anvisning af
medel till
anskaffande
af en ång-
färja mellan
Malmö och
Köpenhamn.
(Forts.)*

genom de fördelar, som genom densamma tillskyndas statens jernvägar.

Hvad det andra vilkoret angår, så kan jag icke underlåta att påpeka, att det innebär någon oegentlighet, ty det förhåller sig så med den årliga ersättningen för efterskänkta hamnafgifter, 5,000 kronor, att den utgår icke blott från statens jernvägar, utan äfven från de enskilda jernvägarne, och då är det något oegentligt, att, i fall fråga uppstode om ytterligare ersättning till Malmö stad för förlorade hamnafgifter på grund af den nya ångfärjan, Riksdagen träder emellan och förmedlar fritagande från sådana kostnader för enskilde, som icke haft tillfälle att i frågan yttra sig.

Nu har man ju sagt, att denna ångfärjeförbindelse skulle tillskynda Malmö stad så stora fördelar. Jag tror likväl, att statsutskottet öfverskattat dem; åtminstone är uppfattningen sådan der nere på orten. Och jag tror, att om Malmö stadsfullmäktige finna anledning antaga de nu satta vilkoren, de dervid icke — eller åtminstone icke hufvudsakligen — bestämmas af några materiella motiv, utan att det i väsentlig mån blir för hederns skull och med hänsyn dertill, att det icke kan vara tjenligt, att sådana anordningar förefinnas, att en del af trafiken, som icke kan besörjas af den nuvarande färjan, tager vägen på den danska kustbanan till Helsingör och sedan öfver till Skåne och på de enskilda jernvägarne, hvilket tydligen icke öfverensstämmer med svenska statens intressen. Jag tänker äfven på ett annat motiv, som också framskymtar i den kongl. propositionen, och som helt säkert kommer att blifva af stor betydelse, då frågan kommer att behandlas i Malmö stadsfullmäktige, det är nemligen den svenska flaggans heder.

Herr talman, jag har tydligtvis intet yrkande att göra.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan med den af herr Pehrson i Törneryd föreslagna ändring.

§ 11.

Härefter föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en väganläggning inom Norrbottens län mellan Jäckvik och riksgränsen.

§ 12.

Slutligen föredrogs hvart för sig och blefvo af kammaren godkända lagutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse af § 31 i kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar den 12 juni 1874 samt af 18 § i lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 § sjölagen; och

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående mossaiske trosbekännares fattigvård.

§ 13.

Herr *C. Persson* i Stallerhult, som anmält sig för motions afgifvande, aflemnade nu en motion i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående civile tjensteinnehafvares rätt till pension af staten m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 249, blef på begäran bordlagd.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

herr <i>G. F. Berndes</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 24	dennes
” <i>A. Henricson</i>	” 3 ” ” ”	25 ”
friherre <i>W. G. von Schwerin</i>	” 3 ” ” ”	25 ”
och herr <i>J. Hjelmérus</i>	” 2 ” ” ”	26 ”

§ 15.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets memorial n:o 11, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af Ekolsunds bro i Upsala län m. m.;

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronolägenheten Nykrogen samt delar af förra militiebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal Erfvinge n:o 3 i Stockholms län;

n:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till Göteborgs stad af kronans rätt till viss mark i Majornas 4:e rote;

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället $\frac{5}{8}$ mantal Ålsunda n:o 2 i Stockholms län hörande lägenhet;

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Vara köping af ett område af länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Vara Stommen n:o 9;

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förändring i gällande föreskrifter om åsättande af grundskatt m. m.;

Tisdagen den 25 April.

n:o 67, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1898 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.;

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af medel för återbetalning till viss del af erlagda konsulatafgifter för svenska fartyg; och

n:o 69, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor, rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 28, i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser i fråga om prenumeration å tidningar.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,46 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 25 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *E. von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående försäljning af Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12 och 13 Lomma.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 3.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedan nämnda å kammarens bord hvilande propositioner:

angående upplåtande till landtförsvaret af lägenheten Berrita Gurrislyckan inom Malmöhus län;

angående försäljning af viss del af förra militiebostället 1 mantal Örby n:o 2 Bossgård i Elfsborgs län jemte kronans andel i fallet och vättnet i Viskaån utanför samma område m. m.;

angående försäljning af förra militiebostället $\frac{3}{4}$ mantal Hunna n:o 3 Östergård i Kronobergs län;

angående försäljning af en till förra häradsskrifvarebostället 1 mantal Vestra Hälgestad n:o 1 Mellangård i Östergötlands län hörande lägenhet:

angående upplåtelse af mark från förra landshöfdingebostället kungsgården Noret i Kopparbergs län för utvidgning af Falu stads område:

angående upplåtande åt aktiebolaget Gellivare Malmfält af kronan tillhörig mark i Norrbottens län m. m.;

angående försäljning till Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag af kronan tillhörig mark i Juckasjärvi socken i Norrbottens län m. m.;

angående upplåtelse åt Folkare härads tingshusbyggnadsskyldige af mark från kronhemmanet Åvesta i Kopparbergs län till plats för tingshus; samt

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre fabriksarbetaren Lars Persson.

Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften hänvisades till behandling af bevillningsutskottet.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott herr *C. Perssons* i Stallerhult vid senaste sammanträdet afgifna motion, n:o 249.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

konstitutionsutskottets memorial n:o 11;

statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68 och 69; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 28.

§ 6.

Grefve *H. E. G. Hamilton* aflemnade en motion, n:o 250, med anledning af Kongl. Maj:ts förslag angående ändrad anordning af allmänna bevillningens upptagande i riksstaten.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *N. J. Nilsson* i Grofva under 3 dagar från och med denna dag.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial n:o 70, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande rikstatens femte hufvudtitel.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,46 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 26 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 innevarande april.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande två sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare *J. Bromée*, som lider af tarmsmärter (enteralgia), till följd häraf är förhindrad att tills vidare infinna sig i Riksdagen, intygas härmed.

Stockholm den $25\frac{1}{4}$ 1899.

Johan Almkvist,
legit. läkare.

Riksdagsman *A. G. Gyllensvärd* lider af Neurasthenia + Gastritis chronica och är tills vidare urståndsatt att infinna sig vid Andra Kammarens sammanträden.

Stockholm den 26 april 1899.

A. G. Böhme,
legit. läkare.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. greve *H. Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förbättrad pension åt öfverstelöjtnanten i armén, majoren vid Gotlands infanteriregemente m. m. greve *A. F. Cronstedt*.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts vid senaste sammanträdet bordlagda proposition till Riksdagen angående försäljning af Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12 och 13 Lomma.

§ 5.

Vid föredragning derefter af grefve *H. E. G. Hamiltons* å kammarens bord hvilande motion, n:o 250, med anledning af Kongl. Maj:ts förslag angående ändrad anordning af allmänna bevillingens upptagande i riksstaten,

begärdes ordet af motionären

Grefve Hamilton, som yttrade: Då jag i går här i kammaren väckte en motion med anledning af Kongl. Maj:ts förslag rörande förändrad anordning af allmänna bevillingens upptagande i riksstaten, trodde jag, att denna motion äfven skulle kunna upptagas till behandling af vederbörande utskott och kammare, på grund deraf att den efter mitt förmenande enligt 55 § riksdagsordningen borde anses såsom omedelbart föranledd af ett förut upptaget ärende. Sedermera har min uppmärksamhet blifvit fästad på, att detta strider emot en länge här i kammaren tillämpad praxis; och jag har sjelf varit i tillfälle att öfvertyga mig om, att denna praxis åtminstone vid ett tillfälle efter votering godkänts af kammaren under de senare åren. Då jag — äfven om jag för egen del anser denna praxis' rättighet vara ganska tvifvelaktig — af flera skäl icke för närvarande vill ställa densamma här i kammaren under debatt, och då jag derjemte hyser den måhända något förmätna uppfattningen, att min motion för den viktiga fråga, som i densamma beröres, skall verka till något gagn, äfven om den icke blir behandlad, tillåter jag mig, herr talman, att hos kammaren anhålla om tillstånd att återtaga min motion.

Den af grefve Hamilton sålunda gjorda hemställan blef af kammaren bifallen.

§ 6.

Efter föredragning härupå af statsutskottets memorial n:o 70, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande riksstatens femte hufvudtitel, blef den i nämnda memorial föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 7.

Herr talmannen tillkännagaf, att gemensamma omröstningar öfver de voteringspropositioner, som redan blifvit eller derförinnan kunde varda af båda kamrarne godkända, komme att ega rum nästa lördag den 29 dennes.

§ 8.

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion med förslag till inrättande af en s. k. regeringsrätt m. m.

*Angående
inrättande
af en s. k.
regeringsrätt
m. m.*

Dervid anförde:

Herr Ljungman: Med anledning af den vid utskottets betänkande fogade reservationen skall jag be att få yttra några ord.

Utskottet sjelft har icke för sitt afstyrkande lemnat någon bevisande vederläggning af min motion, utan snarare gifvit ett förord at densamma; och i viss mån gäller detta omdöme äfven om det yttrande, som regeringen i allra största korthet hade beträffande förslaget om inrättande af en *administrativ högsta domstol* i sin proposition n:o 21. Regeringen hänvisar der till en önskan hos befolkningen att kunna gå "till kungs", som det heter, i administrativa mål. Men denna rätt står ju lika öppen, om man får en högsta domstol i administrativa mål, som dömer Konungens dom. Ingen, som vädjar till högsta domstolen, säger annat, än att han vädjar till Konungen, och detta sätt att uttrycka sig är fullt riktigt.

Hvad vidare önskligheten af en sådan domstol beträffar, så erbjuder den ganska stora fördelar. Så skulle t. ex. frågan om riksrettens sammansättning, såsom i motionen påvisats, lättare kunna lösas, om man hade ledamöter af en sådan högsta domstol att tillgå såsom bisittare. Den utgör vidare en förutsättning för ett tillfredsställande ordnande af frågan om den *administrativa lagskipningen* i allmänhet och i den högsta instansen i synnerhet. Ty det är klart, att det sätt, hvarpå denna lagskipning nu är anordnad, icke ens kan vara tillfredsställande hvarken i de lägre instanserna eller i den högsta instansen. Der är vidare en förutsättning för en konsekvent och mera genomförd tillämpning af *sjelfförvaltningsprincipen* i den inre förvaltningen; och vi hafva med hänsyn dertill stora föredömen att aberopa oss på i utlandet, der man vunnit de bästa resultat genom att tillämpa denna grundsats. I de flesta stater i Tyskland och i Österrike har man infört sådana administrativa högsta domstolar. Så i storhertigdömet Baden år 1863, i storhertigdömet Hessen, i konungariket Preussen och i kejsardömet Österrike år 1875, i konungariket Würtemberg 1876 och i konungariket Bayern år 1878. Af de smärre staterna ha vidare sådana domstolar införts i Anhalt, i Braunschweig och i Sachsen-Meiningen, i det sistnämnda genom en lag af 1897. Det bör således icke vara för tidigt, att man äfven här i Sverige tänker på en dylik anordning, i synnerhet som uttalanden i sådan rigtning hos oss skedde redan vid riksdagen år 1829, och år 1854 ett förslag till inrättande af en sådan domstol förklarades hvilande af Riksdagen. Det skulle vidare, såsom af motionen synes, medföra stora fördelar för den *administrativa lagstiftningen* att erhålla en dylik domstol, som kunde afgifva utlåtanden öfver förslag till administrativa lagar på samma sätt som högsta domstolen afgifver yttranden rörande förslag till allmän civil-, kriminal- och kyrkolag. Det skulle vidare underlätta inrättandet af ett tillräckligt antal civila departement i regeringen — på samma gång som man kunde sammanslå försvarsdepartementen — *utan att statsrådets antal derigenom behöfde ökas utöfver 10*, under det att i motsatt fall statsrådets antal måste successivt ökas i jembredd med regeringsärendenas oafbrutet växande antal.

*Angående
inrättande
af en s. k.
regeringsrätt
m. m.
(Forts).*

Angående
inrättande
af en s. k.
regeringsrätt
m. m.
(Forts.)

Det skulle vidare verka derhän, att juristväsendet minskades inom regeringen och att man i densamma erhöle flere praktiska personer, hvilket åter skulle föra med sig, att regeringen finge *mera politisk hållning* och blefve *mera mäktig af initiativ*, än hvad nu kan vara förhållandet. Denna senare omständighet har visat sig i utlandet verka synnerligen fördelaktigt. Så t. ex. har Englands framstående ekonomiska ställning till stor del härrört deraf, att man der städe haft hufvudsakligen blott praktiska män inom regeringen. Och liksom detta varit förmånligt för Englands näringar, skulle det helt visst blifva förmånligt för Sveriges näringar, om man här finge en sådan anordning genomförd som den af mig nu förordade.

Hvad kostnadsfrågan beträffar, är densamma icke af någon större eller ens nämnvärd betydelse, och i alla händelser är det af mig föreslagna sättet det *billigaste* sätt att lösa problemet som gifves. Då emellertid kostnadsfrågan ej är utredd och då det derjemte behöfves en utredning icke blott med hänsyn till det antal ledamöter, som måste anses vara nödvändigt, utan äfven angående en sådan domstols organisation och befogenhet, har utskottet naturligtvis icke kunnat, innan sådan utredning föreligger, direkt förorda motionens antagande. Helt visst hade det emellertid varit fullt berättigadt, om Riksdagen aflåtit en skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att få frågan vederbörligen utredd. Ty den är af så stor vikt för hela vårt folk, att en utredning tvifvelsutan är väl behöflig, i synnerhet som det gäller att lösa ett problem, som är af så genomgripande och betydelsefull innebörd för statens utveckling. Jag skall dock icke framställa något yrkande, på det man icke måtte orättvist mistänka min motion för att afse det nya regeringsdepartementets fall vid nästa riksdag.

Herr *Centerwall* instämde häruti.

Herr *Restadius*: Då för några dagar sedan inom denna kamare förevar till behandling frågan om inrättandet af ett nytt statsdepartement, tillät jag mig uttala, att jag i viss mån lifligt anslöt mig till dem, som ville hafva en regeringsrätt införd. Jag gaf därför några skäl, hvilka heri Ljungman haft vänligheten att nu delvis anföra, och jag skall därför icke å nyo upprepa dem.

Jag har emellertid ytterligare ett skäl att tillägga, och detta skäl härleder sig från min lifliga åstundan att söka befria högsta domstolen från några af de ärenden, som nu nedtynga densamma och som hindra domstolen att fullt medhinna hvad som måste vara dess hufvuduppgift. Genom ett bifall till förslaget om införande af en regeringsrätt kunde man möjligen befria högsta domstolen från de mål, som på grund af kongl. förordningen den 17 april 1828, angående upphörande af styrelseverkens domsrätt i vissa mål, nu dragas under högsta domstolens pröfning. Det är, säger jag, möjligt, att, derest en regeringsrätt infördes, man skulle kunna befria högsta domstolen från dessa mål.

Hvarför jag vill befria högsta domstolen från de ärenden, som icke nödvändigtvis tillhöra densamma, framgår af följande högst slä-

ende exempel. Under åren 1890 till och med 1898 har högsta domstolen under 354 dagar varit sysselsatt med lagärendens föredragning. Detta vill säga icke mindre än nära 40 dagar om året. Huru detta nedtynger arbetet, huru det verkar derhän, att den enskilde får i åratals vänta på sin rätt, är alldeles gifvet. Att detta tillstånd icke längre kan och bör fortfara, är också lika gifvet.

Men om jag hyser de allra lifligaste sympatier för en regeringsrätt, är jag lika säkert öfvertygad derom, att det är olämpligt att för närvarande framställa ett förslag i den ena eller den andra riktningen om införande af en dylik rätt. Vi hafva antagit till hvilande ett förslag om ett elfte statsråd. Skulle vi nu äfven väcka en fråga af sådan beskaffenhet som den förevarande, skulle vi derigenom troligtvis komma att afskräcka dem det vederbör från att taga något steg i den nämnda riktningen. I valet mellan dessa båda förslag tvekar jag icke att tillstyrka framställningen om ett elfte statsråd. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till konstitutionsutskottets förevarande hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Till afgörande förelåg derefter Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande lagstiftning för slitande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare.

*Angående
inrättande af
af en s. k.
regeringsrätt
m. m.
(Forts.)*

*Angående
inrättande af
skiljedoms-
stolar i tvister
mellan
arbetsgifvare
och arbetare.*

Herr talmannen lät uppläsa ett från Första Kammaran ankommet protokollsutdrag n:o 187, utvisande, att Första Kammaran vid föredragning af sitt tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om inrättande af förliknings- och skiljenämnder i tvister mellan arbetare och arbetsgifvare, bifallit hvad utskottet i berörda utlåtande hemställt.

Sedan härefter herr talmannen låtit uppläsa Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts i ofvanberörda utlåtande gjorda hemställan, yttrade:

Herr David Bergström: Herr talman, mina herrar! Mot Kammarans tredje tillfälliga utskotts såväl kläm som motivering och särskildt mot de delar af den senare, hvilka äro lika lydande med vissa delar af det motsvarande utskottsutlåtandet från Första Kammaran, skulle väl jag och mina medmotionärer kunna hafva åtskilligt att anmärka. Men då jag är öfvertygad om att, vid en eventuel utredning i fråga om medlen och vägarne att bilägga tvister och strider mellan arbetare och arbetsgifvare, det kommer att säga sig sjelft, att flera af de synpunkter, som gjorts gällande i de nämnda utskottsutlåtandena och hvilka väl derifrån komma att gå öfver i en blifvande riksdagsskrifvelse, med nödvändighet måste antingen vidgas eller öfvergifvas, så skall

Angående
inrättande af
skiljedoms-
stolar i tvister
mellan
arbetsgifvare
och arbetare.
(Forts.)

jag icke här ingå på någon mera detaljerad kritik af utskottets utlåtande. Den enda anmärkning, som jag här direkt skulle vilja framhålla mot utskottet, är den, att det förefaller mig, som om det gent mot denna kammare, som för fyra år sedan med all tydlighet och med en betydande majoritet uttalade sig för att äfven de s. k. rätts- tvisterna mellan arbetsgifvare och arbetare skulle tagas med i räkningen vid en utredning och eventuel lagstiftning på detta område, bort vara utskottets skyldighet att för sin rakt motsatta mening i detta hänseende söka bjuda en mera talande och bindande bevisföring, än här varit fallet.

Från denna anmärkning går jag omedelbart öfver till några önskemål, som jag vill uttala med afseende på den utredning, som utskottet föreslagit, och om hvilken det redan bebådats, att regeringen skulle vara sinnad att snarast möjligt sätta den i verket.

Det första önskemålet rör just de s. k. rättstvisterna och icke minst de äfven i vårt land ej så sällsynta, blandade eller kombinerade rätts- och intressetvisterna mellan arbetare och arbetsgifvare. Dylika kombinerade rätts- och intressetvister, hvilka ha sin utgångspunkt i att den ena eller andra parten icke velat hålla en träffad öfverenskomelse, en uppgjord och underskrifven prislista eller dylikt, eller att parterna på olika sätt tolkat aftalets bestämmelser, pläga merendels blifva ganska segslitna och äro till sin natur särdeles menliga både för arbetare och arbetsgifvare. Med kännedom om att så varit fallet särskildt med de kombinerade rätts- och intressetvister, som förekommit i vårt land, har jag ansett önskvärdt, att, vid en blifvande utredning, vid sidan af intressetvisterna särskild uppmärksamhet måtte fästas äfven vid detta slag af tvister mellan arbetare och arbetsgifvare. Äfven om Riksdagens skrifvelse skulle mynna ut i en hemställan lika lydande med utskottets kläm, så lär ändock icke förefinnas något som helst hinder härför. För öfrigt torde i många fall gränserna mellan rätts- och intressetvister så godt som sammanfalla eller åtminstone vara mycket svåra att uppdraga. Och vid den erforderliga utredning, om hvilken utskottets kläm talar, skall det nog komma att visa sig, att man äfven nödgas taga rättstvisterna och medlen att bilägga dessa tvister i skärskådande. Hvad det än kommer att stå i Riksdagens skrifvelse, lär den dock aldrig komma att innehålla något absolut förbud häremot.

Mitt andra önskemål hänför sig till hvad utskottet yttrar på sid. 34 om att förliknings- och skiljenämnderna böra åtminstone till en del vara permanenta. Härmed lär väl menas, att, när de tvistande parterna eller rättare de tvistande parternas representanter uti ett gifvet fall icke kunna på egen hand komma till någon uppgörelse eller icke ens kunna enas om, hvilken person de skola utse till tredje eller femte man, till skiljeman eller skiljedomare, denne skiljeman eller skiljedomare skulle uttagas eller utlottas bland några i förväg utsedda *opartiska* personer. Jag ber att särskildt få stryka under ordet *opartiska*. Ty det är klart, att, om man kommer med ett förslag att ävägbringa någon slags *fond*, om jag så får kalla det, af blifvande skiljemän, det gäller att noga tillse, att denna fond verkligen kommer att inrymma fullt *opartiska*

personer, personer som förmå att utan förutfattad mening eller med undertryckande af sin förutfattade mening undersöka och bedöma en tvistefråga. Detta är af den allra största vikt för att skiljenämnds-institutionen skall kunna vinna nödigt anseende och förtroende. Att här sättas till tredje eller femte man, till dylik skiljeman eller skiljedomare, dertill duger sannerligen icke någon person, hvilken — såsom t. ex. den tjänsteman, på hvars uttalande hans excellens herr statsministern här för någon tid sedan grundade ett svaromål i en stor stridsfråga mellan arbetare och arbetsgifvare — enligt hvad för mig uppgifvits, står den ena stridande parten så ofantligt nära, att han nyligen i dess tjänst utfört viktiga uppdrag på industriens område, och hvilken därför, han må vara en så rättrådig man som helst, med nödvändighet måste komma att se såväl stridsämnen som de stridande parterna med i viss mån färgade glasögon.

Om jag i detta sammanhang ytterligare vågar beröra frågan om den s. k. första statsmagtens ställning till de sociala stridsfrågorna, så sker det därför, att jag tror, att vår regering har ganska mycket att lära af åtskilliga andra regeringar, exempelvis af den konservativa regering, som för närvarande sitter vid styret i England. Der har för några månader sedan ministern för handel och näringar i Salisburys konservativa kabinett, mr Ritchie, inför de parlamentariska förtroendemännen för Englands arbetare och arbetsgifvare framlagt en plan att inom *alla* näringar och yrkesgrenar söka åstadkomma förlikningsnämnder eller förlikningsråd, inför hvilka alla tvister mellan arbetare och arbetsgifvare inom ett yrke i första hand skulle framläggas, och hvarifrån de, derest de icke der blefve bilagda, omedelbart skulle hänvisas till en central förlikningsmyndighet eller ett centralt skiljeråd för hela landet, sammansatt af arbetare och arbetsgifvare ur alla yrkesgrenar. Jag har, då, så vidt jag kunnat finna af utskottets redogörelse för förhållandena i främmande länder, utskottet icke alls vidrört denna mycket anmärkningsvärda plan, velat fästa uppmärksamheten på denna tanke på en dylik allomfattande institution för ett helt land i den sociala fredens tjänst. Ty äfven om denna tanke för närvarande icke vunnit någon anslutning från de engelska arbetsgifvarnes sida, utan endast från arbetarnes och deras representanters, de engelska arbetarefackföreningarnes sida, torde man nog kunna vänta, att den framdeles skall komma igen och i en eller annan form göra sig gällande. Då vi nu här i landet äro på väg mot ett lagstiftningsarbete på detta område, må det vara önskvärdt, att äfven vår regering söker att för sig närmare klargöra sina sociala förpligtelser.

Till sist vill jag bedja att få frambålla önskvärdheten af att vid den utredning, som nu förestår, det må bli personer, som äro verkligt intresserade för behandlingen och lösningen af förevarande frågor, som få den förberedande utredningen sig anförtrodd, att vidare vid detta förberedande arbete arbetarnes och arbetsgifvarnes intressen må blifva i lika grad företrädade genom fullgoda målsmän, samt att slutligen, när utredningen och de eventuella lagförslagen föreligga färdiga,

*Angående
inrättande af
skiljedoms-
stolar i tvister
mellan
arbetsgifvare
och arbetare.
(Forts.)*

Angående
inrättande af
skiljedom-
stolar i tvister
mellan
arbetsgifvare
och arbetare.
(Forts.)

såväl arbetsgifvarnes som arbetarnes organisationer måtte i god tid blifva satta i tillfälle att yttra sig om desamma.

Under förutsättning att så sker och med hänvisning till hvad jag här yttrat, skall jag, herr talman, för min del icke framställa något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Höjer* och *Eriksson* i Bäck.

Herr *Göthberg*: Då utskottet i allt väsentligt kommit till samma resultat, som min motion innehåller, skall jag icke upptaga tiden med att vidare yttra mig i frågan. Jag ber endast att till utskottet få hembära min synnerliga tacksamhet för det välvilliga sätt, hvarpå det behandlat denna fråga. På samma gång vill jag uttala den önskan, att då — såsom jag hoppas — denna fråga kommer inför Kongl. Maj:t, man må vid utredningen se till, att så vidt möjligt är begge parternas olika intressen måtte tillgodoses.

Jag har ingenting vidare att tillägga. Jag vill endast anhålla att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls af kammaren.

§ 10.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts härefter föredragna utlåtande n:o 18, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder för säkrare förvaring af de under pastors uppsigt varande arkivalier, blef af kammaren godkändt; och skulle detta beslut jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen delgifvas Första Kammaren.

§ 11.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna konstitutionsutskottets memorial n:o 11, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

§ 12.

Vidare föredrogs hvart för sig och blefvo af kammaren bifallna statsutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af *Ekolsunds bro* i *Upsala län m. m.*;

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronolägenheten *Nykrogen* samt delar af förra militiebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal *Erfvinge* n:o 3 i *Stockholms län*;

n:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till *Göteborgs stad* af kronans rätt till viss mark i *Majornas 4:e rote*;

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället $\frac{5}{8}$ mantal Ålsunda n:o 2 i Stockholms län hörande lägenhet;

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Vara köping af ett område af länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Vara Stommen n:o 9; och

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förändring i gällande föreskrifter om åsättande af grundskatt m. m.

§ 13.

Statsutskottets memorial n:o 67, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1898 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m., som här- efter föredrogs, lades till handlingarne.

§ 14.

I ordningen dernäst fans å föredragningslistan upplaget statsutskottets utlåtande n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af medel för återbetalning till viss del af erlagda konsulatavgifter för svenska fartyg.

Sedan utskottets i utlåtandet gjorda hemställan blifvit uppläst, blef densamma af kammaren bifallen.

§ 15.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 69, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor, rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel, blefvo de i berörda memorial föreslagna voteringspropositionerna af kammaren godkända.

§ 16.

Slutligen förelåg till afgörande bevillningsutskottets betänkande n:o 28, i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser i fråga om prenumerationsåtgärd å tidningar.

I fråga härom anförde:

Herr Hammarlund: Vi fingo för några dagar sedan på våra pulpeter utdelad en mycket intressant tablå öfver svenska postverkets inkomster och utgifter för åren 1877—1897. Om man kastar en blick på diagram 3, ser man hvilka öfverskott postverket lemnat under de gångna åren. Man finner då, att år 1888 var det nätt och jemnt att

*Angående
ändring af
gällande be-
stämmelser i
fråga om pre-
numerationså-
tgärd å
tidningar.*

*Angående
ändring af
gällande be-
stämmelser i
fråga om pre-
numeratien å
tidningar.
(Forts.)*

inkomster och utgifter gingo i hop. Sedermera har det emellertid blifvit ett årligt öfverskott, som år 1897 uppgick till öfver 1,200,000 kronor. I den utgiftsstat, som för några dagar sedan här bestämdes för postverket, beräknades ock öfverskottet för nästa år till omkring 500,000 kronor.

Det gör då ett ganska egendomligt intryck att få ett förslag från bevillningsutskottet, i hvilket ifrågasattes en ytterligare höjning af postverkets inkomster, en höjning af postbefordringsafgifterna för tidningarne. Meningen kan väl dock ej vara den, att postverket skall vara en statens mjölkko på samma sätt som tullverket. Staten har förskaffat sig postmonopol; då har den väl icke blott rättigheter, utan äfven iklädt sig vissa skyldigheter, framför allt skyldigheten att hålla postafgifterna nere vid så låga belopp som möjligt.

Om det förhåller sig så, som generalpoststyrelsen framhållit, att staten har för liten inkomst af tidningarne, måtte den i stället för tjena så mycket mer på de andra sakerna. Men hvem är det, som vinner på att postafgifterna äro låga? Jo, det är allmänheten, ty i den vilda konkurrens, som råder emellan tidningarne, är det klart, att tidningarne sätta ned prisen så mycket som möjligt; och det är allmänheten, som får fördelarne häraf. Det synes mig därför, som om den revision, hvilken nu sättes i fråga, lämpligen bör ställas i samband med en revision, som afser nedsättning af öfriga postafgifter, hvilka uppenbarligen måste vara för höga, eftersom postverket går med en så stor behållning.

Det är endast dessa synpunkter, jag velat framhålla. Jag har intet yrkande att göra.

Herr Fredholm: Då den siste talaren ej gjort något yrkande, kunde det hafva varit öfverflödigt för mig att begära ordet. Men då jag nu fått det, skall jag med anledning af hvad som här har yttrats, bedja att få framhålla, att utskottet ej ställt sig direkt afvisande gent emot motionen. Af den till betänkandet fogade generalpoststyrelsens skrifvelse framgår, att generalpoststyrelsen anser det vara nödvändigt att underkasta frågan om tidningsprenumeratien i sin helhet en revision. Efter hvad jag kunnat finna äro också de grunder, efter hvilka postbefordringsafgiften för tidningar nu bestämmes, icke synnerligen väl afpassade, och önskligt vore därför, att man kunde fastställa postbefordringsafgifterna för tidningar på ett riktigare sätt. Visserligen är det till gagn och nytta för allmänheten, att tidningarne befordras så billigt som möjligt. Men det kan aldrig vara öfverensstämmande med hvarken allmänhetens eller statsverkets kraf, att afgifterna sättas så lågt, att allmänheten får skatta för tidningarnas befordring. Afgifterna böra därför sättas så, att de betäcka kostnaderna för tidningarnas befordran.

Efter att hafva nämnt detta, bör man kunna hafva all anledning att hoppas, att man skall få denna fråga väl ordnad, när den nu göres till föremål för en utredning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Byström: Jag vill blott säga, att det förslag, jag fram-
tält, också är grundadt på skrivelser, nemligen på en mängd skrif-
velser från tidningsmän, som specielt äro intresserade för den fråga,
jag här väckt motion om. Så t. ex. har jag här ett 60-tal skrif-
velser, som bland annat legat till grund för mitt yrkande.

För öfrigt har herr Hammarlund redan sagt, hvad jag väsentligen
velat säga.

Emellertid torde jag få anmärka, att jag dock icke är på det
klara med, huruvida utskottet har afstyrkt eller tillstyrkt min motion;
men då det ej föreligger något annat förslag, än det utskottet fram-
lagt, och något annat ej heller har utsigt att vinna Riksdagens
bifall, vill jag ej heller göra något annat yrkande, utan ber blott att
få understryka bevilningsutskottets ord, då det talar om en revision
af författningarne rörande postverkets tidningsrörelse. Det säger nem-
ligen, "att vid en sådan revisions utförande måste behörig och nog-
grann hänsyn tagas både till postverkets samt till allmänhetens och
tidningsutgitvarnes skäligen intressen. Den betydelsefulla och i flera
hänseenden djupt ingripande frågan läser alltså, för dess rätta lös-
ning, kräfva, att vid revisionens verkställande medverkan erhålles af
kompetenta personer äfven utom postverket."

Då nu frågan fått större räckvidd än den hade i min motion,
vågar äfven jag betona, att vid densammans lösning verklig och till-
börlig hänsyn bör tagas till alla de personer, som mest äro intres-
serade i denna fråga. Något vidare har jag ej att säga.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 17.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *A. G. Olsson* i
Frösvi under 2 dagar från och med den 27 dennes.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

§ 19.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets memorial n:o 71, i anledning af kamrarnes skilj-
aktiga beslut i vissa frågor rörande anslag till postverket;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden

n:o 5, i anledning af väckta motioner rörande folkskolelärares
aflöning; och

*Angående
ändring af
gällande be-
stämmelser i
fråga om pre-
numeration å
tidningar.
(Forts.)*

Onsdagen den 26 April.

n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fjerdingmansbestyrets utgörande, äfvensom i ämnet väckta motioner; samt

sammansatta banko- och lagutskottets utlåtande n:o 1, rörande väckta motioner angående ändringar i 7 och 8 §§ af lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 12,6 middagen.

In fidem

E. Nathorst Böss.

Torsdagen den 27 april.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag till delar af riksdagsbeslutet:

- n:o 1, ingressen,
- n:o 2, slutmeningen,
- n:o 3, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom,
- n:o 4, angående lag om ändrad lydelse af 67 § konkurslagen,
- n:o 5, angående lag, innefattande tillägg till förordningen om offentlighet vid underdomstolarne den 22 april 1881,
- n:o 6, angående lag om förändring af tomts område m. m.,
- n:o 7, angående lag om ändrad lydelse af 3 mom. i förordningen om biskops- och superintendentsval den 30 maj 1759,
- n:o 8, angående lag om handräckning åt utländsk domstol m. m.,
- n:o 9, angående ändrad lydelse af 22 och 24 §§ i 15 kap. strafflagen,
- n:o 10, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret,
- n:o 11, angående ansvarsfrihet beträffande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret lemnadt uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus, samt
- n:o 12, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen angående förbättrad pension åt öfverstelöjtnanten i armén, majoren vid Gotlands infanteriregemente m. m. greve A. F. Cronstedt.

§ 3.

Vid föredragning derefter af statsutskottets memorial n:o 71, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag till postverket, blefvo de i nämnda memorial föreslagna voteringspropositionerna af kammaren godkända.

§ 4.

Härefter föredrogs, men blefvo å nyo bordlagda:
sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden n:is 5 och 6; och
sammansatta banko- och lagutskottets utlåtande n:o 1.

§ 5.

Herr *T. Zetterstrand* aflemnade en motion i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Luossavaara-Kiurunavaara aktiebolag af kronan tillhörig mark i Juckasjärvi socken i Norrbottens län m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 251, blef på begäran bordlagd.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

lagutskottets utlåtande n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 11 kap. rättegångsbalken, till lag angående påföljd i vissa fall af parts utelöfvande i brottmål, till lag om ändrad lydelse af 5 och 6 §§ i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872, till lag angående ändrad lydelse af 17 § i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895, till lag angående ändrad lydelse af 41 § i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895 samt till lag angående ändrad lydelse af 24 § i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895; och

Andra Kammarrens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om vissa reformer i afseende på folkskoleinspektionen.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarrens ledamöter åtskildes kl. 2,42 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böss.

Fredagen den 28 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 dennes.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *T. Zetterstrands* vid gårdagens sammanträde afgifna motion, n:o 251.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda:

lagutskottets utlåtande n:o 51, och

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 19.

§ 4.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *J. H. G. Fredholm*, hvilken nu aflemnade en motion, n:o 252, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag af kronan tillhörig mark i Juckasjärvi socken i Norrbottens län m. m.

Denna motion begärdes på bordet och bordlades.

§ 5.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmälde:

statsutskottets memorial n:o 72, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående utgifvande af en handbok öfver gällande föreskrifter rörande de i rikshufvudboken uppförda anslag och fonder; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 86, 87, 123 och 148 §§ i strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881;

n:o 53, i anledning af väckt motion angående ändring af 27 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet; och

n:o 54 i anledning af väckt motion med förslag till lag om beräkning i vissa fall af tid, som afses i lagen om skydd för vissa mönster och modeller.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,41 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böds.

Rättelse i Andra Kammarens protokoll n:o 24:

Sid. 18 rad. 2 o. 3 uppifrån *står*: "att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning,

läs: "att Riksdagen i anledning af Kongl. Maj:ts framställning
